

**TÜRKİYE'DEKİ WEB TABANLI KÜTÜPHANE
KATALOGLARININ İNCELENMESİ**

Eylem ÖZKARAMANLI

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Kütüphanecilik Anabilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olarak hazırlanmıştır.

Ankara

Haziran, 2000

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Kütüphanecilik Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....*M. Tuncer*.....

Prof. Dr. Nilüfer Tuncer

Üye.....*Yaşar Tonta*.....

Doç. Dr. Yaşar Tonta

Üye.....*Serap Kurbanoglu*.....

Doç. Dr. Serap Kurbanoglu (Danışman)

Üye.....*S. Arslantekin*.....

Yrd. Doç. Dr. Sacit Arslantekin

Üye.....*M. Emin Küçük*.....

Yrd. Doç. Dr. M. Emin Küçük

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu
onaylarım.

... / ... / 2000

Prof. Dr. İbrahim Tanyeri

Enstitü Müdürü

Anneme ve babama,

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın oluşması, gelişmesi ve sonuçlanması birçok kişinin katkılarıyla olmuştur. Öncelikle, çalışmanın her aşamasında yanımda olan, öneri ve eleştirileriyle bıkmadan usanmadan beni yönlendiren danışmanım Doç. Dr. Serap Kurbanoğlu'na gösterdiği ilgi ve destek için teşekkür ederim.

Dersleri sayesinde çalışma konuma ilgi duymamı sağlayan ve çalışmamın başlangıç aşamasında ilgi ve yardımlarını esirgemeyen hocam Doç. Dr. Yaşar Tonta başta olmak üzere, mesleki eğitimimde ve bugünkü aşamaya gelmemde büyük katkıları olan bütün Bölüm hocalarıma çok teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan ve bu çalışmamda da bana destek veren arkadaşlarım Arş. Gör. İrem Soydal ve Arş. Gör. Gülten Alır'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Çalışmamın sıkıntılı dönemini atlattırmamda büyük payı olan Aynur Özarıslan, Havva Dağsever, Mehmet Ali Özarıslan, Murat Alibaba, Ercüment Özerce ve Elif Anıl'a da ayrıca teşekkür ederim.

Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Referans Birimindeki çalışma arkadaşlarım da çalışmalarımın her aşamasında ilgi, destek ve yardımlarını esirgememişlerdir. Başta şefim Güzide Ülker Özen olmak üzere tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yanımda olamasalar da, manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen annem, babam ve kardeşime de teşekkürler.

Araştırma süresince, bana sabır ve anlayış gösteren, her zaman yanımda bana destek ve moral kaynağı olan Turgut Durduran, zor dönemlerin aşılmasına mesafelerin engel olamayacağını gösterdi. Ne kadar teşekkür etsem azdır.

ÖZET

Web OPAC ve kullanıcı arayüzleri birbirini tamamlayan kavramlardır. Web OPAC'lar, sadece ait oldukları kütüphane kullanıcılarına değil, Internet üzerinden dünyaya açılan kataloglardır. Kullanıcı arayüzü ise, söz konusu katalog sistemleri ve kullanıcıyı bir araya getiren, dolayısıyla katalog sistemini anlamada kullanıcının birinci derecede etkileşim içinde olduğu ekranın kendisidir. Katalogda, kullanıcı sürekli sistemle etkileşim içindedir. İyi bir arayüz, kullanıcının rahat kullanabileceği, doğal özellikler taşıyan, kullanımı kolay, hataları hoşgörebilen ve kullanıcı tarafından anlaşılabilen arayüzdür. Arayüzün, son derece açık ve esnek olması da gerekmektedir. Ancak bu şekilde her düzeyde kullanıcı, katalogu rahatça ve verimli şekilde kullanabilir. Web OPAC sistem arayüzlerinin tasarım aşamasında yapılacak hata, ya da dikkate alınmayan bazı noktalar kullanıcının bilgiye erişimini engelleyebilir ya da zorlaştırır. Web OPAC'ların ulaştığı kitleleri düşünecek olursak bu hatalar veya küçük anlaşmazlıkların affedilmez olduğunu söyleyebiliriz. OPAC arayüzlerinin değerlendirme ölçütleri, tasarımları, kullanım özellikleri ve kullanıcı tatmini üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Ayrıca OPAC arayüzlerinin değerlendirilmeleri için rehberler ve kontrol listeleri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Ülkemizde, üniversite kütüphanelerinde kullanılan Web OPAC'lar ve bunların tasarım ilkelerine uygunluğunu araştırma istemiyle hipotezimiz: "Ülkemizdeki üniversite kütüphanelerinin Web OPAC kullanıcı arayüzleri genelde var olan tasarım ilkelerine ve standartlarına uygun değildir" olarak şekillenmiştir. Ülkemizdeki üniversite kütüphanelerindeki Web OPAC arayüzleri tek tek incelenerek gerekli veriler toplandıktan sonra yapılan değerlendirmede, söz konusu Web OPAC arayüzlerinin genelde var olan arayüz tasarım ilkelerini karşılamadığı ortaya çıkmış ve hipotezimiz kanıtlanmıştır.

SUMMARY

Web OPAC's and user interfaces are inseparable terms. Web OPACS are not only open to their library's users but open to the whole world through the internet. The user interface is the main screen that connects the catalogue system and the user. Therefore it is the main source for the user's understanding of the catalogue usage. There is a constant interaction between the user and the interface. A good interface is user-friendly, natural, easy to use, tolerant of the mistakes and easy to understand. It also has to be transparent and flexible. Only then can the user use the catalogue easily and efficiently.

Any mistakes or omissions in the design of the Web OPAC interface could obscure the user's access to the information. If we consider the size of the aimed audience of a Web OPAC, we could claim that these mistakes are unforgivable. Due to this, a considerable amount of research was made to derive criteria to evaluate OPAC interfaces. Their usage properties and user satisfaction level has been investigated. Various guidelines and checklists were created in order to evaluate the performance of OPAC interfaces.

In this work, we tried to evaluate the Web OPAC interfaces of university libraries in our country in regards to their adherence to the mentioned guidelines. Our hypothesis was that "in general, the university Web OPAC interfaces do not adhere to the accepted design principles and standards". After evaluating every interface of university libraries in our country, we showed that our hypothesis was indeed confirmed.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLOLAR.....	ix
ÖNSÖZ	xi
I. GİRİŞ.....	1
I. 1. KONUNUN ÖNEMİ.....	1
I. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZ.....	2
I. 3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	3
I. 4. YÖNTEM.....	4
I. 5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ.....	5
I. 6. TERMİNOLOJİ.....	6
I. 7. KAYNAKLAR.....	8
II. OPAC'LAR.....	10
II. 1. KATALOGLARIN TARİHİ GELİŞİMİ.....	10
II. 2. TANIMLAR.....	11
II. 3. OPAC'LARIN TAŞIMASI GEREKEN ÖZELLİKLER.....	13
II. 4. OPAC'LARIN DİĞER KATALOG TÜRLERİNE GÖRE AVANTAJLARI.....	16
II. 5. WEB TABANLI OPAC'LAR.....	17
II. 6. WEB OPAC'LARIN AVANTAJLARI.....	19
II. 7. WEB TABANLI OPAC'LARDA KARŞILAŞILABİLECEK SORUNLAR.....	20

III.	KULLANICI ARAYÜZLERİ VE OPAÇLAR.....	22
III. 1.	ARAYÜZ TANIMI VE ÖNEMİ.....	22
III. 1. 1.	KULLANICI ARAYÜZ ÇEŞİTLERİ.....	24
III. 1. 2.	ETKİN KULLANICI ARAYÜZ TASARIM İLKELERİ.....	27
III. 1. 3.	KULLANICILARIN ARAYÜZDEN BEKLENTİLERİ.....	29
III. 2.	OPAC ARAYÜZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	31
III. 2. 1.	OPAC ARAYÜZÜ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ.....	32
III. 2. 1. 1.	ETİKETLER	33
III. 2. 1. 2.	METİN.....	34
III. 2. 1. 3.	YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER	36
III. 2. 1. 4.	SAYFA DÜZENİ.....	37
III. 3.	WEB TABANLI OPAC ARAYÜZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN OLUŞTURULAN KONTROL LİSTESİ.....	38
III. 3. 1	ETİKETLER.....	38
III. 3. 2	METİN.....	39
III. 3. 3	YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER.....	41
III. 3. 4	SAYFA DÜZENİ.....	42
IV.	TÜRKİYE'DEKİ WEB TABANLI KÜTÜPHANE KATALOGLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	43
IV. 1	TÜRKİYE'DEKİ WEB OPAC'LAR VE SİSTEMLERİ.....	43
IV. 2	ÇALIŞMA KAPSAMINA ALINAN WEB OPAC'LARIN İNCELENMESİ	49

IV. 2. 1	BİL-SİS.....	50
	IV. 2. 1. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	50
	IV. 2. 1. 2 METİN AÇISINDAN.....	52
	IV. 2. 1. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	55
	IV. 2. 1. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	56
IV. 2. 2	BLİSS.....	58
	IV. 2. 2. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	58
	IV. 2. 2. 2 METİN AÇISINDAN.....	60
	IV. 2. 2. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	63
	IV. 2. 2. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	64
IV. 2. 3	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ YEREL SİSTEMİ.....	66
	IV. 2. 3. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	66
	IV. 2. 3. 2 METİN AÇISINDAN.....	68
	IV. 2. 3. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	70
	IV. 2. 3. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	71
IV. 2. 4	INNOPAC.....	73
	IV. 2. 4. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	73
	IV. 2. 4. 2 METİN AÇISINDAN.....	74
	IV. 2. 4. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	76
	IV. 2. 4. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	78
IV. 2. 5	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ YEREL SİSTEMİ.....	79
	IV. 2. 5. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	79

	IV. 2. 5. 2 METİN AÇISINDAN.....	81
	IV. 2. 5. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	83
	IV. 2. 5. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	84
IV. 2. 6	KUTUPMW.....	86
	IV. 2. 6. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	86
	IV. 2. 6. 2 METİN AÇISINDAN.....	87
	IV. 2. 6. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	89
	IV. 2. 6. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	91
IV. 2. 7	KYBELE.....	92
	IV. 2. 7. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	92
	IV. 2. 7. 2 METİN AÇISINDAN.....	94
	IV. 2. 7. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	96
	IV. 2. 7. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	97
IV. 2. 8	VTLS.....	98
	IV. 2. 8. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	98
	IV. 2. 8. 2 METİN AÇISINDAN.....	100
	IV. 2. 8. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	102
	IV. 2. 8. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	103
IV. 2. 9	YORDAM 2001.....	105
	IV. 2. 9. 1 ETİKET AÇISINDAN.....	105
	IV. 2. 9. 2 METİN AÇISINDAN.....	106
	IV. 2. 9. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	109
	IV. 2. 9. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	111

V.	DEĞERLENDİRME	113
V. 1	DEĞERLENDİRME VE YORUM.....	113
V. 1. 1	ETİKET AÇISINDAN.....	114
V. 1. 2	METİN AÇISINDAN.....	118
V. 1. 3	YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN.....	121
V. 1. 4	SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN.....	124
V. 1. 5	GENEL BAŞARI ORANI.....	127
VI.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
VI. 1	SONUÇ.....	129
VI. 2	ÖNERİLER.....	132
	KAYNAKÇA	135
	EKLER.....	145

20	İnönü Üniversitesi yerel sisteminin metin açısından değerlendirilmesi.....	81
21	İnönü Üniversitesi yerel sisteminin yönlendirici bilgiler açısından değerlendirilmesi.....	84
22	İnönü Üniversitesi yerel sisteminin sayfa düzeni açısından değerlendirilmesi.....	85
23	KUTUPMW'nin etiket açısından değerlendirilmesi	86
24	KUTUPMW'nin metin açısından değerlendirilmesi.....	88
25	KUTUPMW'nin yönlendirici bilgiler açısından değerlendirilmesi.....	90
26	KUTUPMW'nin sayfa düzeni açısından değerlendirilmesi.....	92
27	KYBELE'nin etiket açısından değerlendirilmesi	93
28	KYBELE'nin metin açısından değerlendirilmesi.....	95
29	KYBELE'nin yönlendirici bilgiler açısından değerlendirilmesi.....	97
30	KYBELE'nin sayfa düzeni açısından değerlendirilmesi.....	98
31	VTLS'in etiket açısından değerlendirilmesi	99
32	VTLS'in metin açısından değerlendirilmesi.....	101
33	VTLS'in yönlendirici bilgiler açısından değerlendirilmesi.....	103
34	VTLS'in sayfa düzeni açısından değerlendirilmesi	104
35	YORDAM 2001'in etiket açısından değerlendirilmesi	106
36	YORDAM 2001'in metin açısından değerlendirilmesi.....	107
37	YORDAM 2001'in yönlendirici bilgiler açısından değerlendirilmesi.....	110
38	YORDAM 2001'in sayfa düzeni açısından değerlendirilmesi.....	112
39	Etiket açısından genel değerlendirilme.....	117
40	Metin açısından genel değerlendirilme.....	120
41	Yönlendirici bilgiler açısından genel değerlendirilme.....	123
42	Sayfa düzeni açısından genel değerlendirilme.....	126
43	Başarı oranlarının genel değerlendirilmesi	128

ÖNSÖZ

Teknolojik gelişmelerin her geçen gün katlanarak arttığı son dönemlerde, bu gelişmelerin bir parçası olarak ortaya çıkan İnternet de aynı oranda gelişmeye devam etmektedir. Birçok işlemin uzaktan ve daha hızlı yapılmasına olanak sağlayan İnternet, sunduğu seçeneklerle hayatımızdaki yerini almıştır. Web OPAC'lar, bu seçeneklerden birisidir. Web OPAC'lar ile kütüphaneler, İnternet üzerinden dünyaya açılabilir. Bu kataloglarda esas olan kullanıcı arayüzleridir. Web OPAC ve kullanıcıyı bir araya getiren arayüzlerin tasarımı için literatürde birçok çalışma vardır.

Kullanıcı arayüzleri konusunda aldığım bazı dersler ve ülkemizdeki üniversite kütüphanelerinde kullanılan web tabanlı OPAC'ların kullanıcı arayüzlerinde karşılaşılan sorunlar ve bazı sistemlerin eksikliklerinin saptanması bu alanda araştırma yapma gereği duymamda etkili olmuştur. Buradan yola çıkarak Türkiye'deki, Web OPAC'a sahip üniversite kütüphaneleri çalışma kapsamında incelenmiş ve bu kütüphanelerin Web OPAC'ları çalışmada oluşturulan arayüz tasarım ilkelerine uygunlukları bakımından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

I. BÖLÜM

GİRİŞ

I. 1. KONUNUN ÖNEMİ

Teknolojik gelişmelerle gün geçtikçe artan bilgi miktarı ve yenilenen kütüphane sistemleri içinde OPAC'ların önemli bir yeri vardır. Geleneksel anlamda kütüphanenin indeksi gibi görülen kataloglar, teknolojiyle birlikte kendilerini yenilemişler ve bilgiyle kullanıcı arasında tamamen bir köprü halini almaya başlamışlardır.

Kütüphanenin içeriğini görmek isteyen kullanıcının atacağı ilk adım, kuşkusuz katalog taraması yapmak olacaktır. Kataloglar, bilgiye erişim açısından birincil derecede önem taşırlar ve bunlar ne kadar iyi olurlarsa bilgiye erişim de o derece etkin olur. Günümüz kütüphane katalogları, kütüphane içeriğini göstermek yanında daha birçok yükümlülüğü de üzerlerine almışlardır. Bilgiye erişimde bir araç olan OPAC'lar giderek bilginin kendisini içerme özelliği göstermektedir.

İnternet'in gelişimi, kütüphane kataloglarını da etkilemiş ve bilgiyi aynı anda daha fazla kullanıcıya, daha kısa sürede ve hızlı şekilde sunmak amacıyla kataloglar, İnternet üzerinden erişilebilir formata getirilmişlerdir. Web aracılığıyla kataloglar, kütüphanelere uzaktan erişime de olanak sağlamaktadır. Bu katalogların uzaktan erişime olanak sağlamaları büyük kitlelere ulaşmalarını ve aynı anda çok fazla kişiye, çok daha hızlı biçimde hizmet vermelerini sağlamaktadır (Hartley ve diğerleri 1990: 13).

OPAC'lar, artık sadece belli kütüphanelerin koleksiyonlarını içermenin ötesinde, bilginin evrenselleşmesine araç olmaktadır. Bu kataloglar sayesinde kütüphaneler dört duvar arasında sıkışmaktan kurtulup dışarıya

açılabilir. Tüm bu özellikler göz önüne alındığında OPAC tasarımında dikkat edilecek unsurların önemi anlaşılır. Burada esas olan, katalogların kullanıcı arayüzleridir. Arayüz, kullanıcının sistemle karşı karşıya bulunduğu, dolayısıyla sistemi anlamada birincil derecede etkileşimde bulunduğu ekrandır. Arayüzlerin, kullanıcının rahat kullanabileceği şekilde tasarlanmaları ve tasarımlarında birtakım kriterlerin göz önünde bulundurulması gereklidir. Katalog arayüzlerinin, kullanıcı ihtiyaçlarını ön planda tutmasına ve kullanıcılara hitap eden nitelikler taşımasına dikkat edilmelidir. Burada; kullanıcı ihtiyaçları, kullanıcıların bilgi arama davranışları ve sistemden beklentileri göz önünde bulundurulmalıdır.

Web tabanlı OPAC arayüzleri tasarlanırken yapılan hatalar ya da dikkate alınmayan bazı noktalardan dolayı kullanıcıların bilgiye erişimi engellenmekte ya da güçleşmektedir. Arayüz sistemi, kullanıcıya hitap eden, programın kullanıcı tarafından görülebilen, kısaca kullanıcının sistemle karşı karşıya bulunduğu yüzdür. İyi bir arayüz, kullanıcının rahat kullanabileceği, doğal özellikler taşıyan, kullanımı kolay, hataları hoşgörebilen ve kullanıcı tarafından anlaşılabilen arayüzdür. Katalogda kullanıcı sürekli sistemle etkileşim içindedir, bu yüzden arayüzün de son derece açık, anlaşılır ve esnek olması gerekmektedir. Ancak bu şekilde her düzeyde kullanıcı kataloğu rahatça ve verimli şekilde kullanılabilir (Strauss 1993; Green ve Head 1998).

I. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZ

Literatürde, OPAC arayüzlerinin değerlendirme ölçütleri, tasarımları, kullanım özellikleri veya kullanıcı tatmini üzerine birçok çalışma yapılmış ayrıca bu arayüzlerin değerlendirmesi üzerine rehberler ve kontrol listeleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Matthews (1987), çevrimiçi kataloglarda ekran düzeni ve tasarımı için öneriler konulu çalışmasında detaylı olarak ekran düzeni ve tasarım ilkeleri üzerinde durmuş, Crawford (1992) benzer

çalışmalarında OPAC tasarım ilkelerine değinmiştir. Literatürde, arayüzlerin değerlendirilmeleri için hazırlanan birçok kontrol listesine rastlayabiliriz. Bu alanda yapılan çalışmalarda (Barnard 1987; Cherry ve diğerleri 1994; O'Rourke 1987) OPAC'lar için kontrol listeleri geliştirilmeye ve geliştirilen her bir kontrol listesinin ekranın ayrı bir alanı ile ilgili olmasına özen gösterilmiştir.

Ülkemizde üniversite kütüphaneleri, yaygın olarak web tabanlı kataloglarını oluşturmakta, kullanıcı arabirimleri tasarlamakta ya da bu arabirimleri satın almaktadır. Yapılan çalışmalar, arkadan gelen çalışmalara örnek teşkil edeceğinden, başarıları ve literatürde kabul görmüş ölçütlere uygunlukları önemlidir.

Bu noktadan yola çıkarak, **çalışmanın amacı**, ülkemizdeki üniversite kütüphanelerinde kullanılan web tabanlı çevrimiçi katalogların kullanıcı arayüzlerini değerlendirmek ve bunların tasarım ilkelerine uygunluğunu araştırmaktır.

Bu amaçla, çalışmanın **hipotezi**, "Ülkemizdeki üniversite kütüphanelerinin Web OPAC kullanıcı arayüzleri, genelde, var olan tasarım ilkelerine ve standartlarına uygun değildir" şeklinde belirlenmiştir.

I. 3. ÇALIŞMANIN KAPSAMI

Araştırmanın kapsamı, Web OPAC kullanıcı arayüzlerinin taşıması gereken kriterlerin ortaya konulması ve ülkemizdeki üniversitelerdeki Web OPAC arayüzlerinin bu kriterlere göre değerlendirilmesi ile sınırlandırılmıştır.

Ülkemizde, Web OPAC'a sahip toplam 25 üniversite kütüphanesi vardır. Söz konusu Web OPAC'lar, İnternet üzerinden gerekli taramalar yapılarak ve kütüphanelere ait bağlantı kanalları yardımıyla saptanmıştır.

Web OPAC'a sahip üniversitelerden: Ankara Üniversitesi BİL-SİS; Başkent, Bilkent, Hacettepe, Karadeniz Teknik, Koç ve Süleyman Demirel Üniversiteleri BLİSS; Boğaziçi, Ege, İstanbul Teknik ve Sabancı Üniversiteleri INNOPAC; Anadolu Üniversitesi KYBELE; Orta Doğu Teknik Üniversitesi VTLS; Bahçeşehir, Doğuş, Kahramanmaraş Sütçü İmam, Kocaeli, Mimar Sinan, Sakarya, Trakya ve Van Yüzüncüyıl Üniversiteleri YORDAM 2001 sistemlerini kullanan Web OPAC arayüzlerine sahiptir. Bunlara ek olarak, araştırma kapsamında incelenen Erciyes ve İnönü Üniversiteleri, kendi üniversitelerinde geliştirilen yerel sistemler ve bunların arayüzlerini kullanmaktadır. Bu sistemler üzerinde yapılan çalışmalar sonucu, aynı arayüz sistemini kullanan kütüphane Web OPAC'ları incelenmiş ve sonuçta farklılık göstermeyen sistemleri temsilen birer, aralarında farklılık saptanan bir arayüzü temsilen de iki Web OPAC incelenmiştir. Bir başka deyişle, 25 üniversite kütüphanesini temsilen seçilen 10 Web OPAC ve bunların 9 farklı arayüz sistemi araştırmanın inceleme konusu olmuştur.

Araştırmayla ilgili çalışmalar 1 Ocak 2000 – 15 Mayıs 2000 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. 15 Mayıs 2000 tarihinden sonra, söz konusu Web OPAC arayüzlerinde meydana gelebilecek olası değişiklikler çalışma kapsamının dışındadır.

I. 4. YÖNTEM

Çalışmada, gerekli verileri toplamak ve tanımlamaları yapabilmek amacıyla **betimleme** yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, ilgili kaynaklara erişilerek bu alanda yapılan çalışmaları saptayabilmek amacıyla kapsamlı bir literatür çalışması yapılmıştır. Ülkemizdeki üniversite kütüphanelerindeki Web OPAC arayüzleri tek tek incelenerek gerekli veriler **gözlem** ve **görüşme** teknikleriyle elde edilmiştir.

Çalışma kapsamında, Web OPAC'ları, var olan kriterler dahilinde incelemek üzere bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Bu kontrol listesinin uygulanabilirliğini saptamak amacıyla çalışmada incelenecek 1 Web OPAC arayüzü ile ön (pilot) çalışma yapılmıştır. Bu ön çalışma sonucuna göre kontrol listesindeki sorulara şekil verilmeye çalışılmıştır. Kontrol listesi, düzen ve kapsam açısından son şeklini, Web OPAC'ların inceleme aşaması tamamlandığında almıştır. Web OPAC arayüzlerini inceleme aşamasında, elde edilen bulgular sık sık geriye dönüşlü çalışma yapma ihtiyacı doğurmuştur. Bu aşamada, listelere yeni sorular eklenmiş, bazı sorular farklı şekilde yeniden düzenlenmiş ve önceden hazırlanan bazı sorular da kapsam dışı bırakılmıştır.

Kontrol listesinde bulunan sorulara verilen cevaplarda, %75 oranı değerlendirmede başarı ölçütü olarak kabul edilmiştir.

I. 5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Araştırma yedi bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla şunlardır:

I. Bölüm: Konunun önemi; araştırmanın amacı, hipotez, araştırmanın kapsamı, yöntem, terminoloji ve kullanılan kaynakları kapsamaktadır.

II. Bölüm: Katalogların tarihsel gelişimi içerisinde günümüz Web OPAC'larına kadar meydana gelen gelişmeleri genel olarak anlatan bölümdür. Burada, OPAC'ların taşıması gereken özellikler ve bunların diğer katalog türlerine göre avantajları üzerinde durulmuştur.

III. Bölüm: İlk aşamada, kullanıcı arayüzü tanımlanmış ve önemi açıklanmış; arayüz çeşitleri; başarılı arayüz tasarım ilkeleri ve kullanıcının arayüzden beklentileri başlıkları altında genel olarak arayüz kavramı üzerinde

durulmuştur. Bunu izleyen alt bölümde de OPAC arayüzlerinin değerlendirme kriterleri üzerinde durulmuştur. Burada, ilk önce, etiket, metin, yönlendirici bilgiler ve sayfa düzeni olmak üzere dört başlık altında kriterler açıklanmaya çalışılmış ve bu kriterleri içeren kontrol listeleri oluşturulmuştur.

IV. Bölüm: Ülkemizdeki üniversite kütüphanelerinin web tabanlı kütüphane katalog arayüzlerinin, önceden oluşturulan kontrol listelerine göre incelendiği bölümdür.

V. Bölüm: Çalışma kapsamında incelenen Web OPAC arayüzlerinin genel olarak, kontrol listelerinden alınan sonuçlar bağlamında değerlendirildiği bölümdür.

VI. Bölüm; sonuç ve önerilere ayrılmıştır.

Kaynakça ve Ekler'in sunulmasıyla çalışmamız tamamlanmıştır.

I. 6. TERMINOLOJİ

Çalışmamız süresince, terminolojik sorunlara rastlansa da bunlar, mümkün olduğunca açık ifade edilerek eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Türkçe kütüphanecilik terminolojisi içinde yer almayan bazı sözcükler, çalışmamızda, orijinal halleriyle verilmiş ve metin içinde italik olarak yazılmıştır. Bazı durumlarda, Türkçeye çevrilen terimlerin yanında, İngilizceleri de paranteze alınarak verilmiştir.

Araştırma metninin yazılmasında, Türk Dil Kurumu'nun yayınlarından Türkçe Sözlük (1983) ve İmlâ Klavuzu (1996) kullanılmıştır.

Araştırma içinde geçen bazı terimler ve bunlar hakkında açıklayıcı bilgiler aşağıda verilmiştir:

OPAC: Literatürde, çevrimiçi kütüphane katalogları olarak da geçen OPAC'lar çalışma içerisinde bu kavramla eş anlamlı olarak kullanılmıştır. OPAC'lar, kütüphane kaynaklarının, terminaller aracılığıyla uzaktan taranmasına da olanak sağlayan bilgi erişim araçlarıdır (Crawford 1987a: 2; Hartley ve diğerleri 1990: 319).

Web OPAC: Çalışmamızda en sık kullanılan terimlerden biri olan Web OPAC kimi zaman katalog terimiyle de eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Web OPAC'lar, OPAC'ların, Internet üzerinden taramaya olanak sağlayan gelişmiş bir modelidir (Dennis, Carter ve Bordeiano 1997).

Arayüz: Literatürde, kullanıcı arayüzü ya da arabirimi olarak da geçen bu terim çalışmamızda, kullanıcı ile bilgisayar sistemi arasındaki bağlantı, kullanıcının gördüğü, duyduğu, dokunduğu ve iletişim kurduğu sistemin de bir parçası olarak anılmaktadır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, arayüz terimi; Web OPAC arayüzünü karşılamaktadır (Macaulay 1995: 1).

Kullanıcı Dostu: Kullanıcıların ihtiyaçları ve ne amaçla sistemi kullanacaklarından yola çıkarak hazırlanan, kullanıcıların maksimum düzeyde faydalanabilecekleri sistemler kullanıcı dostu olarak tanımlanabilir .

Arayüz Tasarım İlkeleri: Kullanıcı arayüzü tasarımında, önemli olan ve arayüzlerin taşınması gereken özellikleri vurgulayan ilkelere dir.

Kontrol Listesi: Çalışmamızda kontrol listesi, ele alınan Web OPAC'ları değerlendirmek üzere, arayüz tasarım ilkelerini içeren listeler anlamında kullanılmaktadır.

I. 7. KAYNAKLAR

Konumuzla ilgili kaynakları saptayabilmek için kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. 1999 yılı başından bu yana yapılan kaynak taramaları, araştırma sırasında da gerek duyuldukça tekrarlanmıştır. Tarama, yerli bibliyografyalar dışında (Türkiye Bibliyografyası ve Türkiye Makaleler Bibliyografyası) genelde elektronik kaynaklardan yapılmıştır. İnternet üzerindeki veri tabanları, çalışmamız sırasında en çok başvuru alan kaynaklardır. Çalışmamızda kullanılan yayınlar, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Drexel Üniversitesi Kütüphanesi ve ULAKBİM'den sağlanmıştır.

Literatür taraması yapılan basılı ve elektronik kaynaklar şunlardır:

ABI/INFORM Global (çevrimiçi veri tabanı) (1976-)

Academic Dialog (çevrimiçi veri tabanı)

Library & Information Science OneSearch (1959-)

Information Science Abstract (1966-)

Compumath Citation Index (1994-)

EBSCOhost (çevrimiçi veri tabanı)

HCI Bibliography : Human-Computer Interaction Resources (İnternet sitesi)

LISA CD-ROM (1969 – 1999)

Social Science Citation Index (1981-)

Science Citation Index (1980-)

Türkiye Bibliyografyası (1990 -)

Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1990-)

User Interface Engineering: User Interface Design Bibliography (İnternet sitesi)

Dissertation Abstracts International A. (1980 -)

Çalışmamızda, kütüphane katalogları da taranıp ülkemizdeki kaynaklar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yerli literatürde kaynak sayısı çok fazla değildir. Yerli literatürün izlenmesi amacıyla, ülkemizde temel kaynak olan Türk Kütüphaneciliği (1987-) tüm sayıları taranmıştır.

Yabancı kaynaklar arasında özellikle Information Technology and Libraries dergisi, çalışmamızda sıkça kullanılan bir kaynaktır. Çalışmada kullanılan veri tabanları sürekli güncellendiğinden yeni yayınlara erişmekte zorlanılmamıştır. Çalışmamızda, ayrıca, İnternet üzerinden erişilen birçok makale de kullanılmıştır.

İnternet üzerinden erişilen, HCI Bibliography : Human-Computer Interaction konumuzla ilgili kitapların saptanmasında önemli bir kaynak olmuştur. Bu bağlamda erişilen kitap künyeleri, kütüphane kataloglarımızdan taranarak bu kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tez düzeninin oluşturulmasında, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün Yüksek Lisans ve Sanatta Yeterlilik Tezleri Yazım ve Basım Yönergesi (1998) rehber olarak alınmıştır.

kataloglardan sonra, az yer kaplayan ve kolayca taşınabilme özelliği gösteren, bilgisayarlar yardımıyla katalog bilgilerinin mikroformlar üzerine kaydedilmesi ile oluşan COM kataloglar ortaya çıkmıştır (Bloomberg 1989: 154-158; Subaşıoğlu 1997:2-6).

1960'lı ve 1970'li yıllarda bilgisayar çıktısı olarak üretilen kart kataloglar, kitap kataloglar ve mikroform katalogları bilgisayara dayalı katalogların ilk örnekleri olarak kabul edebiliriz (Tedd 1984: 105).

OPAC'ların kütüphanelerde kullanılmaya başlanması ve Kuzey Amerika, Avustralya, İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinde hızla yaygınlaşması ise 1980'li yıllarda olmuştur. Söz konusu ülkelerdeki kütüphaneciler bu tür katalogların geliştirilebilmesi için yoğun çabalar göstermiştir (Hildreth 1989: 2). Bu kataloglar, 1990'ların başında çevrimiçi halka açık kataloglar (online public access catalogs = OPAC) olarak anılmaya başlanmıştır. Bibliyografik standartlar, bilgisayar ve iletişim teknolojileri ve buna paralel olarak ağ teknolojileri alanlarındaki gelişmeler, OPAC'ların gelişimini büyük ölçüde etkilemiştir (Aluri, Kemp ve Boll 1991: 1).

OPAC'ların gelişimi dört faktöre dayalı olarak gerçekleşmiştir (Peters 1991: 11). Bunlar:

- Uygun teknolojilerin varlığı,
- Bu teknolojilerin ucuza mâledilmesi,
- Kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayacak özelliklere sahip olması,
- Kütüphanelerin türlerine, amaçlarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilebilme özelliğine sahip olmasıdır.

OPAC'lar, öncelikle kütüphanecilerin, daha ziyade katalogcuların, derme üzerindeki bibliyografik denetimlerini artırmak amacıyla geliştirilmiştir (Peters 1991: 12). OPAC'lar, gelişim süreçleri içerisinde evrelere ayrılıp incelenebilirler. Bu evrelerden literatürde, genellikle, birinci nesil ve ikinci nesil OPAC'lar olarak söz edilmektedir.

Birinci nesil OPAC'lar; geleneksel, elle taranan kataloglar ve/veya bilgisayara dayalı ödünç verme sistemlerinin geliştirilmesi ile ortaya çıkan kataloglardır. Bu kataloglarda bibliyografik bilgiye erişim kısıtlıdır. Bunlar elle taranan kataloglarla benzer özellikler gösterirler ve yazar adı, kitap adı, sınıflama numarası ve konu başlığı gibi farklı indekslerden tarama olanağı sağlarlar. Bu kataloglar taranırken belli bir şeye erişilmek istendiğinde, aranan bilginin eksiksiz bir şekilde tanımlanmasını gerektirir ve bu bağlamda kullanıcı hatalarını hoşgörmezler. Diğer taraftan ikinci nesil OPAC'ların temelleri 1970'lerde ortaya çıkan ticari bibliyografik bilgi erişim sistemleriyle atılmıştır. Bu kataloglar, sistemi ilk kez kullanacak bir kullanıcının bile rahatça tarama yapmasına imkân veren basit komut diline göre işlem yaparlar. İkinci nesil kataloglar, anahtar kelime veya kelime topluluklarıyla ve serbest sorgu diline göre tarama imkânı sağlarlar ve sonradan ilişkilendirilmiş (*post-coordinate indexing*)(¹) bilgi erişim sistemlerine dayanırlar. İkinci nesil OPAC'ların arayüzleri komut diline dayanır ve Boole mantığıyla taramaya elverişlidir. Bu da konu taramalarında kolaylık sağlar (Hartley ve diğerleri 1990: 328-343; Hildreth 1985; Mitev, Venner ve Walker 1985: 12-14).

Günümüz OPAC'larını inceleyecek olursak bu iki nesile, mönü tabanlı taramaya elverişli, web tabanlı arayüz kullanan ve kullanıcı dostu özellikleri taşıyan bir üçüncüsünü de eklemek mümkündür.

II. 2. TANIMLAR

OPAC, kütüphane ile kullanıcı arasındaki köprüdür. Geçmişte sadece kütüphane içeriğiyle sınırlı olan kataloglar, OPAC'larla kütüphane sınırları dışına çıkmıştır. Ana amacı, bibliyografik bilgiyi insanların okuyup

---

(¹) Bir katalogcu ya da indeksçi, kaynakta bulunan temel kavramları başlıklar halinde saptar ve bu başlıklar altından kullanıcı için anlamlı sayılacak girişleri oluşturarak kullanıcının bunlar arasındaki ilişkilendirmeyi oluşturmasını sağlarsa bu sonradan ilişkilendirilmiş indekslemedir.

anlayabilecekleri şekilde kullanıcılara sunmak (Matthews 1987: 555) olan OPAC'lar için birçok tanım yapılabilir.

Sözlük anlamıyla OPAC, otomasyona dayalı bir katalog sistemidir. Bu katalog makinece okunabilir formatta kaydedilmiştir, çevrimiçi erişilebilir ve kullanıcı dostudur (*user friendly*) (¹).

ALA Glossary'e (1983) göre, OPAC, bilgisayar tabanlı ve destekli, uzman yardımına başvurmadan kullanıcıların kendi başlarına terminaller aracılığıyla etkin olarak erişebilecekleri kütüphane kataloğudur.

En genel tanımıyla OPAC, kütüphane kullanıcılarının terminal aracılığı ile direkt erişebildiği, bilgisayar tabanlı bibliyografik veri topluluğudur (Crawford 1987a: 2). Crawford (1987a) OPAC'ı; kullanıcılar ile koleksiyondaki materyaller arasındaki başlıca bağlantı olarak görmekte ve bu kataloğun en az kart katalog kadar kullanıcılara hizmet vermesi gerektiğini savunarak iyi bir OPAC'ın her kullanıcının ilgi ve ihtiyacını karşılayan bir araç ve bir aracı olduğunu vurgulamaktadır.

Bir başka deyişle OPAC, kütüphanelerin, bilgisayar ortamında taramaya açık kataloglarıdır. Bu kataloglar, kütüphanelerin kendi binaları içinden terminaller aracılığıyla taranabileceği gibi ulusal veya uluslararası telekomünikasyon ağları sayesinde uzaktan da taranabilirler. Uzaktan taranabilme özelliği, kuşkusuz, kütüphane kataloglarının daha fazla kullanılması anlamına geldiğinden önemlidir (Hartley ve diğerleri 1990: 319).

Peters'a (1991) göre OPAC, bir veri tabanından çok, erişimi sağlayan bir araç, bilgiye erişimde bir aracı olarak görülmelidir. Kataloğun ana amacı, kütüphane koleksiyonunun içeriğine erişim sağlamaktır. Günümüzde, kullanıcılar, OPAC'ı sadece var olan kütüphane koleksiyonuna erişmek için

---

(¹)Çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde bu kavram kullanıcı dostu olarak geçecektir.

değil, aynı zamanda ilgi alanlarına yönelik bilgi içeren, diğer bilgi sistemlerine erişmek için de aracı olarak kullanılmak istemektedirler.

Günümüzde, gelişen teknolojinin de etkisiyle kütüphane kataloglarından beklentiler artmıştır. Günümüz koşullarında, kütüphane kataloğu sadece kütüphanede bulunan bilgiye değil, bölgesel, ulusal hatta uluslararası bilgiye erişim olanağı tanımalı ve ayrıca her türdeki bilgiye erişimde bir köprü rolü oynamalıdır. Dolayısıyla çevrimiçi kataloğun temel amaçlarından birisi de kendi kütüphanesi kadar uzak kütüphanelerin koleksiyonlarını da kullanıcı için erişilebilir kılmaktır (Bailey 1989).

II. 3. OPAC'LARIN TAŞIMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

OPAC'ların taşınması gereken temel özellikleri şu şekilde özetlemek mümkündür (Schon ve Pode 1996: 2; Tedd 1984: 96-97; Peters 1991: 22-25):

- a. kullanımının kolay olması, az bir çaba ve eğitimle kullanılabilmesi,
- b. kütüphanenin hizmete sunduğu kaynakların neler olduğunu göstermesi ve kullanıcıya katalog kayıtlarına erişim için birden fazla giriş seçeneği sağlaması,
- c. kütüphane kaynaklarının kullanılabilirlik statüsünü göstermesi,
- d. koleksiyondaki kaynaklara rezerve koyma olanağı sağlaması,
- e. duyuru yapmaya olanak vermesi,
- f. CD-ROM veri tabanı kullanımına olanak vermesi,
- g. diğer kütüphane kataloglarına ve veri tabanlarına bağlantı sağlaması.

a. Kullanımının Kolay Olması ve Az Bir Çaba ve Eğitimle Kullanılabilmesi:

Tüm kütüphane kullanıcılarının, ortak amacı, istedikleri kaynağa hemen ulaşmaktır. Kullanıcılar, katalogdan, ellerindeki soruları

cevaplandırmasını isterler. Katalog, kullanıcıyı istediği bilgiye eriştiği sürece başarılı sayılır ve bu erişimin de mümkün olduğunca kolay olması beklenir. Katalog taramasının her aşamasında yardım komutlarının varlığı da kullanıcının etkinliğini artırır ve hata oranını azaltabilir. OPAC'lar, kullanıcı ihtiyaçları ve düzeyleri düşünülerek, kullanımı kolay ve minimum düzeyde eğitim ve çaba gerektiren özellikler taşıyacak şekilde tasarlanmalıdır.

b. Kütüphanenin Hizmete Sunduğu Kaynakları Göstermesi ve Kullanıcıya, Katalog Kayıtlarına Erişim İçin Birden Fazla Giriş Seçeneği Sağlaması:

Katalogun üstlendiği en önemli rol kütüphane koleksiyonunun indeksi olma görevidir. OPAC'lar koleksiyonun içerdiği materyallerin yerini ve fiziksel formatını kullanıcıya tanımlayan ve bu materyallere erişimi sağlayan araçlar olarak da görülürler (Peters 1991: 22-23).

OPAC'lar, tıpkı geleneksel kart kataloglar gibi, kütüphanedeki bilgi kaynaklarını, bu kaynakların bibliyografik künyelerini vererek tanımlarlar. OPAC'lardan kaynaklarla ilgili olarak, künye bilgisiyle birlikte istenilirse daha fazla bilgi de elde edilebilir. Ancak bu durum tamamen sisteme girilen verilerle bağlantılıdır. OPAC, künye bilgileri vererek kaynakları tanımlamak yanında kütüphanede nelerin var olduğunu da bir şekilde göstermekle yükümlüdür. Çeşitli şekillerde katalog üzerinden tarama yapmak ve böylece kütüphane içeriğini ve bunlara ait bazı bilgileri görmek mümkündür. Kütüphanede var olan kaynakları, katalog üzerinden kullanıcıya göstermek ve bunlara çeşitli şekillerde (yazar adı, kitap adı, konu vb.) erişimi sağlayabilmek de çok önemlidir. OPAC yardımıyla kullanıcılar, kütüphanenin sahip olduğu kaynakları çeşitli şekillerde girişler yaparak görebilirler ve ihtiyaç duydukları zaman bunlara erişim için nereye başvuracaklarını öğrenebilirler.

c. Kütüphane Kaynaklarının Kullanılabilirlik Statüsünü Göstermesi:

Kullanıcılar OPAC'ı tarayıp gereksinim duydukları bilgi kaynaklarını bulduktan sonra, bu kaynaklara erişmek isterler. Bu erişimi olumsuz yönde etkileyecek veya zorlaştıracak etkenlerin katalog üzerinden duyurulması zaman kaybını en aza indirir. Örneğin, bir kaynağın kullanılabilir durumda mı (kütüphane rafında olduğu bilgisi) yoksa kullanıcı üzerinde mi olduğunu (ödünç alındığını) gösteren kayıtlar kullanıcı açısından önemlidir. OPAC'lar sayesinde kullanıcı, erişmek istediği kaynağın rafta olup olmadığı, kullanımda ise ne zaman geri geleceği, özel bir statüye sahipse bu kaynağa nasıl ve nereden erişebileceği bilgisini edinebilir.

d. Koleksiyondaki Kaynaklara Rezerve Koyma Olanığı Sağlaması:

Kütüphane koleksiyonunda var olan, fakat o an için ödünç verilmiş materyalin veya materyallerin kütüphaneye iade edilir edilmez ihtiyacı olan diğer bir kullanıcının hizmetine sunulmasına imkân veren *reserve* işlemi, OPAC'lar sayesinde daha da kolaylaşmıştır. Kullanıcı, bu kataloglar aracılığıyla istediği kaynağa *reserve* koyabilir ve bu sayede kaynağı kendi kullanımı için ayırtmış olur.

e. Duyuru Yapmaya Olanak Vermesi:

Kütüphaneler, kendi faaliyetlerini ve hizmetlerini veya belirli bir grubun faaliyetlerini veya hizmetlerini duyurmak amacıyla da OPAC'lardan yararlanabilirler (Schon ve Pode 1996). Burada, OPAC'lar, kullanıcıları, daha genel bir ifadeyle, toplumu ilgilendirecek bilgilerin duyurulmasında bir araç görevi üstlenmektedir.

f. CD-ROM Veri Tabanı ve Diğer Veri Tabanlarının Kullanımına Olanak Vermesi:

OPAC üzerinden bazı indeks, abstrak veya ansiklopedi gibi CD-ROM veya diğer veri tabanlarının taranabilmesi olanaklıdır. Kütüphane içerisinde

belli terminallerden taranabilen CD-ROM veri-tabanlarının aynı anda birden fazla kişinin kullanımına sunulması akılcıdır. Bu şekilde, bilgi daha fazla kullanılır ve kullanılan bilgiden daha fazla ürün ortaya çıkmış olur. Katalog üzerinden bu taramaları gerçekleştirmek, kullanıcı açısından olduğu kadar kütüphane ve kütüphaneci açısından da faydalıdır. Kütüphane, bu şekilde, elinde bulunan CD-ROM koleksiyonunu daha geniş kitlelere sunarak kullanımını artıracak, kütüphanecinin yükü hafifleyecek ve kullanıcı da gerek kütüphanenin içinde herhangi bir terminalden gerekse kampüs içerisinde herhangi bir yerden veya evinden zamana ve mekâna bağlı kalmaksızın CD-ROM veri tabanlarını tarayabilecektir.

g. Diğer Kütüphane Kataloglarına ve Veri Tabanlarına Bağlantı Sağlaması:

OPAC'lar, sadece içinde buldukları kütüphanelerdeki bilgi kaynaklarına değil, diğer kütüphanelerin kayıtlarına ve veri tabanlarına da erişim sağlarlar.

II. 4. OPAC'LARIN DİĞER KATALOG TÜRLERİNE GÖRE AVANTAJLARI

Lipow (1991), OPAC'ların diğer katalog türlerine göre avantajlarını şöyle sıralamıştır:

- a. Bu tür kataloglarda tarama yapmak için, alfbedeki harf dizimi bilgisine, göndermeler için ise bir yerden başka bir yere gidilmesine gerek yoktur.
- b. Bibliyografik ve diğer verileri kaydetmek için kâğıda gereksinim yoktur. Bu amaçla, verilerin indirilmesi veya yazıcılardan çıktı alınması mümkündür.

- c. Kataloğu kullanmak için kütüphaneye gitmeye ve ayrıca kütüphanenin açık olmasına gerek yoktur. Kullanıcı neredeyse katalog da oradadır.
- d. Kataloğun içeriği belli bir kütüphane içeriğiyle sınırlı olmaktan çıkar; teorik olarak bir katalog birden fazla kütüphanenin içeriğini yansıtabilir.
- e. Katalog, kitap ve dergi başlıklarından daha fazlasını kapsadığından tanımında da zaman içerisinde değişiklikler olmuştur. OPAC şu bilgileri de içerebilir:
  - süreli yayın makale başlıkları gibi diğer bibliyografik bilgiler,
  - tam metin bilgi veren dosyaları kapsayan değişik veri tabanları,
  - sağlama ve ödünç verme bilgileri (aranan kaynağın siparişte olup olmadığı, kullanıcı üzerinde olup olmadığı veya kütüphaneye iade tarihi gibi bilgiler),
  - kataloğun daha etkin nasıl kullanılacağına ilişkin yardım bilgisi,
  - kütüphane ve toplumla ilgili olaylar hakkında bilgi ve duyurular.

II. 5. WEB TABANLI OPAC'LAR

Internet, bilgiye erişim konusunda bir devrim sayılabilecek özelliktedir. Tarihte ilk defa, kullanıcılar, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, herhangi bir bilgiye fiziksel formatı ve depolandığı bilgisayar sisteminden bağımsız olarak erişebilme olanağına Web OPAC'lar ile kavuşmuşlardır (Repsido 1999). Web üzerindeki OPAC'lar sayesinde kütüphane katalogları ve bu kütüphanelerin sundukları bazı bilgiler evrensellik kazanmış ve nerede olurlarsa olsunlar kullanıcıların erişimi için hazır duruma getirilmişlerdir.

Web tabanlı OPAC, teknoloji devriminin doğal bir sonucudur. WWW (World Wide Web) arayüzü kullanan ve Web OPAC ya da Web-Cat diye bilinen kataloglar, geleneksel OPAC'lardan daha avantajlıdır. Bunlar, kütüphanenin kolleksiyonuyla sınırlı kalmayıp, kütüphanenin fiziksel sınırları dışındaki kaynaklara da OPAC arayüzü üzerinden (çeşitli bağlantılar (*linkler*) aracılığıyla) erişim olanağı sağlarlar. Burada kullanıcılar, sadece kendi kütüphanelerine bağımlı kalmadan diğer kütüphanelerdeki kaynakları tarayabilir veya Internet üzerindeki ilgili kaynakları görerek, bunlar üzerinde de tarama yapabilir, bu tarama sonuçlarını diskete aktarabilir veya tarama sonuçlarının çıktılarını alabilirler (Dennis, Carter ve Bordeianu 1997).

Repsido'ya (1999) göre, Internet üzerindeki gelişmeler, katalogları da bu yeni ortam içerisine sokma gereğini ortaya çıkarmış ve web tabanlı OPAC'lar da böylece ortaya çıkmıştır. Web tabanlı kataloglar bunlara eşdeğer görünen LAN (Local Area Network – Yerel Ağlar) ve *telnet* üzerinden erişilebilen diğer kataloglara oranla daha ileri düzeyde bilgi sağlarlar. Web ortamı sayısal (*digital*) olan her şeyin depolanmasını desteklediğinden geleneksel OPAC'lardan web tabanlı OPAC'lara geçiş zor olmamıştır. Web tabanlı kataloglar da diğer kütüphane katalogları gibi iki temel işlevi gerçekleştirmeye yöneliktir (Repsido 1999: 68; Green ve Head 1998: 98). Bunlar;

- istenilen kaydın bilinen detaylarına göre kullanıcıyı kütüphanede bulunan kaynaklara yönlendirmek ve
- veri tabanı içerisindeki belli bir konuyu kapsayan kaynakları tanımlamaktır.

Bu tür kataloglarda en önemli etken, kullanıcı arayüzleridir. Kullanıcının sistemle etkileşim içinde olduğu ve yüzleştiği ekran olan arayüzün iyi tasarlanmasıyla, daha iyi, esnek ve kolay katalog taraması sağlanabilir. Bu kataloglar, geleneksel OPAC'lardan farklı olarak, arayüzleri üzerinden tam-metin, video ve imgelere dayalı bilgi de verebilmektedirler. Web tabanlı kataloglar öncesi gündemde olan OPAC'lar büyük miktarlarda

veri depolama ve veri transferinde etkiliydiler, web tabanlı OPAC'lar bunların yanında sayısal bilgi depolama ve etkileşimli kullanıcı arayüzleriyle gündeme geldiler (Green ve Head 1998: 98-99).

II. 6. WEB OPAC'LARIN AVANTAJLARI

WWW arayüzü kullanan Web OPAC'lar birtakım avantajlara sahiptir (Dennis, Carter ve Bordeianu 1997: 160; Repsido 1999: 69). Bunlar:

- a- Elektronik kaynaklara erişimin sağlanabilmesi. (Bibliyografik bilgi ve görüntüleri de kapsayan tam-metin elektronik dergiler, yerel/uzak indeks ve/veya veri tabanlarına bağlantılar, belge sağlama ve aynı arayüz üzerinden kütüphane tarafından hazırlanmış rehberler ve benzeri türde elektronik kaynaklar)
- b- Kataloğu ortak bir geçit olarak kullanarak, kütüphanenin sahip olduğu kaynakların dışındaki kaynaklara erişimin sağlanabilmesi.
- c- Kaynaklar arasında çevrimiçi bağlantılar sağlanarak, kullanıcının seçeneklerini artırabilmesi (kullanıcıya daha fazla bilgiye erişim imkânı sağlayabilmesi).
- d- Birden fazla elektronik dosya ve doküman formatını destekleyebilmesi (metin, grafik, resim vb.).
- e- Grafik tabanlı bir kullanıcı arayüzü kullanarak bunun avantajlarından faydalanabilmesi.
- f- Ağ içerisinde farklı noktalardan erişilebilir olması ve kullanıcıların belli bir adres ve şifre bilme gerekliliğini ortadan kaldırması.

Bu özellikleriyle web tabanlı OPAC'lar, diğer OPAC'lara oranla kullanıcıya daha fazla seçenek ve avantaj sağlarlar.

II. 7. WEB TABANLI OPAC'LARDA KARŞILAŞILABİLECEK SORUNLAR

Her OPAC, başarılı olmak için tasarlanır (Crawford 1987a: 20). Ancak bu katalogların tasarım aşamaları içerisinde meydana gelen aksamalar veya bunlar uygulamaya geçirildikten sonraki zamanlardaki sistemden veya kullanıcılardan alınan geribildirimler sayesinde katalogların sorunları tesbit edilir.

OPAC tasarımı kolay değildir. Oluşumu sırasında birçok unsurun göz önüne alınması gerekir ve bu unsurlardan, hemen hemen hepsi bize birden fazla seçenek sunabilirler. Crawford (1987a: 20) bir makalesinde katalog tasarım unsurlarının evrensel boyutta bir standartlaşma gerektirdiği halde 1980'li yıllarda mevcut katalogların çok azının bunu karşıladığını savunmuştur. Bilgisayar ortamındaki katalogların gerek tasarımları sırasında gerekse hayata geçirildiklerinde karşılaşılan bazı engellemeler ve zorlukları Charles Hildreth şu şekilde sıralamaktadır (Drabenstott ve Cochrane 1993) :

- Veri girişi ve gösterimi (input/display) için kullanılan terminal gereçlerinin tek biçim olmaması,
- değişen tarama ve erişim fonksiyonları,
- değişen komut girişi teknikleri,
- değişen veri tabanı erişim noktaları,
- düzensiz giriş kelimeleri (*irregular entry vocabulary*),
- değişen izin yapıları,
- değişen sistem-kullanıcı diyalogları,
- değişen sonuç gösterimi, kullanımı ve açıklamaları.

Drabenstott ve Cochrane (1993), yukarıda sıralanan engellemelerden dolayı OPAC'lara Internetle erişimin karmaşa yaratacağını ve bu nedenle katalogların Internet ortamında kullanılmasının olumlu bir etki

yaratmayacağını ya da bu alanda bir gelişim sağlamayacağını savunmuşlardır.

Ancak, bugünkü durumun Drabenstott ve Cochrane'un savundukları kadar kötü olmadığı söylenebilir. OPAC'lar için hazırlanan, kullanıcı dostu arayüzler sayesinde farklı kataloglar kolaylıkla taranabilmektedir. Günümüzde bu alandaki engellemeler ve zorlukları aşmak için yapılan standartlaşma çalışmaları hız kazanmıştır. Ağ üzerinde yer alan bibliyografik kayıtlara tek bir noktadan, standart bir erişim sağlayabilmek için geliştirilen, NISO'nun (National Information Standards Organization) Z39.50 protokolü önemli bir aşama sayılabilir. Z39.50, geniş çapta kabul gören, sayısal bilgiye erişimi sağlayan bir tarama protokolüdür. Z39.50 prokolü iki ayrı makinenin nasıl iletişim kurduğunu ve işlem yaptığını tanımlar. Bu protokol, gerek doküman formatı (kayıtların kataloglanması, görüntü, ses, sayısal veri ve/veya tammetin bilgi) gerekse özel bir konuya uyarlanmış tarama kriteri ve *metadata* konularında esnek özellikler gösterir (Larsen 1993; Repsido 1999).

III. BÖLÜM

KULLANICI ARAYÜZLERİ VE OPACLAR

III. 1. ARAYÜZ TANIMI VE ÖNEMİ

Bilgi biliminin temel amacı, bilgi arama davranışıyla bilgi arama sürecini anlamak, sistem geliştirmek ve bunları destekleyici stratejiler geliştirmektir. Bilginin düzenlenmesi ve iletişimi ile ilgili araştırmaların temelinde insan ve bilgi kaynakları arasındaki etkileşim vardır. Bilgi arayanlarla bilgi teknolojileri arasındaki bu etkileşimin birleşme noktası, kullanıcı arayüzüdür (Marchionini ve Komlodi 1998:89).

Web tabanlı OPAC'lar için arayüzler çok önemlidir. Arayüz, kullanıcıya hitap eden, kullanıcının sistemle karşı karşıya bulunduğu ekrandır. İyi bir arayüz, kullanıcıya dost, doğal, toleranslı, sezgisel ve kullanımı kolay bir ekran sunar. Web tabanlı kataloglarda, kullanıcı, sistemle etkileşim içinde olduğundan sunulan arayüz son derece açık, anlaşılır ve esnek olmalıdır. Böylece bilgi düzeyleri ne olursa olsun, kullanıcıların kataloğu rahat ve verimli bir şekilde kullanmaları sağlanır (Strauss 1993; Green ve Head 1998).

Kısaca OPAC arayüzü ve önemine değindikten sonra genel olarak arayüzlere geçecek olursak:

Sözlük anlamıyla arayüz (¹):

“1. İki madde veya uzayı birbirinden ayırarak bunlara ortak bir sınır oluşturan yüzey.

2. İki sistem, organizasyon veya insan arasında, kesişmenin (buluşmanın) meydana geldiği yer, bölge veya araç” olarak tanımlanmaktadır.

(¹) The New Shorter Oxford English Dictionary : On Historical Principles.. I, (1993): 1393.

Arayüz; nesne, araç veya dil topluluklarından oluşur ve bu topluluklardan hangilerinin insan ve insanın kullanacağı makine arasında yer aldığını gösterir. Bu bağlamda, bilgisayar ekranları, klavyeler, programlama dilleri ve benzeri birçok araç birer arayüz sayılabilir. Arayüz sadece fiziksel bir varlık değildir. Semboller, kavramlar ve kelime toplulukları da bilginin iletildiği birer araç olduklarından arayüz sayılır (Lansdale ve Ormerod 1994: 4).

Arayüz, kullanıcı ile bilgisayar sistemi arasındaki en önemli bağlantı, kullanıcının gördüğü, duyduğu, dokunduğu ve iletişim kurduğu sistemin de bir parçasıdır. Kullanıcı işini yapmak veya sürdürmek için bilgisayar sistemi ile sürekli etkileşim içindedir. Sistem, arayüzünün kullanıcı açısından anlamlılığı oranında başarılı ya da başarısız olarak değerlendirilebilir. Kötü tasarlanmış bir arayüz kullanıcının etkinliğini azaltır, sistemi öğrenmesini zorlaştırır ve hata yapma oranını artırır. Bunun sonucunda kullanıcı istediği bilgiye erişmekte güçlük çeker (Macaulay 1995: 1).

Kullanıcı arayüzleri, yazılım ürünlerinin başarılı olabilmesi için başlıca etken olmakla birlikte bunların tasarımları ve geliştirilmeleri zor ve zaman alıcıdır. İnsan-makina etkileşiminin önemi endüstri, üniversite ve hükümet çevrelerince bilinen ve üzerinde bolca çalışmanın yapıldığı bir konudur. Kullanıcı arayüzlerinin her geçen gün önem kazanması aşağıdaki sebeplere bağlanabilir (Reiterer 1997):

Kullanıcıların sistem yazılımlarından beklentileri değişmiştir. Kullanıcı sistemi herhangi bir kullanım kılavuzunu okumaksızın, zaman kaybetmeden kullanmayı ister. Ampirik çalışmalar da göstermektedir ki sistemin kullanılabilirliği üzerinde yoğunlaşırsa sonuçta ortaya çıkacak ürünün maliyeti düşük ve kalitesi yüksek olur. Kullanıcı arayüzlerinin kötü tasarlanması ve arayüzlerin kullanıcı ihtiyaçlarını giderememesi büyük kayıplara yol açar.

III. 1. 1. KULLANICI ARAYÜZ ÇEŞİTLERİ

Kullanıcı ve sistem arasındaki ilişkiyi kurmak için farklı arayüzler kullanılmaktadır. Etkileşimli arayüzler: mönü seçimine, komut diline, doğal dile, form doldurulmasına dayanan ve direkt erişim sağlayan arayüzler olmak üzere başlıca beş grupta incelenebilir (Macaulay 1995:51-52; Shneiderman 1987: 57-60; Yee ve Layne 1998: 14-18; McGraw 1992).

1- Mönü Seçimine Dayalı Arayüzler:

Mönü seçimine dayalı arayüzler sistemin öğrenim süresini ve kullanılacak belli başlı komutların gerekliliğini azaltmalarından, yapılan hataların düzeltilmesini kolaylaştırmalarından ve sistem hakkında karar vermeyi desteklemelerinden dolayı popüler sayılırlar. Bu tip arayüzler, kullanıcıya, seçenekler sağlayarak, sistemin kullanımını kolaylaştırır ve çabuklaştırır. Mönü sistemi, karar verme açısından anlaşılır bir yapıda olduğundan büyük avantaj sağlar.

Bu tip arayüzler, kullanıcının ekranda beliren seçeneklerden birini seçmesi şeklinde işlev gösteren arayüzlerdir. Mönüler, kullanıcının karışık komutlar ezberlemesini önler, eğitim süresini azaltır.

Eğer mönüler doğru olarak yapılandırılırsa ve parçalar dikkatle seçilirse kullanımları çabuk ve kolay olur. Bazen sadece birkaç tuşa dokunma veya bir fare tıklamasıyla tarama işlemi tamamlanabilmektedir.

Mönüler, özellikle sistemi yeni kullanacak olanlar veya acemi kullanıcılar için oldukça yararlıdır. Sistem tasarımcısı mönüyü tasarlarken bir seçenek kümesiyle sınırlama yapar. Böylece acemi kullanıcı daha az düşünecek ve seçim yaparken olası hatalar azalacaktır. Ayrıca, sistemi sık kullanmayan bir kullanıcı sistemi kullanırken her komutu veya adımı

hatırlamak zorunda değildir; çünkü her adımda komutlar belirir ve bunlar hafızayı uyarıcı niteliktedir.

2- Komut Diline Dayalı Arayüzler:

Bunlar ilk arayüz olarak kabul edilen ve bir bilgisayar sistemiyle iletişim kurmak için kullanıcının makinenin dilinde komut veya komut dizisi gibi kodlar girmek zorunda olduğu arayüzlerdir.

Bu tür bir arayüz, bilgisayardan çok insan unsurunu gerektirir. Çünkü, farklı veri tabanlarının farklı komutlar kullanılmasını gerektirmesi bu komutların öğrenilmesi ve kullanılması zorunluluğunu da beraberinde getirir. Bu bir dezavantaj olarak görülebilir. Sonuç olarak insan, komut dilinde bilgisayar sisteminin gücünü en üst düzeye çıkarmak için neredeyse bir uzman olmak zorundadır . Bilgiye dayalı sistemlerde ise insan, nadiren bir bilgisayar uzmanıdır veya o alanda yeni olabilir. Sistemi etkin bir şekilde kullanmak , söz konusu veri tabanının diline hakim olmayı gerektirir.

Kullanıcı arayüzü tasarımında bir komut dili ne zaman seçilmeli sorusunun yanıtı sistemin kullanıcı grubunun özellikleriyle ilgilidir. Öncelikle kullanıcının bilgisayar sistemi ve sistemi çalıştıran komut veya terminoloji üzerinde uzman mı yoksa acemi mi olduğunu belirlemek gerekmektedir.

Sistemi sürekli kullanan kullanıcılar için komut dili bir güçtür ve bu onların sistem üzerinde kontrol oluşturmalarını, esnek olduğundan da kullanıcılara kendi komutlarını yaratma imkânını sağlar. Ancak bu komut diline hakim olabilmek belli düzeyde eğitim ve büyük oranda ezber gerektirir.

3- Doğal Dile Dayalı Arayüzler:

Bunlar, doğal konuşma dilinin kullanılmasıyla bir bilgisayar sistemiyle iletişim kurmaya olanak veren arayüzlerdir. Doğal dile dayalı arayüzler,

kullanıcının sistemden aldığı geribildirim okumasını ve anlamasını, bilgisayara kolayca komut verebilmesini sağlarlar.

İnsanlar bilgileri alır, araştırır, cevap bulur ve bunları anlamlı bir bütün haline getirir. Fakat, doğal dille çalışan bir arayüze sahip bir bilgisayar sistemi için bu işler o kadar kolay değildir. Doğal dilde anlama yararlıdır, fakat sorunsuz değildir. Sözcüklerin anlamlarının belirsiz olması veya iki anlamlı olması bu yöntemle çalışmak isteyen tasarımcının karşısına çıkan önemli sorunlardır.

Özetleyecek olursak, doğal dile dayalı arayüzler, kullanıcılara, iyi tanımlanmış belli bir dili, kendilerine göre anlamlı olan komut dilini kullanma imkânı sağlar. Kullanıcı açısından anlamlı olabilecek doğal dilin kullanımı makine açısından anlamlı olmayabilir. Doğal dile dayalı arayüzlerin kullanımları her ne kadar kolay olarak nitelendirilse de, sistem, kullanıcıdan kendine göre anlamlı yazım teknikleri beklediğinden ve sistemin çalışması için bunları gerekli kıldığından, bu, kullanıcı açısından dezavantaja dönüşebilir. Kullanıcıdan kendine göre anlamlı kelime grupları bekleyen sistem, bunları elde edemediği sürece yavaş çalışır.

4- Form Doldurulmasına Dayanan Arayüzler:

Sisteme veri girişi gerektiğinde mönü seçeneği yetersiz kalır ve bu durumda boş alanları doldurma olarak da adlandırılan form doldurulmasına dayalı arayüzler daha etkindir. Form doldurulmasına dayalı arayüzler, ekran üzerinden kullanıcının veri girişi yapmasını ister ve kullanıcı bu formları doldurarak istediği bilgiye erişebilir. Bunların kullanımı fazla bir eğitim gerektirmez.

5- Grafik Tabanlı, Direkt Erişime Olanak Tanıyan, Arayüzler:

Bu tip arayüzler, kullanıcıya, ekran üzerinden seçenekler vererek fare veya ikonlar yardımı ile veriye direkt erişimi sağlarlar. Burada kelimeler yerine grafik semboller (örneğin ikonlar veya *pictogramlar*) kullanılmaktadır. Her ne kadar, tasarımları kolay olmasa da, bu tür arayüzler kullanıcı açısından kullanımı ve öğrenimi kolay arayüzlerdir. Grafik tabanlı arayüzler, kullanıcıyı, sistem üzerinde araştırma yapmaya ve daha fazla şey elde etmeye cesaretlendirir ve kullanıcı genellikle sonuçtan tatmin olur.

Direkt erişilebilen arayüzler, yardım gerektirmeksizin kullanılabilirler. Kullanıcı, nesnenin üzerine tıklayarak, onu ekranda sürükleyerek, bir aracı komut kullanmaksızın işlemi gerçekleştirebilir.

III. 1. 2. ETKİN KULLANICI ARAYÜZ TASARIM İLKELERİ

İyi tasarlanmış bir arayüz, kullanıcı ile ihtiyaçları arasında geçit özelliğindedir ve kullanıcıyı bilgi gereksinimini gidermeye yönlendirir. Arayüzün amacı, sistemi, kullanıcıya karşı anlamlı kılmak ve kullanımını kolaylaştırarak kullanıcıyı tatminkâr ve üretken kılmaktır. İyi bir arayüz, öğrenimi ve kullanımı kolay, kullanıcıyı engellemeden sistem içerisinde araştırmaya ve yeni şeyleri denemeye teşvik edici olmalıdır.

Arayüz tasarım ilkeleri başlığı altında literatürde birçok liste yer almaktaysa da bunları beş ortak kategori altında birleştirmek mümkündür (Macaulay 1995:52-54; Shneiderman 1987:60-62). Bu kategoriler:

1. Doğallık:

Kullanıcının, bilgisayar karşısında duraksamadan ve sistemi anlamak için vakit kaybetmeden işini yapması çok önemlidir. Programcı için doğal sayılan bir arayüz, kullanıcı için doğal sayılmayabilir. Sistemler, bunları

kullanacak kişiler ön planda tutularak tasarlanmalıdırlar. Bu bağlamda, arayüzde kullanılacak dilin de kullanıcı açısından doğal ve anlaşılır olması gereklidir. Bu dilde jargon kullanılacaksa bu jargon arayüzü tasarlayan kişiye değil, bunu kullanacak kişilere göre tasarlanmalıdır.

2. Tutarlılık:

Sistemdeki tutarlılık, parçalar arasında bütünlük sağladığından kullanıcıya güven verir ve aynı sistem içerisinde hareket ederken parçaların birbirinden farklı özellikler göstermeyeceklerini garanti eder. Sistem içerisinde tutarsızlıklara yoğun biçimde rastlansa da bunların giderilmesi veya minimum düzeye indirilmesi kolaydır.

3. Tekrardan Kaçınma:

Gereksiz veya tekrarlanan bilgiden kaçınan sistem, işlem yapabilmek için kullanıcının minimum düzeyde bilgi girişi yapmasını gerektirir. Sistem, otomatik olarak tanımlayabildiği veya önceden girilmiş bilgiyi kullanıcıdan talep etmemelidir.

Ekran üzerindeki gereksiz ve tekrarlanan bilgi de kullanıcıyı boş yere meşgul ederken sistemin anlaşılmasını güçleştirir.

4. Destekleyicilik:

Arayüz, sistemi işletecek kullanıcıya yardımı oranında destekleyici özellik taşır. Destekleyici bir sistem başlıca üç unsura dayanır. Bu unsurlar sırasıyla: Sağlanan bilginin miktarı ve düzeyi, ortaya çıkan hata mesajlarının yapısı ve sistemin işleyişinin doğrulanmasıdır. Arayüz üzerinden sağlanan öğretici bilgiler ya sistem komutları ya da ekrandaki yönlendirici yardım komutlarıyla verilir. Sistem tarafından verilen hata mesajlarının anlaşılır ve kullanıcıya yardımcı olması sistemin etkinliği açısından önemlidir. Örneğin, verilen hata mesajı, sorunu tanımlayıcı ve giderilmesi açısından bilgi verici olmalıdır.

Sistemin içerdiği bilgiye dayalı olarak geribildirim sağlayabilmesi de destekleyici bir unsur olarak sistemden beklenen bir özelliktir.

5. Esneklik:

Arayüzün esnekliği farklı kullanıcı tiplerine ve düzeylerine hitap etmesi ve kullanıcı hatalarını ne derece hoşgördüğü ile değerlendirilebilir. Sistemi yeni öğrenen bir kullanıcı için hiyerarşik mönü tabanlı bir arayüzü kullanmak çok daha kolaydır. Kullanıcı, deneyim kazandıktan sonra komutlara dayalı arayüzleri daha kolay kullanabilir.

III. 1. 3. KULLANICILARIN ARAYÜZLERDEN BEKLENTİLERİ

Fidel (1991), bir tarama eylemi içinde kullanıcının sisteme bakış açısını incelerken, kullanıcının sırasıyla; yardım dosyalarını kullandığını, ekran üzerindeki bilgiyi okuduğunu, komutlarını kullandığını, tahminlerde bulunduğunu, ekranı tekrar okuduğunu, kendi kendine veya başkalarına soru sorduğunu, sistem dokümanlarına başvurduğunu, mönüye ulaşmaya çalıştığını, mönüden çıkma yolunu aradığını, nerede olduğunu bulmaya çalıştığını, tarama dizini üzerinde değişiklik yapmaya çalıştığını ve bulduğu kaydı ekranda gördüğünü saptamıştır.

Kullanıcı arayüzleri, çevrimiçi bilgi sistemlerini kullanıcıyla bütünleştirmede bir aracı görevinde olduklarından, bunların kullanıcı için anlamlı olması çok önemlidir. Kullanıcı bir bakışta sistemin amacını anlayabilmeli, yardım komutlarını okuma yoluna gitmeden önce de sistemle ne yapılıp ne yapılamayacağına karar verebilmelidir. Sistemin tasarımında, kullanıcıların ihtiyaçları ve ne amaçla sistemi kullandıkları çok önemlidir. Buradan yola çıkılarak kullanıcıların ön planda olduğu ve maksimum düzeyde faydalanabilecekleri kullanıcı dostu bir sistemin tasarlanması önemlidir.

Bir sistemin kullanıcı dostu olabilmesi için taşıması gereken belli başlı özellikleri özetleyecek olursak (Kopak ve Cherry 1998; Nahl 1998; Tennant 1999):

1. Sistem, ekranı üzerinden kullanıcıya seçenekler tanıyabilmeli,
2. Her düzey kullanıcı için anlamlı yardım komutları içermeli,
3. Sistemin işleyişi kullanıcı açısından açık ve kolay anlaşılır olmalı,
4. Sistem tarafından verilen uyarı mesajları kullanıcıyı tedirgin etmemeli ve mümkün olduğunca yumuşak olmalı,
5. Sistem, kullanıcı ön planda tutularak tasarlanmalı ve kullanıcının fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını dikkate almalı,
6. Sistem kullanımı, özel beceriler gerektirmemeli,
7. Sistem üzerinde karşılaşılabilecek olası bir sorun için birden fazla çözüm yolu bulunmalıdır.

Nielsen'e (1999:67) göre 1994'ten bu yana çeşitli Web sitelerinin kullanılabilirlik faktörleri üzerinde yapılan araştırmalar sonucu ortaya çeşitli tasarım prensipleri çıkmıştır. Bu prensiplere kısaca değinecek olursak:

Web sayfalarının indirilme hızı (*download speed*) en önemli tasarım kriterlerindedir. Kullanıcı mümkün olan en kısa sürede aradığı bilgiye erişmek, kolay ve özgür hareket etmek istediğinden sistemin hızı onun için çok önemlidir.

İkiyüz sayfadan fazla olan Web sitelerinde tarama mekanizmalarının varlığı önem kazanır. Çoğu kullanıcı bu Web sitelerine girer girmez, geriye kalanlar da sistem içerisinde kayboldukları zaman tarama mekanizmalarını kullanır.

Tarama mekanizmalarının yanında bir diğer gerekli unsur da sistemin kullanıcıya sistem içerisindeki konumunu bildirmesidir. Sistemde kullanıcının

nerede olduğu, bulunduğu yere nereden geldiği ve nerelere gidebileceği konusunda bilgi verici bir mekanizma gereklidir.

Kullanıcı, arayüz üzerindeki tüm seçenekleri aynı anda ekranda görmek ister. Bu sebepten mümkün olduğunca sayfa kaydırmasından (*scrolling*) kaçınılmalı ve bağlantılar (*linkler*) yardımı ile aynı sayfa üzerinden ilişkilendirme sağlanmaya çalışılmalıdır.

Arayüzün içeriği her zaman ön plandadır. Kullanıcıların, her ne kadar arayüzün tasarımından etkilendikleri düşünülse de odaklandıkları nokta aslında arayüzün içeriğidir. Kullanıcılar, Web üzerinde dolaşırken, sitenin tasarımına değil istedikleri bilgiye erişmeye odaklanırlar. Arayüz de kullanıcıların erişmek istediği bilgiyle sistem arasındaki bağlantıdır.

III. 2. OPAC ARAYÜZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kütüphanecilik literatürü OPAC'larla ilgili pekçok araştırma içermektedir. OPAC kullanımı ve kullanıcıları hakkındaki çalışmaların genellikle; bilgi arama davranışları, bilgi teknolojilerinin kullanımı, arayüzle kullanıcı arasındaki etkileşim, OPAC'ların kullanım alanları, kullanıcı tatmini, tarama davranışı ve tarama sonuçlarının başarısı gibi alanlar altında toplandıkları görülür (Bates 1991; Cherry 1998).

Literatürde, OPAC arayüz tasarımı ve bunların geliştirilmesinde izlenmesi gereken noktaları içeren kontrol listelerine de rastlanmaktadır. 1985'te Hildreth ve arkadaşları tarafından 10 OPAC sisteminin incelenmesi bu alandaki ilk ve en büyük çalışma olarak tanımlanmaktadır (Cherry ve diğerleri 1994; Cherry 1998). Bu çalışmayı izleyen yıllarda Matthews (1985; 1987), bibliyografik tanımlamaları da kapsayan OPAC ekran tasarımıyla ilgili ayrıntılı bir prensipler listesi oluşturmuştur. Crawford (1992), OPAC aracılığıyla elde edilecek bilgilerin tasarımı ve ekrandaki düzenleri ile ilgili

prensipler üzerinde durmuştur. Genel olarak OPAC gelişimi üzerindeki çalışmalarında O'Rourke (1987), Shires ve Olszak (1992), Cherry ve diğerleri (1994), Chan (1995), Cherry ve Cox (1996), Cherry (1998) kontrol listeleri oluşturmuşlardır. Bu kontrol listelerinde OPAC içeriği ve bu içeriğin arayüzün tasarımına yansımaları vurgulanmıştır.

III. 2. 1. OPAC ARAYÜZÜ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

OPAC arayüzü değerlendirme kriterlerini belirleyen, OPAC arayüz tasarımı ilkeleridir. Bu bölümde kısaca bunlara değinilecektir. OPAC tasarımında göz önünde bulundurulacak başlıca noktalar; kataloğun planı, düzeni ve kapsamı, verilerin sıralanması, tipografi, aralıklandırma, noktalama ve kelime bilgisidir (Matthews 1987). Her bir OPAC tasarımcısı, tasarladığı katalogta bu noktalar üzerinde durmuş ve bu özelliklere ait yaklaşımlar geliştirmiştir. Bu yaklaşımlar doğrultusunda da OPAC tasarımında standart oluşturma çabaları başlamıştır.

OPAC ekranlarında bir standart oluşturulması; benzer düzen ve içeriğe sahip katalog tasarımı, hem tasarımcı hem de kullanıcı açısından önemlidir. Diğer OPAC'larla benzer ekran düzenine sahip kullanıcıya tanıdık kataloglar, kullanıcının ekranı okumak için harcayacağı zamanı azaltır. Bu bağlamda tasarımcının kataloga ekleyeceği komut/seçenek girişleri de daha az zaman alacaktır (Matthews 1987; Shires ve Olszak 1992).

İyi bir ekran düzeni için katalog kapsamının tutarlılığı, içerdiği bilgi miktarı ve kullanıcı açısından anlamlılığı önemlidir. Katalogdaki bilginin ve düzenin tutarlı olması kullanıcıyı yönlendirir ve aradığı bilgi için nereye bakılacağını bilmesini sağlar. Tutarlılık kataloğun öğrenimini, kullanımını ve akılda kalmasını kolaylaştıran etkenlerin başında gelir (Ambler 1998; Matthews 1987; Dumas 1988; Shires ve Olszak 1992; Kaplan 1990).

Ekrandaki bilginin miktarı kullanıcının ihtiyacına yönelik olmalı ve gereksiz bilgiden kaçınılmalıdır. Gereğinden fazla bilgi kullanıcının hata oranını artırır. Kullanılan karakterler ve bunlar arasında verilen boşluklar veya satır aralıkları da bu aşamada dikkat edilecek diğer unsurlardandır (Matthews 1987; Crawford 1987b; Shneiderman 1993; Shires ve Olszak 1992).

Ekran üzerindeki bilginin kendi içindeki uyumu kullanıcı açısından kataloğun anlamlılık derecesini artırır. Ekran üzerindeki ilgili verilerin gruplandırılması, bilginin kullanıcıya parça parça değil bir bütün olarak sunulmasını sağlar. Ekrandaki verilerin uyumsuzluğu ya da karmaşık olması kullanıcıya zaman kaybettirebileceği gibi kataloğu anlamasını da zorlaştırabilir.

OPAC tasarımıyla ilgili literatürde yer alan çalışmalar, yukarıda sayılan belli başlı kriterlerin temel alınıp bunların geliştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu çalışmalar ışığında bir kontrol listesi oluşturmak ve web tabanlı OPAC'ları inceleyip bunların söz konusu kriterlere uyup uymadıklarını değerlendirmek mümkündür.

Web tabanlı OPAC arayüzlerini değerlendirmek için bir kontrol listesi 4 temel başlık altında oluşturulabilir. Bu başlıklar ; **etiketler**, **metin**, **yönlendirici bilgiler** ve **sayfa düzeni**'dir (Crawford 1992; Cherry ve diğerleri 1994; Chan 1995; Cherry ve Cox 1996; Cherry 1998).

III. 2. 1. 1 ETİKETLER (labels)

Etiketler, OPAC üzerindeki bilginin başlıklandırılması, bir başka deyişle bibliyografik tanımlama bölümlerini katalog kullanıcılarına gösteren başlıklar olarak tanımlanabilirler.

Web OPAC’da bulunan etiketlerin tümü, sayfa⁽¹⁾ üzerinde var olan diğer bilgilerden kolayca ayırdedilebilmeleri amacıyla büyük harfle veya buna benzer farklı bir format veya teknik kullanılarak yazılmalıdır. OPAC üzerindeki her değişken etiketlenmelidir. Bunlar, belli veri veya veri gruplarını temsil ettiklerinden kullanıcı açısından anlamlı olmak zorundadır. Bu bağlamda etiket yazılışlarında kısaltma kullanımından veya kütüphanecilik jargonundan da kaçınılmalıdır.

Etiketlerin sayfa üzerinde sağdan başlanarak düzenli olarak yazılması ve temsil ettikleri verilerin soluna (nadir olarak üzerine) yerleştirilmesi genel olarak tasarımcılar açısından kabul edilen bir kriterdir. Burada amaç sayfa üzerinde düzenin, birlikteliğin sağlanması ve karışıklıkların engellenmesidir. Düzen açısından üzerinde durulan diğer noktalar, etiketlerle bunların temsil ettikleri verilerin iki nokta (:) veya en az bir boşlukla birbirlerinden ayrılması, etiketler arasında en az bir satır aralık bırakılması olarak belirtilebilir. Etiket yazımında kullanılacak alan en az 12, en çok 20 karakter olmalıdır (Shires ve Olszak 1992; Matthews 1985; Matthews 1987; Helander 1988; Dumas 1988; Crawford 1987b; Cherry ve Cox 1996).

III. 2. 1. 2. METİN (text)

Metin, sayfa içerisinde verilen bilgileri içerir. Örneğin, bibliyografik bilgiler, kaynakların/bilginin yerleri ve ödünç verilme durumları kullanıcıya metin aracılığı ile aktarılır. Metin, kullanıcılar için en önemli kaynaktır. Metin içeriği kötü ifade edilmişse, katalog kullanıcılar tarafından anlaşılmaz olur. Metin içerisindeki veriler mantıklı bir şekilde düzenlenmeli, tutarlı ve kolay

---

(¹)Çalışmanın bundan sonraki bölümünde geleneksel OPAC’lar için kullanılan “ekran” kelimesiyle bunun web tabanlı OPAC’lardaki eşdeğeri olan “sayfa” kelimesi eşanlamlı olarak kullanılacaktır.

anlaşılır olmalıdır. Kullanılan cümleler eksiksiz ifade edilmeli ve kısaltma kullanılacaksa (cm., ISBN gibi sıkça kullanılanlar hariç) bunların açık şekilleri verilmelidir.

Metin, sayfa düzeni açısından yukarıdan aşağıya doğru ve soldan başlanarak yazılmalıdır. Metin içeriği, büyük ve küçük harf karışık olarak (örneğin cümle başlarında veya özel isimlerde büyük harf kullanımı) verilmelidir. Metin, sayfa üzerindeki etiketlerin sağından başlayarak ve aradaki noktalama işaretini veya boşluğu izleyecek şekilde yazılmalıdır. Metin içinde paragraflar dört satırı geçmeyecek şekilde düzenlenmeli ve metin uzunluğu her satır için 55-60 karakteri geçmemelidir. Metin içerisindeki kayıt listeleri numaralandırılmışsa bu numaralandırma "1" ile başlamalı, kayıtların numaraları tanımlamanın solunda sabitlenmeli ve numara ile kayıt arasında iki karakterlik boşluk bırakılmalıdır.

Metin içerisindeki veriler anlamlı, tutarlı ve eksiksiz olmalıdır. Burada, veriler arası hipermetin (*hypertext*) bağlantıların verilmesi yararlıdır. Bibliyografik kayıtların sunumunda, kaynaklar eksiksiz biçimde tanımlanmalıdır. Sınıflama numaraları verilirken akılda kalması ya da kaydedilme kolaylığı açısından numaraların tamamıyla birleşik yazılmalarından kaçınılmalı, gruplandırmalara gidilmelidir. Yer numaralarının, kitabın sırtındaki yazılışlarıyla ekran üzerindeki yazılışlarının tutarlı olmasına dikkat edilmelidir. Aksi takdirde kullanıcının kaynaklara erişimi zorlaşır. Metin içerisindeki diğer sayısal verilerin gruplandırılması da bunların anlaşılmasında kolaylık sağlar. Kaynakların kullanılabilirlik durumları, eğer ödünç alınmışlarsa kütüphaneye geri dönüş tarihleri metin içerisinde verilmelidir (Kaplan 1990; Matthews 1987; Shires ve Olszak 1992; Crawford 1987b; Cherry ve Cox 1996; Crawford 1992).

III. 2. 1. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER (*instructional information*)

Sayfa üzerindeki yönlendirici bilgiler, kullanıcıya, kataloğun kullanımına ilişkin bilgi ve mesajlar verirken katalogda var olan seçenekleri de göstererek kullanıcıyı yönlendirme özelliği taşır. Sayfa üzerinde verilen yönlendirici bilgilerin düzeni diğer verilerle uyum içerisinde olmalı, aralıklandırma, noktalama veya kelime bilgisinin tutarlı olması gibi unsurlara dikkat edilmelidir.

Sayfa üzerinden verilen uyarı/hata mesajları, kullanıcıya katalog kullanımında yardımcı olacak bilgiler yönlendirici nitelikte olmalı, kullanıcının anlayacağı şekilde kısa tutulmalı, basit ve açık bir dil kullanılarak yazılmalıdır. Bunların dikkat çekici ve hemen farkedilebilir formatta yazılmalarına ve OPAC içerisinde gerektiğinde kullanılmalarına dikkat edilmelidir. Yönlendirici bilgiler, sayfa üzerine hemen farkedilebilecek formatta ve şekilde yerleştirilmeli ve bunlar gereksiz sözcük ve kısaltmalardan, gereksiz ve sert uyarılardan arındırılmalıdır.

Hata mesajları, hatalı tarama yaptıklarında kullanıcıları taramalarının başarısız olduğu yolunda uyanan mesajlardır. Bu tür mesajların yazılışlarında olumlu bir tutum sergilenmeli ve bunların kullanıcıyı yıldırmayacak, aynı zamanda onu tekrar tarama yapmaya teşvik edecek nitelikte olmalarına dikkat edilmelidir. Örneğin, hata mesajlarında ses unsurunun kullanılmamasına dikkat edilmelidir. Ses (sistemin biplemesi gibi), kullanıcıyı topluluk içerisinde rahatsız edici özellik taşır ve kullanımından kaçınılmalıdır. Hata mesajlarının bilgilendirici olmalarında ve hataların kaynağını belirtmelerinde de yarar vardır (Shires ve Olszak 1992; Matthews 1987; Kaplan 1990).

III. 2. 1. 4. SAYFA DÜZENİ (page layout)

Sayfa düzeni ile vurgulanmak istenen kriterler, sayfa üzerindeki tanımlamaları, bibliyografik bilginin düzenini, sunumları, aralıklandırmaları vb. kapsar. Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler kendi içlerinde uyumlu oldukları kadar birbirleriyle de uyumlu olmalı, ayrıca sayfa içerisindeki düzeni de korumalıdır.

Sayfa içerisinde kullanılan terminolojinin tutarlı olmasına özen gösterilmeli ve gerekli alanlarda kullanıcının ilgisini çekmek üzere farklı yazım teknikleri/formatları kullanılmalı ve kelimelere, cümlelere, paragraflara, alanlar arası noktalamaya ve aralıklandırmalara önem gösterilmelidir. Sayfa üzerindeki yoğunluğun %30'u (600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) aşmamasına ve sayfa içerisinde renk kullanılacaksa bunların da gözü yormaması ve karmaşıklığa yol açmaması için en çok 4 rengin kullanılmasına özen gösterilmelidir. Ekran üzerindeki yoğunluk, sayfanın anlamlılığını azaltır ve anlaşılmasını güçleştirir. Renk kullanımı ekranın okunabilmesi açısından önem taşır. Koyu olarak renklendirilmiş sayfa üzerine açık renkle yazı yazılması anlamlıdır. Renkler arası uyuma da dikkat edilmelidir. Kullanılan yazı karakterlerine de dikkat edilmeli, bunların kolayca okunabilir karakterler olmasına özen gösterilmelidir.

Sayfa içerisinde tarama stratejisi verilirken, bunun, sayfanın başlarında verilmesinde yarar vardır. Böylece, kullanıcı, kataloğun tarama stratejisine gereksinim duyduğunda aramak zorunda kalmaksızın, sayfayı açar açmaz bu bilgiyi bulabilir. Sayfa başlarında ayrıca kullanıcıya nerede olduğu, bulunduğu yere nereden geldiği ve nerelere gidebileceği bilgilerinin de verilmesinde yarar vardır. Bu bilgiler bağlantılar aracılığıyla desteklenebilir. Sistemin durumuyla ilgili kullanıcıyı bilgilendirmek için statü mesajlarının verilmesinde yarar vardır. Statü mesajları, katalog taramasının tamamlanması zaman aldığında etkindir. Şöyle ki; taramanın hangi aşamada olduğunu gösteren ve taramanın yüzde kaçının tamamlandığına

ilişkin bilgi veren statü mesajları kullanıcıyı rahatlatır. Diğer taraftan tarama sonuçlandıktan sonra devreye giren statü mesajları da kullanıcı açısından önemlidir. Örneğin tarama sonuçlanınca ekranda belirecek olan "40 Kaynak Bulundu" mesajı "Tarama Sonuçlandı" mesajından daha anlamlı ve daha etkilidir (Shires ve Olszak 1992; Matthews 1987; Matthews 1991; Dumas 1988; Shneiderman 1987; Shneiderman 1992; Helander 1988; Cherry ve Cox 1996; Crawford 1992b).

III. 3. WEB TABANLI OPAC ARAYÜZLERİNİN DEĞERLENDİRMESİ İÇİN OLUŞTURULAN KONTROL LİSTESİ

Web tabanlı OPAC arayüzleri için bir kontrol listesi oluşturulurken genel olarak ele alınacak olan dört başlığa kısaca değindikten sonra bu bölümlerde verilen bilgileri kapsayacak bir kontrol listesi oluşturabiliriz.

Literatürde, OPAC arayüzlerinin değerlendirilmesi için oluşturulan kontrol listelerine rastlanmaktadır (Chan 1995; Cherry 1998; Cherry ve diğerleri 1994; Crawford 1987b; Matthews 1987; O'Rourke 1987). Bu araştırmadaki kontrol listesi oluşturulurken literatürde sözü geçen listeler temel alınmıştır.

III. 3. 1. ETİKETLER

1. 1 Bütün alanlar/değişkenler etiketlenmiş mi?
- 1.2 Bütün etiketler kısaltma kullanmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?
- 1.3 Bütün etiketler kütüphane *jargonundan* arındırılmış mı ?
(ör. OCLC#, ek giriş.)

Bütün etiketler "sayfa " üzerinde:

- 1.4.a. Uygun yerleştirilmiş mi ?
- 1.4.b. Anlamlı mı ?
- 1.4.c. Tam mı ?
Bibliyografik bilgi için:
- 1.5.a. Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?
- 1.5.b. Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?
- 1.5.c. Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi?
- 1.6 Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış veya boşluk bırakılmış mı ?
- 1.7 Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi?
--Büyük harf (BÜYÜK HARF) ,
--Büyük harf ve altı çizilmiş (BÜYÜK HARF),
--Büyük harf ve kısa çizgiler (– BÜYÜK HARF –),
--Diğer belirleme (*highlighting*) teknikleri (Renk, koyu yazma vb.)

III. 3. 2. METİN

- 2.1 Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)
- 2.2 Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)
- 2.3 Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatla yazılmış mı ?
- 2.4 Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)
- 2.5 Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi, yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa, bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ? (Ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3.)

- 2.6 Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ?
(Ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)
- 2.7 Yer numaraları verilmiş mi ?
- 2.8 Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi) metin içerisinde görülüyor mu?
- 2.9 Kaynağın ödünç verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?
Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünç verilme durumu hakkında bilgi verilmişse :
- 2.10.a. Kaynağın varlığı, yeri veya ödünç verilme durumu önceki ve sonraki metinden. (Ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?
- 2.10.b. Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünç verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?
- 2.10.c. Kaynağın ödünç verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?
- 2.10.d. Eğer kaynak ödünç alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?
- 2.11 Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilecek şekilde sıralanmış mı?
- 2.12 Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (Ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)
Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise:
- 2.13.a. Numarandırma "1", ile başlamış mı ?
- 2.13.b. Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?
- 2.13.c. Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?
- 2.13.d. Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?
- 2.13.e. Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş?

Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar:

- 2.14.a. Sınıflama numaralarında var mı ?
- 2.14.b. Yazar adlarında var mı?
- 2.14.c. Eser adlarında var mı ?
- 2.14.d. Konu başlıklarında var mı ?
- 2.14.e. Dizi bilgisinde var mı ?

III. 3. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER

- 3.1 Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı karma mı (büyük ve küçük harf karışık) ?
Yönlendirici bilgiler metni :
- 3.2.a. **Kısa** cümlelerle ifade edilmiş mi ?
- 3.2.b. Hemen anlaşılacak şekilde **açık** mı ?
- 3.2.c. Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılmış mı ?
- 3.2.d. **Yazım hatalarından** arındırılmış mı ?
- 3.3 Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınılıyor mu? (Ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksınız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)
- 3.4 Yönlendirici bilgiler metin içerisinde hemen farkedilebiliyor mu ?
- 3.5 Yönlendirici bilgiler metni içerisinde sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?
- 3.6 Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?
- 3.7 Yönlendirici bilgiler *jargonlardan* arındırılmış mı ?
- 3.8 Kullanıcıya sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?
- 3.9 Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açıkça ayırdedilebilecek şekilde düzenlenmiş mi?(ör. boş satır bırakılarak).

- 3.10 Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma, renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?
- 3.11 Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?

III. 3. 4. SAYFA DÜZENİ

- 4.1 Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?
- 4.2 Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?
- 4.3 Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?
- 4.4 Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (*highlighting*) teknikler kullanılmış mı ?(Bu teknikler koyu renkle yazma, büyük harf kullanma ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır)
- 4.5 En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?
- 4.6 Ekran yoğunluğu %30'un altında mı ? (sayfa başına 600 karakter veya 100 kelime)
- "Sayfa"nın başında:
- 4.7.a. Sistemin taranıyor olduğu belirtiliyor mu?
- 4.7.b. Taramanın sonuçlandığı belirtiliyor mu ?
- 4.8 Sayfa başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır aralık bulunuyor mu?
- 4.9 Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?
- 4.10 Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?
- 4.11 Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?

IV. BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE KULLANILAN WEB TABANLI KÜTÜPHANE KATALOGLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

IV. 1. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİMİZDE KULLANILAN WEB OPAC'LAR VE ARAYÜZ SİSTEMLERİ

Özellikle son yıllarda görülen teknolojik gelişmeler ve bunların İnternet'e yansması kütüphanelerimizi de etkilemiştir. Birkaç yıl önce, sadece belli başlı kütüphaneler web sayfasına sahipken, günümüzde birçok üniversite kütüphanesinin iyi veya kötü birer web sayfası vardır. Web sayfalarıyla kullanıcılarına ulaşan üniversite kütüphanelerimiz içinden 25 tanesinin çevrimiçi kütüphane kataloğu İnternet üzerinden erişilebilir durumdadır.

Türkiye'de 25 üniversite kütüphanesi Web OPAC'a sahiptir. Mayıs 2000 tarihi itibarıyla Bu Web OPAC'ların arayüzleri; yerel, uyarlama veya hazır sistemlere dayalıdır. Çalışma kapsamındaki iki kütüphanenin (Erciyes ve İnönü Üniversitesi Kütüphaneleri) arayüzü, kütüphanelerden talep gelmeksizin, üniversitelerindeki kişi ya da bilgisayar merkezlerince hazırlanmıştır. Bu kütüphane arayüzleri, hazırlayan kişilerin bilgi ve tecrübeleriyle oluşturulmuştur. Geriye kalan 23 Üniversite Kütüphanesi katalog arayüzlerinde, BİL-SİS, BLISS, INNOPAC, KUTUPMW, KYBELE, VTLS, YORDAM 2001 sistemlerini kullanmaktadır.

Çalışmamızda, önce, ülkemizde Web OPAC kullanan üniversite kütüphaneleri ve bunların kullandıkları arayüzler tek tek saptanmış, sonra bu arayüzler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Aynı arayüzü kullanan kütüphaneler belirlendikten sonra arayüzler birbirleriyle karşılaştırılarak aralarında fark olup

olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Sonuçta fark göstermeyen arayüzleri temsilen rastgele bir kütüphane seçilmiştir. Bazı durumlarda farklar saptandığından aynı arayüzü kullanan birden fazla üniversite kütüphanesi araştırma kapsamına alınmıştır.

Tablo 1'de Türkiye'de Web OPAC kullanan üniversite kütüphaneleri ve kullandıkları sistemler listelenmiştir. Bu listeye göre, Ankara Üniversitesi BİL-SİS; Başkent, Bilkent, Hacettepe, Karadeniz Teknik, Koç ve Süleyman Demirel Üniversiteleri BLISS; Boğaziçi, Ege, İstanbul Teknik ve Sabancı Üniversiteleri, INNOPAC; Anadolu Üniversitesi KYBELE; Orta Doğu Teknik Üniversitesi VTLS; Bahçeşehir, Doğuş, Kahramanmaraş Sütçü İmam, Kocaeli, Mimar Sinan, Sakarya, Trakya ve Van Yüzüncüyıl Üniversiteleri, YORDAM 2001 sistemlerini kullanan Web OPAC arayüzlerine sahiptir. Bu tabloda listelenen kütüphaneler arasından Erciyes ve İnönü Üniversiteleri, kendi üniversitelerinde geliştirilen yerel sistemler ve bunların arayüzlerini kullanmaktadır.

TABLO 1: TÜRKİYE'DE WEB OPAC'I OLAN ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

<u>WEB OPAC</u>	<u>KULLANAN ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ</u>
BİL-SİS	Ankara Üniversitesi
BLISS	Başkent Üniversitesi
	Bilkent Üniversitesi
	Hacettepe Üniversitesi
	Karadeniz Teknik Üniversitesi
	Koç Üniversitesi
	Süleyman Demirel Üniversitesi
	ERCIYES ÜNİV. KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ

WEB OPAC (devam)	KULLANAN KÜTÜPHANE (devam)
INNOPAC	Boğaziçi Üniversitesi
	Ege Üniversitesi
	İstanbul Teknik Üniversitesi
	Sabancı Üniversitesi
İNÖNÜ ÜNİV. KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ	İnönü Üniversitesi
KUTUPMW	Fırat Üniversitesi
KYBELE	Anadolu Üniversitesi
VTLS	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
YORDAM 2001	Bahçeşehir Üniversitesi
	Doğuş Üniversitesi
	Galatasaray Üniversitesi
	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
	Kocaeli Üniversitesi
	Mimar Sinan Üniversitesi
	Sakarya Üniversitesi
	Trakya Üniversitesi
	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Çalışmamızın kapsamını belirleyen bu tablo oluşturulurken, İnternet üzerinden gerekli taramalar yapılarak, öncelikle Türkiye'deki üniversitelerin web siteleri incelenmiştir. Üniversite web siteleri incelenirken, kütüphanelere ait bağlantılar kanalıyla Web OPAC'a sahip kütüphaneler belirlenmiştir. Ayrıca, e-posta yoluyla üniversite kütüphanelerine mesaj gönderilerek

İnternet üzerinden erişilemeyen kataloglar hakkında bilgi toplanmaya çalışılmıştır.

Yapılan araştırmalar, 15 Mayıs 2000 tarihi itibarıyla Türkiye'de 25 üniversite kütüphanesinin Web OPAC'ının aktif olarak İnternet üzerinden taranabilir durumda olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu 25 üniversite kütüphanesinin yanı sıra, katalogları web üzerinde görülen, ancak taranamayan ya da otomasyon çalışmaları içerisinde olan ve kütüphane kataloglarını yakında web üzerinden açacak olan üniversitelere rastlanmışsa da bunlar çalışma kapsamına alınmamıştır. Örneğin: Adnan Menderes Üniversitesi'nin Web OPAC'ına, kütüphane sitesi üzerinden bağlantı ikonu bulunmakta, ancak bu kataloğa erişim sağlanamamaktadır. Akdeniz ve Çankaya Üniversitelerinde otomasyon çalışmaları devam etmektedir. Çukurova Üniversitesinin OPAC'ı kütüphane içerisinden taranabilir durumda olmasına rağmen web üzerinden taranamamakta ve verilerin Web OPAC'a aktarma çalışmaları sürmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Web OPAC'ı İnternet üzerinden kısmen taranabilir durumdadır. Ancak, tarama olanakları sınırlı olduğundan ve e-posta yoluyla edinilen bilgilere dayanarak bu Web OPAC çalışma kapsamına alınmamıştır. Web OPAC'a veri aktarımı devam etmektedir ve 3-4 ay içerisinde çalışmaların tamamlanması beklenmektedir. Gazi Üniversitesi Kütüphanesi BLISS arayüzünü satın almıştır. Web OPAC'a koleksiyonunu aktarma çalışmaları halen sürmektedir. Yakında bu kütüphanenin Web OPAC'ı İnternet üzerinden taranabilecektir. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde deneme amaçlı olarak YORDAM 2001 arayüzüne sahip Web OPAC kullanılmakta, ancak bu kataloğa İnternet üzerinden erişim süreklilik göstermemektedir. Bu üniversite kütüphanesi de koleksiyonunun tamamını web'e aktarma çalışmalarını sürdürmektedir.

Tablo 2'de, çalışma kapsamında incelenen Web OPAC'lar, kullandıkları arayüz sistemleri altında listelenmiştir. Bu liste, aynı arayüzü kullanan kataloglar arasında farklılık gösterenleri ayrı ayrı içermiştir.

BİL-SİS, sadece, Ankara Üniversitesi Kütüphanesi tarafından kullanılmaktadır. Bu sistem, Ankara Üniversitesi'nin 13 fakülte kütüphanesindeki kayıtları aynı arayüz üzerinden tarama olanağı sağlamaktadır (bkz Tablo 2).

TABLO 2: ÇALIŞMA KAPSAMINDA İNCELENEN WEB OPAC'LAR VE BUNLARIN AİT OLDUKLARI ÜNİVERSİTELER

WEB OPAC	KULLANAN ÜNİVERSİTE
BİL-SİS	Ankara Üniversitesi
BLISS	Bilkent Üniversitesi
ERCİYES ÜNİV. KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ	Erciyes Üniversitesi
INNOPAC	Boğaziçi Üniversitesi
İNÖNÜ ÜNİV. KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ	İnönü Üniversitesi
KUTUPMW	Fırat Üniversitesi
KYBELE	Anadolu Üniversitesi
VTLS	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
YORDAM 2001	Mimar Sinan Üniversitesi
	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Ülkemizde BLISS'i kullanarak kataloglarını web üzerinden kullanıma açan beş üniversite kütüphanesi vardır. Elde edilen bulgulara göre, birçok üniversite kütüphanesi de bu sistem üzerinden Web OPAC'larına erişimi sağlamak üzere çalışma yapmaktadır. BLISS arayüzünü kullanan Web OPAC'lar incelendiğinde bunların genel olarak aynı özelliklere sahip

olduğu ancak Bilkent Üniversitesi dışındaki üniversitelerin, katalogları üzerinden “kullanıcı bilgilerine”(1) bağlantı olanağı sağlamadıkları görülmüştür. Bu unsur kontrol listemizin içeriğinde yer almadığından araştırma sonucunu etkilemeyeceği çıkış noktasından hareketle, BLISS sistemini temsilen Bilkent Üniversitesi Web OPAC’ı incelenmiştir.

Erciyes Üniversitesi Kütüphanesi, kendi üniversitesinde geliştirilen yerel sistem arayüzünü kullanmaktadır. Bu sistem, Erciyes Üniversitesi Bilgisayar Bilimleri Araştırma ve Uygulama Merkezi’nden iki kişi tarafından hazırlanmıştır.

Ülkemizde, INNOPAC sistemine sahip dört üniversiteden Boğaziçi Üniversitesi bu Web OPAC’ı temsilen çalışma kapsamında incelenmiştir. Araştırmalarımız esnasında, INNOPAC’ı kullanan dört üniversitenin arayüzleri arasında sayfa düzeni açısından farklılıklara rastlanmış olsa da, bu farklılıkların çalışma sonucumuzu etkilemeyeceği saptanmıştır. Sayfa düzeni açısından Boğaziçi Üniversitesi ile Ege Üniversitesi; İstanbul Teknik Üniversitesi ile de Sabancı Üniversitesi kütüphanelerinin Web OPAC’ları ortak özellik göstermektedir. Buradaki temel farklılık, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesi Web OPAC’ları üzerinden bazı bilgilerin kaydırma (*scrolling*) yapılarak erişilebilmesinden ileri gelmektedir. Bu durum, Web OPAC’ların sayfa düzeni açısından farklı görünmesine neden olmaktadır. Ancak oluşturulan kontrol listelerimizde, bu durum sorgulanmadığı ve dört Web OPAC’ın başka farklılığı bulunmadığı için Boğaziçi Üniversitesi Web OPAC’ı diğerlerini temsilen ele alınıp incelenmiştir.

İnönü Üniversitesi Kütüphane Kataloğu, bu üniversitede öğretim görevlisi ve Enformatik Bölüm Başkanı olan bir şahıs tarafından hazırlanmış

---

(1) Kullanıcı bilgileri; kullanıcının ödünç aldığı kaynakları, bunların kütüphaneye iade tarihlerini, varsa gecikmiş kayıt ya da rezerve bilgilerini kullanıcıya duyurmayı kapsar.

ve Kütüphane tarafından veri girişleri yapıldıktan sonra Web üzerinden taramaya sunulmuştur

Fırat Üniversitesi Kütüphanesi, Mikrobeta Elektronik Bilgisayar tarafından hazırlanan KUTUPMW Web OPAC'ını kullanmaktadır. Ülkemizde bu arayüzü kullanan tek üniversite kütüphanesi Fırat Üniversitesi Kütüphanesi'dir.

KYBELE ve VTLS sistemlerinin üniversite kütüphaneleri bağlamında ülkemizdeki tek temsilcileri sırasıyla Anadolu Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi olduğundan çalışmamızda bu üniversite kütüphanelerinin Web OPAC'ları incelenmiştir.

YORDAM 2001 sistemini kullanan 9 üniversiteyi temsilen Mimar Sinan ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversiteleri Web OPAC'ları incelenmiştir. Bu sistemi kullanan 8 üniversite kütüphanesi Web OPAC'I ortak özellik gösterirken, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC'ı diğerlerinden farklı özellikler taşımaktadır. Saptanan bu farklılıklar Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesitesi'nin kataloğa aktardığı bilginin düzeninden kaynaklanmaktadır.

IV. 2. ÇALIŞMA KAPSAMINA ALINAN WEB OPAC'LARIN İNCELENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinde kullanılan Web OPAC arayüzleri, daha önce oluşturulan kontrol listelerine göre incelenmiştir. Çalışma kapsamında yer alan 9 farklı arayüz sistemini kullanan Web OPAC'ların her biri için kontrol listesindeki 4 bölüme ait (etiket, metin, yönlendirici bilgiler, sayfa düzeni) 4 ayrı tablo oluşturulmuştur. Bu tablolardan elde edilen bilgilere göre arayüzler değerlendirilmiştir.

Kontrol listesi içerisinde yer alan her soru bir OPAC özelliğini temsil etmektedir. “Evet (E)”, “hayır (H)”, bazı durumlarda da “evet/hayır (E/H)” şeklinde cevaplandırılacak şekilde düzenlenen soruların cevapları kontrol listesi içinde yer alan kategorilere (etiket, metin, yönlendirici bilgiler, sayfa düzeni) göre değerlendirilecek ve incelenecek olan her bir Web OPAC’a uygulanacaktır. Kontrol listesindeki soruların cevaplanması sonucu elde edilecek “evet” yanıtları anlamlıdır. Her bir “evet” yanıtı değerlendirmeyi etkileyecektir. Listedeki bazı soruların olumsuz formüle edilmelerinin nedeni budur. Örneğin, “metin içinde gereksiz bilgi var mı?” sorusu, “metin içinde gereksiz bilgiden kaçınılmış mı?” şeklinde formüle edilmiştir. İlk haliyle soruya verilecek “evet” yanıtı değerlendirme açısından olumsuzluk taşımaktadır. İkinci haliyle soruya verilen “evet” yanıtı ise metnin gereksiz bilgi taşımadığı anlamına gelmekte ve beklentiyi karşılamaktadır.

Kontrol listesindeki her bir soruya verilecek “evet” cevabı, sorunun cevabının olumlu olduğunu; “Hayır” cevabı olumsuz olduğunu göstermektedir. “Evet/Hayır” cevabı belirsizlik taşımaktadır. Bir sorunun yanıtının kısmen evet kısmen hayır olduğu durumlarda kullanılmıştır. Örneğin, Tablo 8’de BLISS sistemi metin açısından incelenirken, buradaki sınıflama numaralarının doğal yapılarına uygun verilip verilmediği sorusuna “Evet/Hayır” yanıtı verilmiştir. Bu yanıtın nedeni, sistem içerisinde sınıflama numaralarının, kimi zaman doğal yapılarına uygun kimi zaman da bitişik olarak verilmesidir.

IV. 2. 1. BİL-SİS

IV. 2. 1. 1. ETİKET AÇISINDAN

BİL-SİS’i etiket açısından değerlendirecek olursak, sayfa üzerindeki bütün alanların etiketlenmiş olduğunu söyleyebiliriz. Bu Web OPAC’ın tarama ekranı üzerindeki etiketleri, kısaltma kullanılmaksızın açık olarak ifade

edilmiş ve hemen farkedilebilecek şekilde sayfanın başına yerleştirilmiştir. Ancak, bu ekran üzerindeki tarama alanları etiketlenilirken (taramanın yapılacağı fakülte, taramanın kapsayacağı materyal türü, tarama alanı –yazar adı, eser adı, konu vb.-, tarama terimi) etiketler baş harfleri dışında tamamen küçük harf kullanılarak yazılmış, bu etiketlerin karşı tarafındaki tarama seçenekleri ise bunların aksine tamamıyla büyük harf ve daha büyük puntuyla yazılmıştır (bkz. Ekler s: 145). Bu yazım tekniği, tarama ekranı üzerindeki etiketlerin hemen farkedilmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Tarama ekranındaki etiket yazımları, belirginleştirici teknik kullanılarak yapılmış olsa bunlar daha anlamlı olabilirdi (bkz. Tablo 3).

Bu Web OPAC'da bibliyografik alan etiketleri, tamamen büyük harf kullanılarak yazılmıştır. Etiketler ve etiketlerden sonra gelen bilgi arasında hem iki nokta (:), hem de boşluk kullanılmıştır. Burada her etiket için ayrı satır kullanılmış ve etiketler sayfanın sağından yazılmaya başlanmıştır. Bunlar olumlu özelliklerdir. Ancak, büyük harf kullanımı ve etiket ile etiketten sonra gelen alanlar arasında boşluk bırakılmış olması etiketleri belirginleştirmede yeterli olmamıştır. Ankara Üniversitesi Web OPAC'ında bibliyografik bilgi etiketlenilirken, kullanıcıya anlamsız gelebilecek bazı kısaltmalar kullanılmıştır. Örneğin, bibliyografik kayıt içerisindeki yayın yeri etiketi kısaltılarak "YAYL." olarak verilmiştir (bkz. Ekler s: 144) Bu etiket, kullanıcı açısından her zaman çok anlamlı olmayacağından etiketin açık şekliyle yazılmasında yarar vardır. Bibliyografik bilgi içerisindeki etiketlerden biri de kaydın demirbaş bilgisidir. Demirbaş bilgisi etiketlenilirken "DE. BAŞ." kısaltmasının kullanılması da kullanıcılar açısından anlamlı değildir (bkz. Tablo 3).

TABLO 3: BİL-SİS'İN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. <u>ETİKET</u>		<u>BİL-SİS</u>
		Ankara Üniversitesi
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenmiş mi?	E
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	H
1.3	Bütün etiketler kütüphane <i>jargonundan</i> arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	E
1.4.a.	Bütün etiketler "sayfa " üzerinde: Uygun yerleştirilmiş mi ?	E
1.4.b.	Anlamli mı ?	H
1.4.c.	Tam mı ?	H
1.5.a.	Bibliyografik bilgi için: Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	E
1.5.b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	E
1.5.c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	E
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış veya boşluk bırakılmış mı ?	E
1.7	Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi? --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (<u>BÜYÜK HARF</u>), --Büyük harf ve kısa çizgiler (– BÜYÜK HARF –), --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>)teknikleri (Renk, koyu yazma vb.)	E

IV. 2. 1. 2. METİN AÇISINDAN

BİL-SİS arayüzünde metinler, küçük ve büyük harf karışık olarak yazılmıştır. Bu katalog metninde, kullanıcı için anlamsız sayılabilecek bilgilere rastlanmaktadır. Örneğin, her kaydın demirbaş numarası bibliyografik bilginin içerisinde kullanıcının karşısına çıkmaktadır. Bu bildirim, kullanıcının hemen dikkatini çekecek şekilde bibliyografik bilgi içerisinden sunulması ve bunun kullanıcı açısından anlamlılığı eleştirilebilir. Bu Web OPAC, kayıtların bibliyografik bilgilerinin verildiği sayfanın en başında kullanıcıya "biçim" butonu ile bağlantı seçeneği sağlamaktadır. Bu bağlantı kullanıcı tarafından ilk bakışta anlam taşımamaktadır. "Biçim"

butonunu tıklayan kullanıcı, materyalin MARC kaydı bilgisine erişmektedir (bkz. Ekler s:146). Bu bilgi kullanıcı için anlamsızdır. Kullanıcı, bu bağlantı butonuna tıklama gereksinimi duyarak boşa vakit kaybedebilir. Bu erişim butonunun ne olduğu ya da ne işe yaradığı metin içerisinde daha anlaşılır biçimde ifade edilse, kullanıcının bu butonu tıklama ihtiyacı önemli ölçüde azaltılabilirdi.

Metin içerisinde yer numaraları verilirken bunların doğal yapılarına sadık kalınmıştır. Metin içerisinde, gerek bibliyografik bilgide gerekse diğer alanlarda sayılara yer verildiyse de bunlar gruplara ayrılmadan birbirlerine bitişik şekilde verilmiştir (bkz. Tablo: 4).

BİL-SİS, materyallerin yer numarasını ve bunların nerede bulunduğu dair bilgiyi (kaynağın hangi fakültede olduğu bilgisi) kullanıcıya duyursa da, kaynağın kütüphanede bulunup bulunmadığı ya da ödünç verilme durumu hakkında bilgi vermemektedir (bkz. Tablo: 4).

Tarama sonucu elde edilen kaynaklar, sekizli gruplar halinde, kullanıcının aynı sayfa üzerinden hepsini görebileceği şekilde sıralanmıştır. Listedeki kayıtlar numaralandırılırken numaralandırma "0001" ile başlamıştır. Burada her ne kadar kayıt numarasının "1" olduğu anlaşılrsa da sıfırların kullanılması kullanıcı açısından akıl karıştırıcı özellik taşımaktadır. Kayıt numaraları kaydın solunda sabitlenmiş, diğer kayıtlarla aynı hizada verilmiş ve bunlar arasında iki karakter boşluk verilerek her sayfa üzerinden sonraki 8 kayda bağlantı sağlanmıştır. Ancak bu sayfalardaki kayıt numaralandırılmasına her seferinde "0001" ile başlanmış ve kayıt numaralarında süreklilik sağlanmamıştır. Bu uygulama akıl karıştırıcı özellik göstermektedir. Numaralandırma kullanıcı açısından daha anlaşılır şekilde ifade edilebilirdi.

Bibliyografik bilgi içerisinde hipermetin bağlantılara yer veren Ankara Üniversitesi Web OPAC'ı; konu başlığı, yayıncı ve dizi bilgilerine hipermetin

bağlantı sağlamıştır. Bu bağlantılar sayesinde kullanıcılar aynı başlıkla ilgili diğer materyallere erişebilmektedir.

TABLO 4: BİL-SİS'İN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2. METİN		BİL-sis
		Ankara Üniversitesi
2.1	Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	E
2.2	Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)	E
2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatla yazılmış mı ?	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)	H
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ? (ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3.)	E
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)	H
2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	E
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	E
2.9	Kaynağın ödüncü verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	H
2.10.a.	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödüncü verilme durumu hakkında bilgi verilmişse : Kaynağın varlığı , yeri veya ödüncü verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	H
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödüncü verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	H
2.10.c.	Kaynağın ödüncü verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	H
2.10.d.	Eğer kaynak ödüncü alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?	H
2.11	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilecek şekilde sıralanmış mı?	E
2.12	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	E

2.13.a.	Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise: Numarandıma "1", ile başlamış mı ?	E
2.13.b.	Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	H
2.13.c.	Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	E
2.13.d.	Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	E
2.13.e.	Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş?	E
	Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar:	
2.14 a.	Sınıflama numaralarında var mı ?	H
2.14 b.	Yazar adlarında var mı?	H
2.14 c.	Eser adlarında var mı ?	H
2.14 d.	Konu başlıklarında var mı ?	E
2.14 e.	Dizi bilgisinde var mı ?	E

IV. 2. 1. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

BİL-SİS yönlendirici bilgiler açısından yetersiz olarak nitelendirilebilir. Tarama ekranı üzerinden verilen "yardım" bağlantısı, bu yetersizliğin ilk göstergesidir. Sayfanın en başına yerleştirilen üç bağlantıdan ilki olan bu seçenek yanındaki diğer iki bağlantıdan çok daha küçük bir ikonla temsil edilmiştir. Bu durum, farkedilmesini güçleştirmektedir. "Yardım" butonu tıklanıldığında kullanıcının karşılaştığı bilgi, tarama aşamasının ana sayfasının altında da verilmiştir. Bu bilgi genel olarak küçük ve büyük harf karışık olarak yazılmış ve vurgulanmak istenen bazı noktalar koyu harf ya da tamamiyle büyük harf olarak yazılmıştır. Burada verilen bilgi yeterince açık ifade edilmemiştir. Örneğin, yönlendirici bilgiler kısmında verilen " *Tarama işlemi; Tarama Terimi ile başlayan veya Tarama Terimine eşit durumları dikkate alır. Tarama Terimi uzadıkça erişim süresi kısalmır ! . Önerilen Browser: Internet Explorer.* " notu kullanıcı açısından yeterince anlamlı ve açık değildir (bkz. Tablo: 5).

Metin içerisinde kısaltma veya sert ve gereksiz uyarı bağlamında sözcüklere rastlanmamaktadır. Taranacak bilgi, sistem tarafından anlamsız bulunduğu "kayıt bulunamadı" mesajı ekranda belirlemekte ve bu mesaj

koyu harfle yazılmaktadır. Bu mesajın verildiği sayfa üzerinde, kullanıcıyı tekrar taramaya yönlendirecek herhangi bir bildirim rastlanmamaktadır. Hata mesajı verilirken ses unsuru kullanılmamıştır.

TABLO 5: BİL-SİS'İN YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3. <u>YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER</u>		<u>BİL-SİS</u>
		Ankara Üniversitesi
3.1	Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı karma mı (büyük ve küçük harf karışık) ?	E
3.2.a.	Yönlendirici bilgiler metni : Kısa cümlelerle ifade edilmiş mi ?	H
3.2.b.	Hemen anlaşılacak şekilde açık mı ?	H
3.2.c.	Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılmış mı ?	H
3.2.d.	Yazım hatalarından arındırılmış mı ?	H
3.3	Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınılıyor mu? (Ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksınız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)	E
3.4	Yönlendirici bilgiler metin içerisinde hemen farkedilebiliyor mu ?	E
3.5	Yönlendirici bilgiler metni içerisinde sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?	H
3.6	Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?	E
3.7	Yönlendirici bilgiler <i>jargonlardan</i> arındırılmış mı ?	E
3.8	Kullanıcı sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?	E
3.9	Seçenekler,bunları çevreleyen bilgilerden açıkça ayırdedilebilecek şekilde düzenlenmiş mi ? (ör. boş satır bırakılarak).	E
3.10	Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma, renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	E
3.11	Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	E

IV. 2. 1. 4. SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

Ankara Üniversitesi Web OPAC'ı sayfa düzeni açısından genel olarak değerlendirilecek olursa sayfa üzerindeki etiket, metin ya da yönlendirici bilgilerin birbirleriyle uyum içerisinde olmadıkları söylenebilir. Bu

bilgiler, kullanıcıya duyurulurken birbirlerinden bağımsız olarak ele alınmış ve bunların tutarlılığı göz önüne alınmamıştır. Örneğin, tarama ekranındaki etiketler küçük harf ve küçük punto kullanılarak yazılmışlar ancak bunlardan sonra gelen alanlar tamamıyla büyük harf ve etiketlerden daha büyük puntuyla yazılmıştır. Tarama ekranında, etiketler ve bunların karşısındaki alanların birbirleriyle tamamen uyumsuz ve kullanıcıyı da yanıltabilecek özellik taşıyan yazım teknik ve formatına sahip oldukları söylenebilir (bkz. Tablo: 6).

BİL-SİS'de, tarama stratejisi ekranın en başında "yardım" butonu bağlantısıyla sağlanmıştır. Ancak bu buton, sayfanın başında verilse de kolayca farkedilememektedir. Sayfada, butonlar arası uyumsuzluk söz konusudur. Yönlendirici bilgiler başlığı altında vurguladığımız gibi "Yardım" butonu yanındaki iki butondan daha küçük olarak verildiğinden ilk bakışta algılanması güçtür. Bu sebepten, tablo 6'da, tarama stratejisi ile ilgili soru "Evet/Hayır" (E/H) olarak yanıtlanmıştır. Sayfa üzerinde bazı bilgileri belirginleştirmek için koyu renk veya büyük harf yazımı gibi teknikler kullanılmıştır.

Bibliyografik bilgi, diğer bilgilerden bağımsız olarak ve sadece bibliyografik tanımlamaları kapsayacak şekilde her kayıt için ayrı sayfada verilmiştir. Genel olarak sayfa yoğunluğu %30 kriterine uygundur (bkz. Tablo: 6).

Bu katalogda, veri tabanının taranıyor olduğuna ilişkin herhangi bir belirti yoktur. Bu sebepten kullanıcı, taramanın ne aşamada olduğunu öğrenemez. Taramanın uzun zaman aldığı durumlarda bu özellik önem kazanmaktadır. Sistem, taramanın sonuçlandığını, bulunan kayıtları ekrana getirerek kullanıcıya duyurmaktadır.

TABLO 6: BİL-SİS'İN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. SAYFA DÜZENİ		BİL-SİS
		Ankara Üniversitesi
4.1	Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?	H
4.2	Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	E/H
4.3	Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E
4.4	Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler kullanılmış mı ?(bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır)	E
4.5	En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E
4.6	Ekran yoğunluğu %30'un altında mı ? (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime)	E
"Sayfa"nın başında:		
4.7.a.	Sistemin taranıyor olduğu belirtiliyor mu?	H
4.7.b.	Taramanın sonuçlandığı belirtiliyor mu ?	E
4.7	Sayfa başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır aralık bulunuyor mu?	E
4.9	Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	E
4.10	Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?	E
4.11	Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	E

IV. 2. 2. BLISS

IV. 2. 2. 1. ETİKET AÇISINDAN

BLISS üzerinde bütün alanlar etiketlenmiştir. Tarama ekranı üzerindeki hangi alanların taranabileceğine yönelik etiketlerde kısaltmalar kullanılmamış ve bunlar, ekrandaki bilgilerden hemen ayırdedilebilecek şekilde koyu karakter ve renk kullanılarak yazılmıştır(bkz Ekler s: 147; bkz. Tablo: 7).

Web OPAC'ın ana sayfası üzerinde kullanıcının karşılaştığı ilk etiketler; "basit tarama" (*simple*), "serbest sorgu" (*advanced*) ve "kullanıcı

bilgileri" (*borrower*) hizmetlerine yönelik bağlantı seçenekleridir. Basit tarama bağlantısı tıklanınca, tarama seçenekleri sayfada belirir. Tarama ekranından, taranacak alan ve taranmak istenen terim(ler)e yönelik etiketlerin yanında birçok seçenek etiketi daha sunulmaktadır. Bu seçenekler, tarama sonucu elde edilecek kaynak listesinin formatı ve içeriğine yöneliktir. Ancak bunların tam ve açık ifade edildikleri tartışılır. Örneğin, bibliyografik bilgi kullanıcıya sunulmadan önce tarama ekranı üzerinde kullanıcıya kısa, standart ve detaylı formatlarda erişim seçenekleri, ayrıca kaynağın kullanılabilirlik durumunu gösteren seçenek etiketleri sunulmuştur. Bu seçenek etiketleri, sayfa üzerinde, kullanıcının taranacak anahtar kelimeleri belirlediği bölümün hemen altında verilmiştir (bkz Ekler s: 147) . Kullanıcının bunları hemen farketmesi ve içeriklerinin ne olduğunu anlayabilmesi zordur. Sayfa üzerinde, kısa yönlendirici bilgilerle bu seçeneklerin ne olduğu, ne işe yarayacakları kullanıcıya bildirilse ya da bu seçeneklere erişim tarama ekranı üzerinden değil de bibliyografik bilginin verildiği sayfa üzerinden sağlansa bunlar kullanıcı için daha anlamlı olabilirdi.

Serbest Sorgu "advanced" seçeneği, sistemi tanıyan ve ne aradığını iyi bilen kullanıcılara yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu seçeneği tıklayan kullanıcı bu alana yönelik etiketlerle karşılaşır. Bu ekranda kullanıcının karşılaşacağı etiketler "basit tarama" seçeneğinde sunulanlardan daha azdır.

Basit tarama ve serbest sorgu sonucu elde edilen, bibliyografik bilgi içerisindeki etiketler, bunlardan sonra gelen alanlardan hemen ayrırddedilebilecek şekilde koyu harfle yazılmıştır. Etiket ve alanlar arasında gerekli aralıklandırma yapılmıştır. Bibliyografik bilgide, her etiket için ayrı bir satır kullanılmıştır.

TABLO: 7 BLISS'İN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ETİKET		BLISS
		Bilkent Üniversitesi
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenilmiş mi?	E
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	E
1.3	Bütün etiketler kütüphane <i>jargonundan</i> arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	E
1.4.a.	Bütün etiketler "sayfa" üzerinde: Uygun yerleştirilmiş mi ?	H
1.4.b.	Anlamlı mı ?	H
1.4.c.	Tam mı ?	E
1.5.a.	Bibliyografik bilgi için: Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	E
1.5.b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	E
1.5.c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	E
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış veya boşluk bırakılmış mı ?	E
1.7	Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi ? --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (BÜYÜK HARF), --Büyük harf ve kısa çizgiler (– BÜYÜK HARF –), --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>) teknikleri (ör. Renk, koyu yazma vb.)	E

IV. 2. 2. 2 METİN AÇISINDAN

BLISS'de metin büyük ve küçük harf karışık olarak yazılmıştır. Metin içerisinde kimi zaman kullanıcının anlayamayacağı (ör. col., port,vb.) kısaltmalar kullanılmıştır. Kısaltmaları göz önüne almaksızın, metne genel olarak bakacak olursak verilen bilginin anlamlı olduğunu ve gereksiz ayrıntılardan arındırıldığını söyleyebiliriz. Metinde, ISBN kayıtları ve sınıflama numaraları verilirken sayfalar arası tutarsızlık söz konusudur. Örneğin, bibliyografik bilgiler içerisinde ISBN ve yer numaraları doğal yapılarına uygun olarak verilirken kayıtların listelendiği sayfa üzerinde bitişik olarak verilmektedir. Burada sayfalar arası bir tutarsızlık söz konusu olduğundan,

tabloda, bu konu ile ilgili sorular “Evet/Hayır” (E/H) olarak yanıtlanmıştır. Dört rakamdan fazla sayı veya dört karakterden fazla alfabetik değer içeren veriler arasında boşluk, kesme işareti veya kısa çizgi kullanılmamış veya bunlar gruplara bölünmemiştir (bkz. Tablo: 8).

Metin içerisinde kaynağın varlığı, yeri ve ödünç verilme durumu ile ilgili bilgiler doğrudan verilmemiştir. Bu bilgilere erişim için sistem, tarama ekranı üzerindeki “cilt kopya bilgileri” (*Include volume/copy/“in use” info*) seçeneğini kullanıcılara sunmaktadır. Kullanıcı, ancak baştan bu seçenek kutucuğunu işaretleyerek istediği künyelerin ödünç verilme/statü durumlarını görebilmektedir. Sistemin bu bilgiyi, bibliyografik kaydın verildiği sayfa üzerinden tarama anında işlem yapmaksızın, otomatik olarak kullanıcıya gösterememesi ve başka işlem gerektirmesi kullanıcıyla dost kavramına ters düşmektedir. Tablo 8’de, bu alanla ilgili 2.8 ve 2.9 soruları bu sebepten “Evet/Hayır” (E/H) olarak yanıtlanmıştır. Kaynağın varlığı, yeri ve ödünç verilme durumu bilgisine erişildiğinde, yer numarası bildirim bu bilgiyle birlikte verilmemiştir. Kullanıcı, bu bilginin verildiği bölüm içerisinde yer numarası verilmediğinden, kaynağa erişmek için bibliyografik bilgi içerisindeki yer numarasına bakmak durumunda kalmaktadır. Kaynağın ödünç verilme bilgisi içinde, ödünç verilmiş kaynaklar için geri dönüş tarihi bilgisi de verilmiştir (Bkz. Tablo: 8).

Katalog taraması sonucunda elde edilen kayıtlar bir tablo içerisinde kullanıcıya sunulmaktadır. Tabloda kayıtlar arasında çizgi kullanılmış olsa da, kayıtlar arası ayrıca boşluk verilmediğinden bunlar birbirlerinin içerisine geçmiş görünmekte ve kullanıcının dikkatini dağıtıcı özellik taşımaktadır. Kayıtlar arası aralıklandırmanın yapılması bunları daha anlaşılır formata sokabilir. Tarama sonucu elde edilen kayıtların numaralandırılmasına “1” ile başlanmıştır. Numaralar, kaydın sol tarafında sabitlenmiş ve kayıtlar numaralarıyla birlikte yukarıdan aşağıya doğru sıralanmıştır. Numaralarla bunlardan sonra gelen metin arasında gerekli boşluk bırakılmıştır. Kayıtlar 10’arlı gruplar halinde sayfalara sıralanmış ve her sayfadan, sonraki 10’lu

gruba bağlantı sağlanmıştır.

Metin içerisindeki bibliyografik bilgide hipermetin bağlantılara yer verilmemiştir.

TABLO 8: BLISS'İN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2. METİN		BLISS
		Bilkent Üniversitesi
2.1	Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	E
2.2	Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)	H
2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatta yazılmış mı ?	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)	E
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ? (ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3)	E/H
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)	H
2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	E
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	E/H
2.9	Kaynağın ödünç verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	E/H
	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünç verilme durumu hakkında bilgi verilmişse :	
2.10.a.	Kaynağın varlığı , yeri veya ödünç verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	E
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünç verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	E
2.10.c.	Kaynağın ödünç verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	H
2.10.d.	Eğer kaynak ödünç alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?	E
2.13	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilecek şekilde sıralanmış mı?	H
2.14	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	E

Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise: 2.13.a. Numarandırma "1", ile başlamış mı ?	E
2.13.b. Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	E
2.13.c. Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	E
2.13.d. Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	E
2.13.e. Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş ?	E
Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar: 2.14 a. Sınıflama numaralarında var mı ?	H
2.14 b. Yazar adlarında var mı?	H
2.14 c. Eser adlarında var mı ?	H
2.14 d. Konu başlıklarında var mı ?	H
2.14 e. Dizi bilgisinde var mı ?	H

IV. 2. 2. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

Yönlendirici bilgiler açısından bu Web OPAC'ı değerlendirecek olursak, öncelikle vurgulanması gereken nokta, katalog üzerinde yönlendirici bilgilere sık rastlanmadığıdır. Sayfa üzerinde verilen yönlendirici bilgiler büyük ve küçük harf karışık olarak yazılmış ve kullanıcının dikkatini çekecek şekilde sayfanın hemen başına yerleştirilmiştir. Ancak, sayfa üzerinde, verilen yönlendirici bilgiyi önceki ve sonraki metinden ayıracak şekilde aralıklandırma yapılmamıştır. Yönlendirici bilgiler basit cümlelerle, anlaşılır ve öz şekilde, yazım hatalarından arındırılmış ifadelerdir. Sayfa üzerinde seçenekler (ör. sonraki sayfaya geçiş seçeneği) kolayca göze çarpacak ve sayfa üzerindeki diğer bilgilerden kolayca ayırdedilebilecek şekilde verilmiştir (bkz. Tablo: 9).

Sistem, hata mesajları vermek yerine aradığınız kayda ulaşamadı anlamında sistem üzerinde erişilen kayıt sayısını "0" olarak göstermekle yetinmektedir. Burada herhangi bir yönlendirme ya da kullanıcıyı tekrar taramaya teşvik etme söz konusu değildir. Sistem tarafından verilen "kayıt bulunamadı" (*no hits*) bildirimini de dikkat çekici ya da belirginleştirici unsur

kullanılmadan yazılmıştır. Sistem üzerinde uyarı mesajı niteliğinde ses unsurunun kullanılmaması olumlu bir özelliktir.

TABLO 9: BLISS'İN YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER		BLISS
		Bilkent Üniversitesi
3.2	Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı karma mı (büyük ve küçük harf karışık) ?	E
	Yönlendirici bilgiler metni :	
3.2.a.	Kısa cümlelerle ifade edilmiş mi ?	E
3.2.b.	Hemen anlaşılacak şekilde açık mı ?	E
3.2.c.	Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılmış mı ?	E
3.2.d.	Yazım hatalarından arındırılmış mı ?	E
3.3	Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınılıyor mu? (Ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksınız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)	E
3.4	Yönlendirici bilgiler metin içerisinde hemen farkedilebiliyor mu ?	E
3.5	Yönlendirici bilgiler metni içerisinde sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?	E
3.6	Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?	E
3.7	Yönlendirici bilgiler <i>jargonlardan</i> arındırılmış mı ?	E
3.8	Kullanıcı sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?	E
3.9	Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açık bir şekilde ayırdedilebilecek şekilde düzenlenmiş mi ? (ör. boş satır bırakılarak).	E
3.10	Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma, renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	H
3.11	Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	E

IV. 2. 2. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

BLISS'i sayfa düzeni açısından değerlendirecek olursak; burada etiket, metin ve yönlendirici bilgilerin sayfa üzerinde birbirleriyle gerek düzen gerekse görünüm açısından uyum içerisinde olduklarını söyleyebiliriz. Sayfa

üzerinden tarama stratejisi hakkında ayrıntılı bilgi edinilemese de kısa yönlendirici bilgiler hemen farkedilebilecek şekilde sayfanın başında verilmiştir. Sayfa üzerinde bibliyografik bilgi verilirken bunlar tablo içerisinde vermeye çalışılmış ve kayıtlar tablo çizgileri ile birbirlerinden ayrılmışlardır. Ancak daha önce de vurgulandığı gibi, tablo çizgileri kayıtların birbirlerinden ayrılmasında yetersiz kalmaktadır. Bibliyografik bilgi verilirken 10'arlı gruplar satır arası verilerek birbirlerinden ayrılmıştır. Ancak bibliyografik bilginin kapsamlı olarak tek sayfa üzerinden verildiği ekranda bibliyografik bilgi, aynı sayfada verilen yönlendirici bilgiyle satır arası verilmeksizin, bitişik olarak yazılmıştır. Sayfalar arası tutarsızlık söz konusu olduğundan, Tablo 10'da bu konuyla ilgili soru "Evet/Hayır" (E/H) olarak yanıtlanmıştır.

Sayfaya genel olarak bakacak olursak, burada renk unsuru kullanımı, koyu harfle yazma veya kelimelerin altına çizme gibi birçok ayırdedici tekniğin kullanılmış olduğunu söyleyebiliriz. Kullanılan bu teknikler, sayfayı tekdüzelikten kurtarmış ve istenilen noktalara ilgi çekmek açısından başarı sağlamıştır. Sayfa üzerindeki yoğunluğun her zaman eşit olduğu söylenemez. Bazı durumlarda, ekranın tamamen bilgiyle kaplandığı ve %30'u aşan bu yoğunluğun dikkat dağıtıcı özellik taşıdığı söylenebilir. Tablo 10'da sayfa yoğunluğuyla ilgili soru bu sebepten "Evet/Hayır" (E/H) olarak yanıtlanmıştır. Tarama işlemi yapılırken sistemin taranıyor olduğuna ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Taramanın sonuçlandığı, erişilen kayıt sayısı ile kullanıcıya bildirilmektedir. Ancak taramadan elde edilen sonuçla sayfa üzerindeki diğer bilgiler arasında satır arası verme gereği duyulmamıştır (Bkz. Tablo: 10).

TABLO 10: BLISS'İN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. SAYFA DÜZENİ		BLISS
		Bilkent Üniversitesi
4.1	Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?	E
4.2	Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	E
4.3	Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E/H
4.4	Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler (bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma, yazı karakterinin büyüklüğü ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır) kullanılmış mı ?	E
4.5	En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E
4.6	Ekran yoğunluğu %30'un (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) altında mı ?	H
4.7.a.	"Sayfa"nın başında: Sistemin taranıyor olduğu belirtilmiş mi ?	H
4.7.b.	Taramanın sonuçlandığı belirtilmiş mi ?	E
4.8	Tarama esnasında "sayfa" başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır arası bulunuyor mu ?	H
4.9	Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	E
4.10	Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?	E
4.11	Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	E

IV. 2. 3. ERCİYES ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ

IV. 2. 3. 1. ETİKET AÇISINDAN

Erciyes Üniversitesi Web OPAC'ında bütün alanlar etiketlenmiştir. Tarama ekranında verilen etiketler, sayfa üzerinde verilen diğer bilgidan ayırdelebilecek şekilde koyu renkle yazılmıştır. Ancak, bu sayfa üzerindeki üç etiketin (eser adı, konu, yazar) yazımlarında tutarsızlık söz konusudur (bkz. Tablo: 11).

Bibliyografik bilgi içerisindeki alanlar her ne kadar görünüşte etiketlenmişlerse de bunların anlamlılığı tartışılır (bkz. Ekler s: 148). Tablodaki "tüm alanların etiketlenmesi" ile ilgili olan ilk soru belirsizlik taşımadığından "Evet/Hayır" (E/H) olarak yanıtlanmıştır. Bibliyografik bilgi verilirken, etiketler bunlardan sonra gelen bilgilerin hemen üzerine büyük ve belirgin harf kullanılarak yazılmışlardır. Etiket ve sonra gelen alanlar, sayfaya alt alta gelecek şekilde ve eşit aralıklarla sıralanmıştır. Ancak, etiketler ve arkadan gelen alanlar arasında ayrıca aralıklandırma yapılmamıştır. Etiketler ve metin arasında satır arası verilmiş olsa da bu aralıklandırma bunları açık şekilde ayırmakta yetersiz olduğundan listedeki bu alanla ilgili soru da "Evet/Hayır" (E/H) olarak yanıtlanmıştır. Bu Web OPAC'daki etiketler, her ne kadar diğer bilgilerden ayrılacak şekilde koyu renkle yazılsalar da, bibliyografik bilgi içerisindeki farklı yazım şekilleri nedeniyle sayfada tutarsızlıklar söz konusudur (bkz. Tablo: 11).

TABLO: 11 ERCİYES ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİNİN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. <u>ETİKET</u>		ERCİYES ÜNİVERSİTESİ YEREL SİSTEMİ
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenmiş mi?	E/H
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	E
1.3	Bütün etiketler kütüphane jargonundan arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	E
1.4.a.	Bütün etiketler "sayfa " üzerinde: Uygun yerleştirilmiş mi ?	H
1.4.b.	Anlamlı mı ?	E/H
1.4.c.	Tam mı ?	E
1.5.a.	Bibliyografik bilgi için: Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	E
1.5.b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	E
1.5.c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	E
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış veya boşluk bırakılmış mı ?	E/H

<p>1.7 Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi ? --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (<u>BÜYÜK HARF</u>), --Büyük harf ve kısa çizgiler (– BÜYÜK HARF –), --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>) teknikleri (Renk, koyu yazma vb.)</p>	E
---	---

IV. 2. 3. 2 METİN AÇISINDAN

Erciyes Üniversitesi Web OPAC'ında metin, küçük ve büyük harf karışık kullanılarak yazılmıştır. Metin içerisinde kısaltma kullanılmamıştır. Tarama sonucunda elde edilen kayıtlar, tarama kriterine göre (yazar adı, eser adı ya da konu başlığı) sıralanırken, bunlar, gerekli aralıklandırma yapılarak birbiri ardına dizilmiş ancak numaralandırılmamıştır (bkz. Ekler s: 149). Numaralandırma yapılmadığından, bu kayıtlar aynı sayfa üzerinde birbirinden zor ayırıldilebilmektedir. Bu Web OPAC'da kayıtların numaralandırılması söz konusu olmadığından, tabloda "numaralandırma" ile ilgili soruların tümü olumsuz "hayır" olarak cevaplandırılmıştır (bkz. Tablo:12).

Bu katalogda, bibliyografik bilgi metni içerisinde gereksiz bilgi kullanılmıştır. Örneğin, "eser adı" bildiriminin başında, ne olduğu hakkında açıklama yapılmaksızın kaynağın demirbaş numarası verilmiştir. Bu bilginin sayfa üzerindeki yeri/konumu kullanıcı açısından anlamsız ve kafa karıştırıcıdır (bkz. Ekler s: 150). Ayrıca, bu kayıt 4 rakamdan fazla değer taşımaktaysa da bitişik olarak yazılmış ve gruplandırılmamıştır. Bibliyografik bilgi içinde verilen sınıflama numaraları doğal yapılarına uygun olarak verilmiştir (bkz. Tablo: 12).

Bu Web OPAC, materyallerin yer ve ödünç verme durumları hakkında kullanıcıları bilgilendirmemektedir. Bu katalogda, bibliyografik bilgi içindeki alanlara hipermetin bağlantı da sağlanmamıştır.

**TABLO: 12 ERCİYES ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL
SİSTEMİNİN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

2. METİN		ERCİYES ÜNİVERSİTESİ YEREL SİSTEMİ
2.1	Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	E
2.2	Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)	E
2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatla yazılmış mı ?	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)	H
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ? (ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3)	E
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)	H
2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	E
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	H
2.9	Kaynağın ödünc verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	H
	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünc verilme durumu hakkında bilgi verilmişse :	
2.10.a.	Kaynağın varlığı , yeri veya ödünc verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	H
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünc verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	H
2.10.c.	Kaynağın ödünc verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	H
2.10.d.	Eğer kaynak ödünc alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?	H
2.11	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilecek şekilde sıralanmış mı?	H
2.12	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	H
	Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise:	
2.13.a.	Numarandırma "1", ile başlamış mı ?	H
2.13.b.	Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	H

2.13.c. Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	H
2.13.d. Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	H
2.13.e. Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş ?	H
Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar:	
2.14 a. Sınıflama numaralarında var mı ?	H
2.14 b. Yazar adlarında var mı?	H
2.14 c. Eser adlarında var mı ?	H
2.14 d. Konu başlıklarında var mı ?	H
2.14 e. Dizi bilgisinde var mı ?	H

IV. 2. 3. 3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

Bu Web OPAC'da verilen yönlendirici bilgiler genelde kriterlere uygundur. Sayfa üzerinde sunulan yönlendirici bilgiler kısa cümlelerle, açık ve öz olarak ifade edilmiştir. Bunlar, koyu renk yazım tekniğiyle belirtilmiş ya da altları çizilmiştir. Kullanıcı için verilen bağlantı seçenekleri (ör. sorgu ekranına geri dönüş) sadece altları çizilerek belirginleştirilmeye çalışılmıştır. Bu seçenekler sayfanın sonunda veya başında diğer bilgilerden ayırdeedilecek aralıklandırma yapılarak kullanıcıya sunulmuştur (bkz. Tablo: 13).

Bu Web OPAC, hata mesajları verirken, kırmızı renk kullanmış ve "Aradığınız kayıt bulunamadı." cümlesini kullanarak kullanıcıya ilgili kayıtların bulunamadığını duyurmuştur. Hata mesajının verildiği sayfa üzerindeki tek bidirim bu cümledir. Burada kullanıcı, tekrar tarama yapmak için cesaretlendirilmemektedir. Verilen hata bildirimini ise her ne kadar belirgin bir renk kullanılarak ve altı çizilerek de yazılsa sayfa üzerinde konumu ve kullanılan harf karakteri itibarıyla hemen farkedilememektedir.

TABLO: 13 ERCİYES ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİNİN YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER		ERCİYES ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ
3.1	Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı kama mı (büyük ve küçük harf karışık) ?	E
Yönlendirici bilgiler metni :		
3.2.a.	Kısa cümleler halinde ifade edilmiş mi ?	E
3.2.b.	Hemen anlaşılacak şekilde açık mı ?	E
3.2.c.	Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılarak öz olarak verilmiş mi ?	E
3.2.d.	Yazım hatalarından arındırılmış mı ?	E
3.3	Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınılıyor mu? (Ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksanız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)	E
3.4	Yönlendirici bilgiler metin içerisinde dikkat çekici özellikler taşıyor mu? (hemen farkedilebiliyor mu?)	E
3.5	Yönlendirici bilgiler metni içerisinde kısaltma, sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?	E
3.6	Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?	E
3.7	Yönlendirici bilgiler jargonlardan arındırılmış mı ?	E
3.8	Kullanıcı için verilen seçenekler sunuluyorken bunlar "sayfa" başında ya da sonunda, kolayca görülebilecek şekilde listeleniyor mu?	E
3.9	Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açıkça ayırtedilebilecek şekilde (ör. boş satır bırakılarak) düzenlenmiş mi ?	E
3.10	Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma, renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	E
3.11	Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	E

IV. 2. 3. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

Erciyes Üniversitesi Web OPAC'ında verilen etiket, metin ve yönlendirici bilgiler birbirleriyle uyumlu değildir. Bu bilgiler kendi içlerinde de tutarsızlıklar sergilemekte ve farklı karakter ya da büyüklüklerde yazıldıkları görülmektedir. Sayfa üzerinde renk, koyu harfle yazım ve alt çizme gibi belirginleştirici teknikler kullanılmıştır. Ancak sayfa üzerinde kullanılan renk

sayısı 4'ü aşmaktadır. Bu Web OPAC'ın, özellikle tarama ekranında renk unsuru bol miktarda kullanılmıştır. Bu durum, kullanıcının dikkatini olumsuz yönde etkilemektedir (bkz. Tablo: 14).

Bu Web OPAC'da da, sistemin taranıyor olduğu kullanıcıya bildirilmemektedir. Taramanın tamamlandığına ilişkin tek bildirim, kullanıcıya sunulan, "Arama Sonuçları" başlığı altındaki, kayıt listesidir. Bu liste kayıtların başlıklarından oluşmaktadır ve tarama sonucu elde edilen kayıt sayısı kullanıcıya bildirilmemektedir. Kaynakların bibliyografik bilgileri ayrı bir sayfa üzerinden kullanıcıya sunulmakta ve bu sayfada bibliyografik bilgi üzerinde herhangi bir yönlendirici bilgi ya da bildirim bulunmamaktadır. Sayfanın sonunda ise, "önceki ekrana dönüş" seçeneği mevcuttur. Bibliyografik bilgi verilirken, sınıflama numarası bu bilginin başında değil ortasında verilmiştir. Bu Web OPAC'da, kaynağın bibliyografik bilgisi, düzen kaygısı duyulmadan verilmiştir. Burada, verilen bilgi alanları arasında da yazı karakterleri açısından tutarsızlıklar söz konusudur. Bibliyografik bilginin verildiği sayfa üzerinde beş ayrı yazı karakteri kullanılmıştır. Bibliyografik bilgi içerisindeki bildirimler yazar adı, konu, yer numarası, eser adı ve demirbaş numarasından ibarettir. Kaynakların yer bilgileri ya da ödünç verme durumları bu bilgi içerisinde verilmemektedir.

TABLO: 14 ERCİYES ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİNİN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. SAYFA DÜZENİ		ERCİYES ÜNİV. KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ
4.1	Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?	H
4.2	Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	E
4.3	Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E
4.4	Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler (bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma, yazı karakterinin büyüklüğü ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır) kullanılmış mı ?	E
4.5	En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E

4.6	Ekran yoğunluğu %30'un (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) altında mı ?	E
	"Sayfa"nın başında:	
4.7.a.	Sistemin taranıyor olduğu belirtilmiş mi ?	H
4.7.b.	Taramanın sonuçlandığı belirtilmiş mi ?	E
4.8	Tarama esnasında "sayfa" başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır arası bulunuyor mu?	E
4.9	Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	H
4.10	Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?	E
4.11	Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	H

IV. 2. 4. INNOPAC

IV. 2. 4. 1. ETİKET AÇISINDAN

INNOPAC etiket açısından değerlendirilirse sayfa üzerindeki bütün alanların ustaca etiketlendirildiği saptaması yapılabilir. Web OPAC'daki tarama alanları, tarama için yönlendirme seçenekleri ve bibliyografik kayıt içerisindeki alanlar, sayfadaki diğer bilgilerden kolayca ayrılacak şekilde, belirginleştirici teknikler veya butonlar kullanılarak etiketlendirilmiştir (bkz. Ekler s: 151).

Etiketlerde kısaltma kullanılmamıştır. Etiketler, sayfa üzerine, birbirleriyle uyumlu olarak yerleştirilmiş, ayrıca kullanıcı açısından kolayca anlaşılacak şekilde açık olarak ifade edilmiştir. Bibliyografik künye içerisindeki alan etiketlendirmeleri *italik* olarak yazılmış ve bunlardan sonra gelen alanlardan açıkça ayrılacak şekilde aralıklandırma yapılmıştır (bkz. Ekler s:151). Sayfa üzerindeki her etiket için ayrı bir satır kullanılmış ve satır arası verilmiştir.

TABLO 15: INNOPAC'IN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. <u>ETİKET</u>		INNOPAC
		Boğaziçi Üniversitesi
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenmiş mi?	E
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	E
1.3	Bütün etiketler kütüphane <i>jargonundan</i> arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	E
1.4.a.	Bütün etiketler "sayfa " üzerinde: Uygun yerleştirilmiş mi ?	E
1.4.b.	Anlamlı mı ?	E
1.4.c.	Tam mı ?	E
1.5.a.	Bibliyografik bilgi için: Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	E
1.5.b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	E
1.5.c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	E
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) veya boşluk bırakılmış mı ?	E
1.7	Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi ? --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (<u>BÜYÜK HARF</u>), --Büyük harf ve kısa çizgiler (– BÜYÜK HARF –), --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>) teknikleri (Renk, koyu yazma vb.)	E

IV. 2. 4. 2. METİN AÇISINDAN

Metin bilgileri açısından INNOPAC'da küçük ve büyük harf karışık yazılmıştır. Metin, gereksiz bilgilerden arındırılmıştır. Bibliyografik bilgi içinde, sınıflama numarası, yazar adı, konu başlıkları ve seri bilgilerine hipermetin bağlantılar sağlanmıştır.

Boğaziçi Üniversitesi Web OPAC'ında materyallerin yer numaraları doğal yapılarına sadık kalınarak verilmiş ancak ISBN numaraları gruplandırma yapılmaksızın birleşik olarak yazılmıştır. Tabloda, bu konuya ilişkin 2.5 sorusu bu sebepten "Evet/Hayır" (E/H) olarak yanıtlanmıştır.

INNOPAC arayüzü, bilginin varlığı ve yer bilgisi bildirimlerini, bibliyografik bilgi metni içerisinde kullanıcıya sunmaktadır. Bu bilgi, metin içerisindeki diğer bilgilerden kolayca ayırdedilebilecek formatta, ayrı bir tablo içerisinde yazılmıştır. Kaynağın kullanılabilirlik statüsü büyük harflerle verilirken yer numarası ve yer bilgisi de aynı satır üzerinden verilmiştir (bkz. Ekler s: 151). Kaynak ödünç verilmiş ise kullanım statüsünün bulunduğu alana kaynağın kütüphaneye iade tarihi de yazılmıştır

Tarama sonucu elde edilen kayıtlar listelenirken, numaralandırılmış ve bu numaralandırma "1" ile başlamıştır. Kayıt numaraları, kaydın solunda sabitlenmiştir. Bu numaralar kayıtlardan ayrılacak şekilde farklı bir renkte yazılmış ve numara ile kayıt arasında 2 karakter boşluk bırakılmıştır. Sayfa üzerinden kayıtlar 12'şerli gruplar halinde verilmiştir. Bu 12 kayıt, kullanıcının kolayca birbirinden ayırdedebileceği şekilde sıralanmış ve aynı sayfa üzerinden sunulmuştur (bkz. Ekler s: 152).

TABLO 16: INNOPAC'IN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2. METİN		INNOPAC
		Boğaziçi Üniversitesi
2.1	Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	E
2.2	Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)	E
2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatla yazılmış mı ?	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)	E
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalmış mı ? (ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3)	E/H
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)	E

2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	E
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	E
2.9	Kaynağın ödünç verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	E
	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünç verilme durumu hakkında bilgi verilmişse :	
2.10.a.	Kaynağın varlığı , yeri veya ödünç verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	E
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünç verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	E
2.10.c.	Kaynağın ödünç verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	E
2.10.d.	Eğer kaynak ödünç alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?	E
2.11	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilecek şekilde sıralanmış mı?	E
2.12	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	E
	Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise:	
2.13.a.	Numarandıma "1", ile başlamış mı ?	E
2.13.b.	Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	E
2.13.c.	Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	E
2.13.d.	Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	E
2.13.e.	Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş ?	E
	Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar:	
2.14 a.	Sınıflama numaralarında var mı ?	E
2.14 b.	Yazar adlarında var mı?	E
2.14 c.	Eser adlarında var mı ?	E
2.14 d.	Konu başlıklarında var mı ?	E
2.14 e.	Dizi bilgisinde var mı ?	E

IV. 2. 4. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

INNOPAC ana sayfası üzerinden genel bir "yardım" (*help*) seçeneği bağlantısı sağlanmıştır. Kullanıcı Web OPAC hakkında bilmesi gereken birçok şeye bu bağlantıyla erişebilmektedir. Bu bağlantı içerisinde, daha fazla bilgi edinmek isteyen veya spesifik soruları olan kullanıcılar e-posta aracılığıyla kütüphanecilere de yönlendirilmiştir. Bu katalogta, kullanıcı, gerek tarama ekranı içerisinde gerekse sayfanın çeşitli yerlerinde yönlendirici bilgi seçenekleriyle yoğun olarak karşılaşmaktadır. Bu seçenekler sayfanın

başında ve sonunda, hemen farkedilebilecek ikonlar halinde yerleştirilmiştir (bkz. Ekler s: 151-152; bkz Tablo: 13).

Web OPAC'da verilen yönlendirici bilgilerde küçük ve büyük harf karışık kullanılmıştır. Bu bilgiler, kullanıcının dikkatini hemen çekecek şekilde sayfa üzerine yerleştirilmiş ve bazı yönlendirmelerde ayrıca renk unsuru kullanılmıştır. Sayfa üzerinde sıkça kullanılan yönlendirici bilgiler basit cümleler kullanılarak, açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiştir. Bu bilgiler, jargondan arındırılmış olup metin içerisinde yazım hataları ya da gereksiz yönlendirmeler yapılmadığı saptanmıştır. Tarama yapacağı alanı (yazar adı, konu, eser adı vb.) belirleyen kullanıcı bu seçeneğin tarama ekranında birçok örnekle karşılaşmaktadır. Söz konusu örnekler, kullanıcı açısından öğretici ve yönlendirici özellik taşımaktadır.

Sistem tarafından verilen hata mesajlarında ses unsuru kullanılmamıştır. Taranacak terimler sistem tarafından anlaşılmadığında, hata mesajı vermek yerine sistem, kullanıcıya aradığı terimle ilgili kayda rastlanmadığını bildirmekte, aynı zamanda ilgili olabilecek kayıtlara da ekran üzerinden erişim sağlamaktadır.

TABLO 17: INNOPAC'IN YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER		INNOPAC
		Boğaziçi Üniversitesi
3.1	Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı karma mı (büyük ve küçük harf karışık) ?	E
	Yönlendirici bilgiler metni :	
3.2.a.	Kısa cümlelerle ifade edilmiş mi ?	E
3.2.b.	Hemen anlaşılacak şekilde açık mı ?	E
3.2.c.	Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılmış mı ?	E
3.2.d.	Yazım hatalarından arındırılmış mı ?	E
3.3	Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınılıyor mu? (Ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksınız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)	E

3.4	Yönlendirici bilgiler metin içerisinde hemen farkedilebiliyor mu?	E
3.5	Yönlendirici bilgiler metni içerisinde sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?	E
3.6	Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?	E
3.7	Yönlendirici bilgiler <i>jargonlardan</i> arındırılmış mı ?	E
3.8	Kullanıcı sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?	E
3.9	Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açık bir şekilde ayırtedilebilecek şekilde düzenlenmiş mi?(ör. boş satır bırakılarak).	E
3.10	Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma, renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	E
3.11	Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	E

IV. 2. 4. 4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

INNOPAC sayfa düzeni açısından ele alınırsa; etiketler, metin ve yönlendirici bilgilerin sayfa üzerinde uyum içerisinde olduğu söylenebilir. Sayfada kullanılan renk unsuru, bazı bilgilerin koyu renkle yazımı ve sıkça rastlanılan hipermetin bağlantılar kullanıcının istenilen bilgiye erişimini ve sayfanın okunaklılığını desteklemektedir (bkz. Tablo: 18).

Tarama stratejilerine ait bağlantılar her sayfanın başında, belirgin butonlar halinde verilmiştir. Sistemin taranıyor olduğuna ilişkin bildirim sayfa üzerinden verilmese de, tarama terimi ve bulunan kayıt sayısı sayfanın başında verilerek kullanıcıya sistemin aktif durumda olduğu, ayrıca taramanın sonuçlandığı bildirilmektedir. Taramadan elde edilen sonuç ve sayfa başlığı arasında gerekli satır arası verilmiştir.

Kayıtlarla ilgili kapsamlı bilgi (bibliyografik bilgi, kaynağın statüsü, ödünç verilme durumu vb.) kullanıcıya aynı sayfa üzerinden verilmektedir. Bu sebepten sayfa yoğunluğu bazen %30 kriterinin üzerine çıkabilmektedir. Ancak sayfa üzerindeki bilgiler düzenli ve birbirleriyle uyumlu şekilde yerleştirildiklerinden, bu yoğunluk kullanıcıyı olumsuz yönde etkilememektedir.

TABLO 18: INNOPAC'IN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. SAYFA DÜZENİ		INNOPAC
		Boğaziçi Üniversitesi
4.1	Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?	E
4.2	Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	E
4.3	Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E
4.4	Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler (bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma, yazı karakterinin büyüklüğü ve kelimelerin altına çizmeyi de kapsamaktadır) kullanılmış mı ?	E
4.5	En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E
4.6	Ekran yoğunluğu %30'un (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) altında mı ?	H
4.7.a.	"Sayfa"nın başında: Sistemin taranıyor olduğu belirtilmiş mi ?	H
4.7.b.	Taramanın sonuçlandığı belirtilmiş mi ?	E
4.8	Tarama esnasında "sayfa" başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır arası bulunuyor mu?	E
4.9	Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	E
4.10	Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?	E
4.11	Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	E

IV. 2. 5. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ

IV. 2. 5. 1. ETİKET AÇISINDAN

İnönü Üniversitesi Web OPAC'ı üzerindeki tüm alanlar etiketlenilmemiştir. Tarama ekranı üzerinde yer alan etiketler, kullanıcıya sunulan iki seçenektir (kitap adı veya konu, yazar adı veya soyadı) oluşmaktadır. Bu sayfa üzerinden sadece kitap ve tez taraması yapılabilmektedir. Katalogda, bibliyografik bilgi içerisinde, yazar adı ve eser adı dışındaki bilgi (*DB, Adres, Yayın Yılı, Yayın Yeri, Cilt Sayısı, Adedi*) etiketlenilmiştir. Etiketlendirilen alanlar, sayfadaki diğer bilgilerle aynı

formatta, farklı bir teknik kullanılmaksızın yazılmıştır (bkz. Ekler s:153). Etiketler, sayfa üzerinde dikkat çekici özellik göstermemektedir (bkz. Tablo: 19).

Bibliyografik bilgi içerisinde her etiket için ayrı satır kullanılmamıştır. Burada, aynı satır üzerinde 2 veya 4 etiket birden verilmiştir. Bu uygulamadan dolayı, listede "etiketler için her satırda 20 boşluk" kriteriyle ilgili soru yanıtlanmamıştır. Bibliyografik bilgi içerisindeki etiketler ve bunlardan sonra gelecek alanlar arasında "iki nokta" kullanılmış ancak gerekli aralıklandırma yapılmamıştır. Bu etiketler ekran üzerinde dikkat çekici herhangi bir teknik kullanılmadan yazıldıklarından, aynı satır üzerinde birden fazla verilmeleri ve sonraki alanlardan belirgin şekilde ayrılmamış olmaları farkedilmelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bibliyografik bilgi içindeki etiketlerde kısaltma kullanılmıştır. Katalogda, materyallerin yer numaraları yerine "demirbaş numaraları" yer almaktadır ve bu numaralar için "DB" kısaltması etiketlenmiştir. Bibliyografik bilgi içinde anlamsız etiketlere de rastlanmaktadır. Örneğin, bibliyografik bilgi içinde "adres" etiketi yer almaktadır. Bu etiketin karşısındaki alan boş bırakılmıştır. "Adres" etiketi, şu aşamada bilgi içermemektedir ve sayfa üzerinde yer alması kullanıcı için anlamsızdır (bkz Ekler s: 154).

TABLO: 19 İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİNİN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ETİKET		İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenmiş mi?	H
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	H
1.3	Bütün etiketler kütüphane <i>jargonundan</i> arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	E
1.4.a.	Bütün etiketler "sayfa " üzerinde: Uygun yerleştirilmiş mi ?	H
1.4.b.	Anlamlı mı ?	H
1.4.c.	Tam mı ?	H

1.5.a.	Bibliyografik bilgi için: Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	H
1.5.b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	H
1.5.c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	H
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış veya boşluk bırakılmış mı ?	E
1.7	Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi ? --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (BÜYÜK HARF), --Büyük harf ve kısa çizgiler (– BÜYÜK HARF –), --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>) teknikleri (Renk, koyu yazma vb.)	H

IV. 2. 5. 2. METİN AÇISINDAN

İnönü Üniversitesi Web OPAC'ı metni, küçük, büyük harf karışık kullanılarak yazılmış gibi görülse de burada bir tutarlılık yoktur. Metin içerisindeki bazı özel isimler (ör. İstanbul) kimi zaman büyük harfle başlanarak kimi zaman da tamamen küçük harf kullanılarak yazılmıştır. Metin içerisinde kısaltma kullanılmamıştır. Bu kütüphane, materyalleri sınıflama numaralarına göre değil demirbaş numaralarına göre düzenlemektedir. Ancak demirbaş numaraları 4 karakterden fazla rakam içerseler de bunlar gruplandırma yapılmaksızın birleşik olarak yazılmıştır. Bibliyografik bilgi içerisinde sınıflama ya da ISBN numaraları olmadığından tabloda bu alana yönelik soru olumsuz "hayır" olarak cevaplanmıştır (bkz. Tablo: 20).

Tarama sonucu elde edilen kayıtlar listelenirken bunlar "1" ile başlanarak numaralandırılmış ve birbirlerinden kolayca ayırdedilebilecek şekilde sıralanmışlardır. Ancak, kullanıcıya, elde edilen tüm kayıtlar aynı anda sunulmaktadır. Bu uygulama, kullanıcının dikkatini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu Web OPAC, bibliyografik bilgi içerisinde hipermetin bağlantı sağlamamaktadır. Materyallerin yer bilgileri ve ödünç verilme durumları da metin içerisinde gösterilmemektedir.

TABLO: 20 İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİNİN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2. METİN		İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEM
2.1	Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	H
2.2	Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)	E
2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatla yazılmış mı ?	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)	E
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ? (ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3)	H
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K394 612 094 yerine K394 612 094 gibi.)	H
2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	H
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	H
2.9	Kaynağın ödünç verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	H
	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünç verilme durumu hakkında bilgi verilmişse :	
2.10.a.	Kaynağın varlığı , yeri veya ödünç verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	H
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünç verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	H
2.10.c.	Kaynağın ödünç verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	H
2.10.d.	Eğer kaynak ödünç alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?	H
2.11	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilecek şekilde sıralanmış mı?	E
2.12	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	H
2.13.a.	Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise: Numaralandırma "1", ile başlamış mı ?	E
2.13.b.	Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	E
2.13.c.	Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	E
2.13.d.	Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	E

2.13.e. Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş ?	E
Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar:	
2.14 a. Sınıflama numaralarında var mı ?	H
2.14 b. Yazar adlarında var mı?	H
2.14 c. Eser adlarında var mı ?	H
2.14 d. Konu başlıklarında var mı ?	H
2.14 e. Dizi bilgisinde var mı ?	H

IV. 2. 5. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

İnönü Üniversitesi Web OPAC'ında, yönlendirici bilgiler kısa cümlelerle ifade edilmeye çalışılmıştır, fakat kullanılan ifadelerin her zaman açık oldukları söylenemez. Örneğin, tarama ekranı üzerinde yer alan taramaya yönelik ipucu verme niteliğindeki; *“Kitap isimleri ve yazar adlarında türkçe harf kullanmayiniz. ş->s ö->o ğ->g gibi. Kitap adı içerisinde geçen herhangi bir kelime olabilir. chemistry -> chem gibi.”* bildirim içinde geçen *“kitap adı içerisinde geçen herhangi bir kelime olabilir”* cümlesi kullanıcı için çok anlamlı değildir. Bu bildirim içerisinde ayrıca yazım hatası bulunmaktadır, burada büyük harfle başlaması gereken *“türkçe”* kelimesi küçük harfle yazılmıştır (bkz. Tablo: 21).

Bu Web OPAC'da bulunan yönlendirici bilgilerin tümü dikkat çekici özellik taşımaz. Tarama ekranı üzerinden verilen yönlendirici bilgiler, ekran üzerindeki diğer bilgiyle aynı formatta yazılırken bibliyografik bilgi üzerinde verilen bildirimler, bağlantı seçenekleri ve hata mesajları dikkat çekici özellikte yazılmışlardır. Ayrıca, sayfa üzerinde verilen yönlendirici bilgi seçenekleri kullanıcının kolayca görebileceği şekilde yerleştirilmiştir.

Bu sistem üzerinde hatalı tarama yapan ya da aradığı kritere uygun materyal bulamayan kullanıcı, uyarılmakta ve tekrar tarama yapmak için tarama ekranına yönlendirilmektedir. Bu uyarı *“böyle bir kayıt yok veya*

yanlış girdiniz. Türkçe harf kullanmadan tekrar deneyiniz" şeklindedir. Bu ifade içerisindeki Türkçe karakterlerin kullanılmamasına ilişkin uyarı tarama ekranında da kullanıcıya bildirilmiştir. Her ne kadar burada tekrar söz konusuysa da bu tekrar kullanıcı açısından anlamlı olabilir (bkz. Tablo: 21).

TABLO: 21 İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİNİN YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3. <u>YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER</u>		İNÖNÜ ÜNİV. KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ
3.1	Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı karma mı (büyük ve küçük harf karışık) ?	E
	Yönlendirici bilgiler metni :	
3.2.a.	Kısa cümlelerde ifade edilmiş mi ?	E
3.2.b.	Hemen anlaşılacak şekilde açık mı ?	H
3.2.c.	Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılmış mı ?	H
3.2.d.	Yazım hatalarından arındırılmış mı ?	H
3.3	Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınılıyor mu? (Ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksınız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)	H
3.4	Yönlendirici bilgiler metin içerisinde hemen farkedilebiliyor mu ?	E/H
3.5	Yönlendirici bilgiler metni içerisinde sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?	H
3.6	Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?	E
3.7	Yönlendirici bilgiler jargonlardan arındırılmış mı ?	E
3.8	Kullanıcı sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?	E
3.9	Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açık bir şekilde ayırdedilebilecek biçimde düzenlenmiş mi ? (ör. boş satır bırakılarak).	E
3.10	Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma, renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	E
3.11	Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	E

IV. 2. 5. 4. SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

İnönü Üniversitesi kataloğunda verilen etiket, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumludur. Katalogla ilgili tarama stratejisi,

her ne kadar anlamlılığı tartışılrsa da, sayfanın başında verilmiştir. Tarama esnasında kullanıcı, sistemin taranıyor olduğuna dair bilgilendirilmemektedir. Bunun yanında, tarama sonucu elde edilen kayıtların kullanıcıya sunulduğu sayfa üzerinde, taramanın sonuçlandığı bildirim yer almaktadır. Bu sayfada sıralanan kayıtlar satır arası verilerek birbirlerinden ayrılmıştır. Ancak, elde edilen kayıtların tümü aynı ekran üzerinde listelendiğinden sayfa yoğunluğu %30'u aşmaktadır. Bibliyografik bilgi içerisinde aynı satır üzerinde 4 etiket birden verilmeye çalışıldığından, bibliyografik bilgi içerisindeki kayıt genişlikleri de 40-60 karakteri aşmaktadır (bkz. Tablo: 22).

TABLO: 22 İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİNİN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. SAYFA DÜZENİ		İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ YEREL SİSTEMİ
4.1	Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?	E
4.2	Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	E
4.3	Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E
4.4	Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler (bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma, yazı karakterinin büyüklüğü ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır) kullanılmış mı ?	E
4.5	En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E
4.6	Ekran yoğunluğu %30'un (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) altında mı ?	H
4.7.a.	"Sayfa"nın başında: Sistemin taranıyor olduğu belirtilmiş mi ?	H
4.7.b.	Taramanın sonuçlandığı belirtilmiş mi ?	E
4.8	Tarama esnasında "sayfa" başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır arası bulunuyor mu?	E
4.9	Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	H
4.10	Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?	H
4.11	Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	E

IV. 2. 6. KUTUPMW

IV. 2. 6. 1. ETİKET AÇISINDAN

Fırat Üniversitesi Web OPAC'ı KUTUPMW üzerindeki bütün alanlar etiketlenmiştir. Bu etiketler kullanıcının açıkca anlayacağı şekilde, anlamlı ve tam olarak ifade edilmiştir. Bunların sayfa üzerindeki konumları da hemen farkedilebilir özelliktedir. Tarama ekranı ve bibliyografik bilginin bulunduğu sayfa üzerindeki tüm etiketler belirginleştirici teknik kullanılarak yazılmıştır. Ancak bibliyografik bilgi içerisindeki etiketler ve bunlardan sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmamış ve gerekli aralıklandırma da yapılmamıştır. Tarama ekranında etiketlerden sonra iki nokta (:) kullanılmıştır. Tarama ekranı ile bibliyografik bilgi içerisindeki etiketler arası tutarsızlık söz konusu olduğundan tabloda bu alanla ilgili soru "Evet/Hayır" (E/H) olarak yanıtlanmıştır (bkz. Tablo: 22).

TABLO: 23 KUTUPMW'NİN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. <u>ETİKET</u>		<u>KUTUPMW</u>
		Fırat Üniversitesi
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenilmiş mi?	E
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	E
1.3	Bütün etiketler kütüphane <i>jargonundan</i> arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	E
1.4.a.	Bütün etiketler "sayfa " üzerinde: Uygun yerleştirilmiş mi ?	E
1.4.b.	Anlamlı mı ?	E
1.4.c.	Tam mı ?	E
1.5.a.	Bibliyografik bilgi için: Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	E
1.5.b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	E
1.5.c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	E
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış boşluk bırakılmış mı ?	E/H

<p>1.7 Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi ?</p> <ul style="list-style-type: none"> --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (BÜYÜK HARF), --Büyük harf ve kısa çizgiler (– BÜYÜK HARF –), --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>) teknikleri (ör. Renk, koyu yazma vb.) 	E
--	---

IV. 2. 6. 2. METİN AÇISINDAN

Fırat Üniversitesi Web OPAC'ı metni içerisindeki birçok alan tamamen büyük harf kullanılarak yazılmıştır. Özellikle bibliyografik bilgi içerisinde, etiketler küçük harfle yazılırken bunların karşısındaki alanlar tamamen büyük harf kullanılarak yazılmıştır. Bu yazım şekli kullanıcının gözünü yoracak özellik göstermektedir. Metin içerisindeki bilgi kısa ve öz olarak verilmiş ve kullanıcı için gereksiz bilgiden kaçınılmıştır (bkz. Ekler s:156; Tablo: 23).

KUTUPMW'de, materyallerin bibliyografik bilgileri içerisinde verilen sınıflama numaraları doğal yapılarına sadık kalınarak verilmiştir. Bu katalogda grupta gerektiren rakam ya da karakterler yer almadığından bu alanla ilgili soru yanıtlanmamıştır (Bkz. Tablo: 23).

Burada tarama sonucu elde edilen kayıtlar ve bunların kısa bibliyografik bilgileri (yazar adı, eser adı, materyal türü ve basım alanı) bir tablo içerisinde kullanıcıya sunulmuştur. Bu tablonun çizgileri, kayıtları birbirlerinden ayırmakta yetersiz kalmaktadır. Elde edilen kayıtlar sıralanırken, kayıtların tümü aynı ekran üzerinden kullanıcıya sunulmuştur. Bu sunum şekli kullanıcının dikkatini olumsuz yönde etkilemektedir. Kayıtlar sıralanırken numaralandırma kullanılmış ve verilen numaralar ile kayıtlar arası gerekli boşluk verilmiştir. Katalog kayıtlarının sol tarafında sabitlenen bu numaralara tıklamak yoluyla, kaydın detaylı bibliyografik bilgisine bağlantı da sağlanmaktadır.

Fırat Üniversitesi Web OPAC'ında, bibliyografik bilginin verildiği sayfa üzerinde, kaynağın yer ve ödünç verilme bildirimlerini içeren ayrı bir tablo mevcuttur. Bu tablo içinde kaynağın "bulunduğu yer" etiketlendirilmişse de etiket bir bildirim içermemektedir. Bu Web OPAC, kaynağın ödünç verilme durumunu içeriyor izlenimi vermektedir. Ancak, bu sayfa üzerinden yaptığımız denemeler sonucunda ödünç alınan bir kaynak saptanamamış, dolayısıyla kaynakların kütüphaneye iade tarihleriyle ilgili herhangi bir bildirimde de rastlanmamıştır (bkz. Tablo: 23).

Tarama sonucunda kullanıcının karşısına çıkan listede kayıtlar, kısa bibliyografik bilgileriyle birlikte verilmiştir. Verilen bu kısa bibliyografik bilgi içinde, eser adı ve yazar adlarına hipermetin bağlantılar sağlanmaktadır.

TABLO: 24 KUTUPMW'NİN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2. METİN		KUTUPMW
		Fırat Üniversitesi
2.1	Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	H
2.2	Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)	E
2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatla yazılmış mı ?	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)	E
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ? (ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3)	E
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)	H
2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	E
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	H
2.9	Kaynağın ödünç verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	H

	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünç verilme durumu hakkında bilgi verilmişse :	
2.10.a.	Kaynağın varlığı , yeri veya ödünç verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	E
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünç verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	E
2.10.c.	Kaynağın ödünç verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	H
2.10.d.	Eğer kaynak ödünç alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?	H
2.11	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırılacak şekilde sıralanmış mı?	H
2.12	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	H
	Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise:	
2.13.a.	Numarandırma "1", ile başlamış mı ?	E
2.13.b.	Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	E
2.13.c.	Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	E
2.13.d.	Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	E
2.13.e.	Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş ?	E
	Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar:	
2.14 a.	Sınıflama numaralarında var mı ?	H
2.14 b.	Yazar adlarında var mı?	E
2.14 c.	Eser adlarında var mı ?	E
2.14 d.	Konu başlıklarında var mı ?	H
2.14 e.	Dizi bilgisinde var mı ?	H

IV. 2. 6. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

Bu Web OPAC'da verilen yönlendirici bilgiler kısa ve öz cümlelerle ifade edilmiştir. Ancak, bunlar her zaman kullanıcının anlayacağı şekilde açık ve anlamlı ifadeler değildir. Tarama ekranının hemen altında kullanıcıya sunulan "örnekler" başlığı altındaki bildirimler buna örnek olarak gösterilebilir (bkz.Ekler s:155). Tarama aşamasında örneklerin sunulduğu bu sayfa, kuşkusuz kullanıcıya yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Burada, tarama ekranında görünen her bir tarama seçeneği ile ilgili en az iki örnek verilmeye çalışılmıştır. Ancak, bu örneklerin her zaman kullanıcı için anlamlı olduğu söylenemez. Örneğin, bu sayfada eser adı taraması için: "*Marc Manual. Kobilere için çevre mevzuatı*"; konu için: "*Marc Formats .*" örneklerinin

3.7	Yönlendirici bilgiler <i>jargonlardan</i> arındırılmış mı ?	H
3.8	Kullanıcı sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?	E
3.9	Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açık bir şekilde ayırdedilebilecek biçimde düzenlenmiş mi ? (ör. boş satır bırakılarak).	E
3.10	Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	E
3.11	Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	E

IV. 2. 6. 4. SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

KUTUPMW arayüzündeki tüm alanlar birbirleriyle uyumlu özellik göstermemektedir. Sayfada, bibliyografik bilgi içerisindeki etiket ve metin bilgileri arasında uyumsuzluk söz konusudur. Burada etiketler küçük harfle yazılırken bunların karşısındaki metin bilgileri tamamen büyük harf kullanılarak yazılmıştır. Bu uygulama, etiketlerin dikkat çekici özelliklerini olumsuz yönde etkilemektedir. Sayfa üzerindeki bilgilerin tutarsızlıklarına başka bir örnek ise, tarama ekranının başında verilen tarama stratejisi bilgisidir. Bu bilgi, hemen farkedilebilmesi için sayfanın başına yerleştirilmiş ve sayfadaki bilgilerden farklı, belirgin bir renk kullanılarak yazılmıştır. Ancak bu bilgi, sayfadaki diğer bilgilerden çok daha küçük karakterle yazılarak bir tutarsızlık örneği sergilemektedir (bkz. Tablo: 25).

KUTUPMW, sistemin taranıyor olduğunu kullanıcıya bildirmemektedir. Taramanın sonuçlandığı ise, tarama sonucu elde edilen sonuçların bulunduğu sayfanın başında kullanıcıya duyurulmaktadır. Bu sistemde, taramadan elde edilen kayıtların tümü aynı ekran üzerinden verilmiştir. Bu sebepten ekran yoğunluğu %30 kriterini aşmaktadır (bkz. Tablo: 25).

TABLO: 26 KUTUPMW'NİN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. SAYFA DÜZENİ		KUTUPMW
		Fırat Üniversitesi
4.1	Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?	H
4.2	Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	E
4.3	Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E
4.4	Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler (bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma, yazı karakterinin büyüklüğü ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır) kullanılmış mı ?	E
4.5	En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E
4.6	Ekran yoğunluğu %30'un (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) altında mı ?	H
"Sayfa"nın başında:		
4.7.a.	Sistemin taranıyor olduğu belirtilmiş mi ?	H
4.7.b.	Taramanın sonuçlandığı belirtilmiş mi ?	E
4.8	Tarama esnasında "sayfa" başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır arası bulunuyor mu?	E
4.9	Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	E
4.10	Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?	E
4.11	Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	E

IV. 2. 7. KYBELE

IV. 2. 4. 1. ETİKET AÇISINDAN

Anadolu Üniversitesi Web OPAC'ı KYBELE'de sadece tarama ekranı üzerinde bulunan tarama alanları ve elde edilen kayıt sayısı gibi bazı bilgiler etiketlenmiştir, bibliyografik kayıt içerisindeki alanlar etiketlenilmemiştir. Bu yüzden, kontrol listesinde etiketlerle ilgili olan sorular sayfa üzerindeki etiketler bağlamında cevaplandırılmıştır. OPAC tarama ekranında, taranacak terimlerin yazılması için sağlanan boş alan "sorgu", taranacak materyal türü "katalog" ve taranacak terimin türü "dizin" olarak etiketlenmiştir. Bunlar,

belirginleştirici teknik kullanılmaksızın yazılmış, ancak, sayfa üzerine kullanıcının hemen farkedebileceği şekilde uygun olarak yerleştirilmiş olsalar da, kullanıcı açısından açık ve anlaşılır olarak ifade edilmemiştirler (bkz. Ekler s: 157). Kullanıcı bu etiketler içerisindeki seçenekleri görmeden bunların ne olduğunu ilk bakışta kavrayamayabilir (bkz. Tablo: 27).

Tarama sonucu KYBELE üzerinden kullanıcıya bildirilen kayıtların bibliyografik künye alanları etiketlenilmemiştir (bkz. Ekler s: 158). Bu Web OPAC'da kullanıcıya sunulan bibliyografik bilgi, kart katalogda verilen künye bilgisinin aynısıdır Etiketlendirilmemiş bibliyografik bilgi içindeki alanlar, ilk bakışta kullanıcının materyali algılama sürecini uzatır (bkz. Tablo: 27).

TABLO 28: KYBELE'NİN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ETİKET		KYBELE
		Anadolu Üniversitesi
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenilmiş mi?	H
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanılmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	H
1.3	Bütün etiketler kütüphane <i>jargonundan</i> arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	H
1.4.a.	Bütün etiketler "sayfa" üzerinde: Uygun yerleştirilmiş mi ?	E
1.4.b.	Anlamlı mı ?	H
1.4.c.	Tam mı ?	H
1.5.a.	Bibliyografik bilgi için: Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	H
1.5.b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	H
1.5.c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	H
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış veya boşluk bırakılmış mı ?	E
1.7	Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi ? --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (BÜYÜK HARF), --Büyük harf ve kısa çizgiler (– BÜYÜK HARF –), --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>) teknikleri kullanılmış (Renk, koyu yazma vb.)	H

IV. 2. 4. 2. METİN AÇISINDAN

KYBELE arayüzünde metin küçük ve büyük harf karışık olarak yazılmıştır. Metinde kullanılan kısaltmalar genellikle anlamlıdır. Ancak metnin sonunda verilen demirbaş numarası "Dbaş.no" kısaltması kullanıcı açısından anlam taşımayabilir. Metinde verilen sınıflama numaraları ve ISBN kayıtları doğal yapılarına sadık kalınarak verilmiştir. Bunun yanında, sayfada dört rakamdan fazla sayı veya dört karakterden fazla alfabetik değer içeren diğer değerler verilirken bunlar gruplandırma yoluna gidilmemiştir (bkz. Tablo: 28).

Metin içerisinde bibliyografik bilgiye ait alanlar etiketlenilmediğinden, buradaki bilgiler birbirinin içine geçmiştir. Buradaki metin, kullanıcının algılama süresini olumsuz yönde etkileyebilir. Yer numaraları; tarama sonrası kayıtlar listelenirken, ayrıca bibliyografik tanımlamanın en başında kullanıcıya bildirilmektedir. Bibliyografik kayıt içerisinde, ayrıca, materyalin yer bilgisi (üniversitenin farklı kütüphaneleri varsa, materyalin bunların hangisinde olduğu bilgisi) verilse de materyalin ödünç verilme durumu kullanıcıya bildirilmemektedir. Tarama sonrası bulunan kayıtlar sıralanırken burada numaralandırma kullanılmış ve bu numaralandırma "1" ile başlamıştır. Kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilebilecek şekilde sıralanmış ve numaralandırmayla kayıt arasında gerekli olan iki karakter boşluk bırakılmıştır. Kayıtlar 50'şerli gruplar halinde sıralanmaktadır. Bu liste akılda kalıcılık veya algılama düzeyi açısından kullanıcıyı zorlamaktadır.

TABLO 28: KYBELE'NİN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2. METİN		KYBELE
		Anadolu Üniversitesi
2.1	Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	E
2.2	Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)	H
2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatla yazılmış mı ?	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)	H
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ? (ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3)	E
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)	H
2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	E
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	E
2.9	Kaynağın ödünc verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	H
2.10.a.	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünc verilme durumu hakkında bilgi verilmişse : Kaynağın varlığı , yeri veya ödünc verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	H
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünc verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	H
2.10.c.	Kaynağın ödünc verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	H
2.10.d.	Eğer kaynak ödünc alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?	H
2.11	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilecek şekilde sıralanmış mı?	H
2.12	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	H
2.13.a.	Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise: Numaralandırma "1", ile başlamış mı ?	E
2.13.b.	Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	E
2.13.c.	Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	E
2.13.d.	Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	E

2.13.e.	Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş ?	E
	Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar:	
2.14 a.	Sınıflama numaralarında var mı ?	H
2.14 b.	Yazar adlarında var mı?	H
2.14 c.	Eser adlarında var mı ?	H
2.14 d.	Konu başlıklarında var mı ?	H
2.14 e.	Dizi bilgisinde var mı ?	H

IV. 2. 4. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

KYBELE yönlendirici bilgiler açısından genel olarak değerlendirilecek olursa başarısız olarak nitelendirilebilir. Tarama ekranı üzerinden, sorgulama seçeneklerinin hemen altında beliren "açıklamalar" başlığı, kullanıcıyı sistemin işleyişi hakkında bilgilendirmek üzere verilmiştir. Buradaki bilgi aktarımında verilmesi gereken bilgi, kısa ve öz olmak yerine çok uzun cümlelerle ifade edilmiş, dikkat çekmek istenilen noktalar yeterince belirginleştirilmemiştir (bkz. Ekler s: 158; bkzTablo:29).

Metin içerisinde verilen kısa yönlendirici bilgiler sayfa üzerindeki diğer bilgilerden hemen ayırdedilecek şekilde verilmemiş, bunların yazımlarında belirginleştirici herhangi bir teknik kullanılmamıştır. Hatalı tarama sonucu sistem tarafından verilen "hata mesajı" kullanıcıyı ilgili materyal bulunamadığına dair bilgilendirmektedir. Ancak bu bildirim belirginleştirici herhangi bir teknik kullanılmadan yazılmıştır (bkz. Tablo: 29).

Bibliyografik kayıt bilgisinin verildiği sayfa üzerinde, USMARC seçeneği bağlantısı ve bibliyografik künye bilgisi arasındaki alanda sayfanın başına yakın bir yerde karşımıza çıkan "**DİKKAT : Sistemimizde kitap vb. materyallerin içeriği kayıtlı DEĞİLDİR. USMARC giriş biçimi terimi, kütüphanecileri ilgilendiren ve kataloglama bilgilerinin standart kodlarla nasıl girileceğini belirten bir terimdir. Lütfen 'kitabın içeriğini nasıl alırsız' türünde e-mail'ler göndermeyiniz**" uyarısının gerekliliği tartışılır (bkz. Ekler s: 158). Sayfa üzerinde bu örnekte olduğu gibi gereksiz söz ve sert uyarılara rastlanabilmektedir (bkz: Tablo: 29).

TABLO 29: KYBELE'NİN YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER		KYBELE
		Anadolu Üniversitesi
3.1	Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı karma mı (büyük ve küçük harf karışık) ?	E
Yönlendirici bilgiler metni :		
3.2.a.	Kısa cümlelerle ifade edilmiş mi ?	H
3.2.b.	Hemen anlaşılacak şekilde açık mı ?	H
3.2.c.	Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılmış mı ?	H
3.2.d.	Yazım hatalarından arındırılmış mı ?	E
3.3	Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınılıyor mu? (Ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksınız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)	H
3.4	Yönlendirici bilgiler metin içerisinde hemen farkedilebiliyor mu ?	H
3.5	Yönlendirici bilgiler metni içerisinde sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?	H
3.6	Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?	E
3.7	Yönlendirici bilgiler <i>jargonlardan</i> arındırılmış mı ?	E
3.8	Kullanıcı sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?	H
3.9	Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açık bir şekilde ayırdedilebilecek biçimde düzenlenmiş mi ? (ör. boş satır bırakılarak).	H
3.10	Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	H
3.11	Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	E

IV. 2. 4. 4. SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

KYBELE sayfa düzeni açısından genel olarak değerlendirildiğinde var olan etiketler, metin ve yönlendirici bilgilerin birbirleriyle uyum içinde verildiği söylenebilir. Sayfa üzerinde ilgi çekici teknik olarak koyu renk ve büyük harf kullanıldığı saptanmıştır. Sayfada, genel olarak renk unsurunun kullanılmadığını söyleyebiliriz. Sayfa üzerinden veri tabanının taranıyor olduğuna ilişkin bilgi verilmese de tarama sonucu elde edilen kayıt listesi ile taramanın tamamlandığı kullanıcıya bildirilmektedir. Sayfa başlığı ve taramadan elde edilen sonuç bildirimini arasında satır arası verilmemiştir.

Tarama sonucu elde edilen kayıtlar, 50'şerli gruplar halinde sıralanmaktadır. Bu sıralama ekran yoğunluğunu olumsuz yönde etkilemektedir. Materyallerin bibliyografik bilgileri, her kayıt için ayrı bir sayfada verilmiş ve bu bilgi sayfa üzerinde diğer açıklamalardan ayrılacak şekilde yerleştirilmiştir. Yer numarası bibliyografik kaydın hemen başında verilmiştir (bkz. Tablo: 30).

TABLO 30: KYBELE'NİN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. SAYFA DÜZENİ		KYBELE
		Anadolu Üniversitesi
4.1	Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?	E
4.2	Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	H
4.3	Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E
4.4	Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler (bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma, yazı karakterinin büyüklüğü ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır) kullanılmış mı ?	E
4.5	En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E
4.6	Ekran yoğunluğu %30'un (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) altında mı ?	H
"Sayfa"nın başında:		
4.7.a.	Sistemin taranıyor olduğu belirtilmiş mi ?	H
4.7.b.	Taramanın sonuçlandığı belirtilmiş mi ?	E
4.8	Tarama esnasında "sayfa" başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır arası bulunuyor mu ?	H
4.9	Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	E
4.10	Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?	E
4.11	Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	E

IV. 2. 8. VTLS

IV. 2. 8. 1. ETİKET AÇISINDAN

VTLS arayüzünü kullanan Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi Web OPAC'ında bütün alanlar etiketlenilmemiştir. ISBN kaydı buna örnek olarak gösterilebilir. Bibliyografik kayıt içerisinde ISBN numarası,

“yayıncı” etiketi altında bu bilgiyle birlikte verilmiştir. ISBN bildirim, etiketsiz olarak, ne olduğuna ilişkin bilgi olmaksızın verildiğinden yayıncı bilgisi ile içiçe geçmiş durumdadır (bkz. Ekler s: 159). Bu bilgi kullanıcı açısından ilk bakışta anlamsızdır. Sayfa üzerindeki etiketler kısaltma kullanılmaksızın ve kütüphanecilik jargonundan arındırılmış şekilde verilmiştir (bkz. Tablo: 31).

VTLS tarama ekranında kullanıcıya üç seçenek sunulmuştur. Tarama ekranı üzerinde verilen etiketler anlamlıdır ve iyi ifade edilmiştir. Etiketler ve bunları izleyen alanlar farklı renk kullanılarak ve gerekli aralıklandırma yapılarak birbirlerinden ayrılmıştır. Bibliyografik bilgi içerisindeki etiketler tamamen büyük harfle ve sayfadaki diğer bilgilerden farklı bir renk kullanılarak yazılmıştır. Etiketler ve bunlardan sonra gelen tanımlamalar arasında aralıklandırma veya ayırım yapılmamıştır (bkz. Ekler s: 159).

TABLO 31 : VTLS'İN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ETİKET		VTLS
		Orta Doğu Teknik Üniversitesi
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenmiş mi?	H
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanılmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	E
1.3	Bütün etiketler kütüphane <i>jargonundan</i> arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	E
1.4 a.	Bütün etiketler "sayfa" üzerinde: Uygun yerleştirilmiş mi ?	E
1.4 b.	Anlamlı mı ?	E
1.4 c.	Tam mı ?	E
1.5 a.	Bibliyografik bilgi için: Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	E
1.5 b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	E
1.5 c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	E
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış veya boşluk bırakılmış mı ?	H
1.7	Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi ? --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (BÜYÜK HARF), --Büyük harf ve kısa çizgiler (ör. – BÜYÜK HARF –), --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>) teknikleri (Renk, koyu yazma vb.)	E

IV. 2. 8. 2. METİN AÇISINDAN

VTLS arayüzü üzerinden sunulan metin, küçük ve büyük harf karışık olarak yazılmıştır. Metinde verilen sınıflama numaraları doğal yapılarına sadık kalınarak yazılmıştır. ISBN bildirim sayılar gruplandırılmadan birleşik olarak yazılmış, ISBN numarasının doğal yapısına sadık kalınmamıştır. Tabloda bu alanla ilgili soru bu sebepten “Evet/Hayır” (E/H) olarak yanıtlanmıştır. Sınıflama numaraları ve ISBN’den farklı olarak dört karakterden fazla rakam ya da alfabetik değer taşıyan bildirimlerin yazımlarında da gruplandırmaya gidilmemiştir (bkz. Tablo: 32).

Materyale ait bibliyografik bilginin verildiği sayfa üzerinde, bibliyografik verinin hemen altında, kaynağın yeri ve ödünç verilme durumu ile ilgili bilgi de kullanıcıya sunulmaktadır. Ancak bu bildirim sunulduğu tablo üzerinde kaynağın yer numarası bulunmamaktadır. Bu uygulama, kullanıcıyı kaynağın yer numarası için bibliyografik bilginin verildiği tabloya bakmak zorunda bırakmaktadır.

Tarama işlemi sonucunda bulunan kayıtlar, 20’şerli gruplar halinde sıralanmaktadır. Bu kayıtlar “1” ile başlanarak numaralandırılmışlarsa da kayıtlar arasında herhangi bir aralıklandırma söz konusu olmadığından, bunların birbirinden ayırdedilmeleri zordur. Kayıtlar bir tablo üzerinden kullanıcıya sunulmakta ve bu tablonun çizgileriyle birbirlerinden ayrılmaktalarsa da, bu çizgiler kayıtları ayırmakta yetersiz kalmaktadır. Bu durum kullanıcı açısından kayıtların algılanmasını güçleştirmektedir.

VTLS, bibliyografik kayıt içerisinden hipermetin bağlantılara yer vermektedir. Sınıflama numarası, yazar adı ve eser adı altında bağlantı sağlanarak, kullanıcı kütüphanede bulunan ilgili diğer kaynaklara yönlendirilmektedir. Kısa bibliyografik bilginin verildiği sayfa üzerinde kullanıcıya seçenekler sunulmaktadır. Bu seçenekler içerisinde yer alan “katalog kartı” etiket ikonunu tıklayan kullanıcı kaynağa ait daha detaylı

bibliyografik bilgiye ulaşmaktadır. Buradan kaynağın konu başlıklarını veya seri bilgilerini de görmekte, bunlar için sağlanan hipermetin bağlantılardan yararlanabilmektedir. Ancak "katalog kartı" bilgileri içerisinde kaynağın fiyatı gibi kullanıcı açısından gerekli olmayan bilgilere de rastlanmaktadır.

TABLO 32: VTLS'İN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2. METİN		VTLS
		Orta Doğu Teknik Üniversitesi
2.1	Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	E
2.2	Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ? (çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için "cm.", sayfa için "p./s." gibi kısaltmalar dışında)	E
2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatta yazılmış mı ?	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat vb.)	H
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ? (ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3)	E/H
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)	H
2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	E
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	E
2.9	Kaynağın ödünç verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	E
2.10.a.	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünç verilme durumu hakkında bilgi verilmişse : Kaynağın varlığı , yeri veya ödünç verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	E
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünç verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	E
2.10.c.	Kaynağın ödünç verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	H
2.10.d.	Eğer kaynak ödünç alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi ?	E
2.11	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırılacak şekilde sıralanmış mı?	H

2.12	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	H
	Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise:	
2.13.a.	Numarandırma "1" ile başlamış mı ?	E
2.13.b.	Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	E
2.13.c.	Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	E
2.13.d.	Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	E
2.13.e.	Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru mu düzenlenmiş ?	E
	Bibliyografik kayıt içerisindeki hipermetin bağlantılar:	
2.14 a.	Sınıflama numaralarında var mı ?	E
2.14 b.	Yazar adlarında var mı?	E
2.14 c.	Eser adlarında var mı ?	E
2.14 d.	Konu başlıklarında var mı ?	E
2.14 e.	Dizi bilgisinde var mı ?	E

IV. 2. 8. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

Yönlendirici bilgilerin, sayfa başında ve hemen dikkati çekecek şekilde yerleştirildiği bu Web OPAC'da, küçük ve büyük harf karışık olarak kullanılmıştır. Sayfa üzerinde verilen yönlendirici bilgi seçenekleri, sayfanın başında ve sonunda kullanıcının hemen farkedebileceği şekilde yer almaktadır. Yönlendirici bilgiler içerisinde vurgulanmak istenen bilgiler koyu renkle yazılarak veya kimi alanlarda farklı renk kullanarak verilmiştir. Yönlendirici bilgi seçenekleri, sayfa üzerinde ikonlarla gösterilmiştir. Buradaki bilgiler basit, açık cümlelerle ifade edilmiş ve gereksiz bildirimlerden kaçınılmıştır (bkz. Tablo: 33).

VTLS üzerinden hatalı tarama yapan kullanıcıya sistem, hata mesajı vermemektedir. Kullanıcıya hatalı olduğu belirtilmeden, elde edilen tarama sonuçları aktarılmaktadır. Bu uygulama kullanıcıyı yanıltabilecek özellik gösterir.

TABLO 33: VTLS'İN YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER	VTLS
	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
3.1 Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı karma mı (büyük ve küçük harf karışık) ?	E
Yönlendirici bilgiler metni :	
3.2.a. Kısa cümlelerle ifade edilmiş mi ?	E
3.2.b. Hemen anlaşılacak şekilde açık mı ?	E
3.2.c. Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılmış mı ?	E
3.2.d. Yazım hatalarından arındırılmış mı ?	E
3.3 Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınıyor mu? (Ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksınız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)	E
3.4 Yönlendirici bilgiler metin içerisinde hemen farkedilebiliyor mu ?	E
3.5 Yönlendirici bilgiler metni içerisinde sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?	E
3.6 Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?	E
3.7 Yönlendirici bilgiler <i>jargonlardan</i> arındırılmış mı ?	E
3.8 Kullanıcı sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?	E
3.9 Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açık bir şekilde ayırdedilebilecek biçimde düzenlenmiş mi ? (ör. boş satır bırakılarak).	E
3.10 Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	H
3.11 Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	H

IV. 2. 8. 4. SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

VTLS Web OPAC'ını genel olarak sayfa düzeni açısından ele alacak olursak; burada etiket, metin ve yönlendirici bilgilerin birbirleriyle tutarlı olduğunu söyleyebiliriz. Sayfada vurgulanmak istenen noktalara dikkat çekmek üzere birçok teknik kullanılmıştır: Renk unsuru, büyük harf veya koyu renk gibi (bkz. Tablo: 34).

Ekran yoğunluğu, özellikle tarama sonucu listelenen 20'şerli kayıtlar nedeniyle, %30 kriterini aşmaktadır. Tarama sonucu elde edilen kayıt sayısı ve sayfa başlığı arasında aralıklandırma yapılmıştır. Sayfa üzerinde bibliyografik kayda ait bilgi verilirken de bu bilgi sayfadaki diğer bildirimlerden satır arası verilerek ayrılmış ve belirginleştirici teknikler kullanılarak bu ayırım desteklenmiştir.

Sayfada sistemin taranıyor olduğuna ilişkin bir bildirim yoktur. Taramanın sonuçlandığı bulunan kayıt sayısı kullanıcıya bildirilmektedir.

TABLO 34: VTLS'İN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. <u>SAYFA DÜZENİ</u>		VTLS
		Orta Doğu Teknik Üniversitesi
4.1	Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi ?	E
4.2	Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	E
4.3	Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E
4.4	Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler (bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma, yazı karakterinin büyüklüğü ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır) kullanılmış mı ?	E
4.5	En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E
4.6	Ekran yoğunluğu %30'un (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) altında mı ?	H
4.7.a.	"Sayfa"nın başında: Sistemin taranıyor olduğu belirtilmiş mi ?	H
4.7.b.	Taramanın sonuçlandığı belirtilmiş mi ?	E
4.8	Tarama esnasında "sayfa" başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır arası bulunuyor mu?	E
4.9	Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	E
4.10	Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı ?	E
4.11	Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	E

IV. 2. 9. YORDAM 2001

IV. 2. 9. 1 ETİKET AÇISINDAN

YORDAM 2001 sistemini kullanan kütüphanelerden çalışma kapsamına alınan Mimar Sinan ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitelerini etiket açısından sırasıyla inceleyecek olursak; **Mimar Sinan Üniversitesi** Web OPAC'ında bütün alanlar etiketlenmiştir. Bu alanlar etiketlenirken, etiketleri metinden ya da sayfa üzerindeki diğer bilgilerden ayıracak belirginleştirici herhangi bir teknik kullanılmamıştır. Etiketler ve bunlardan sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış ancak aralıklandırma yapılmamıştır. Etiketlerin sayfa üzerine yerleştirilmesi uygundur ancak sayfa üzerindeki bütün etiketler kullanıcı açısından anlamlı değildir. Örneğin, tarama ekranında kullanıcıya "içindekiler" ve "demirbaş" etiketleri verilmektedir. İçindekiler etiketi altından tarama yapmaya kalkan kullanıcılar hata mesajıyla karşılaşmaktadırlar. Demirbaş kaydına göre tarama yapmak da çoğu kullanıcı açısından anlamsızdır. Etiketlerde kütüphanecilik jargonu kullanılmıştır. Örneğin, tarama ekranındaki "alt eser adı" etiketi kullanıcı için çok fazla anlam ifade etmemektedir. Bibliyografik bilgi içerisindeki etiketlerin her biri için yeni bir satır ve bu etiketlerle arkadan gelen alanlar arasında iki nokta (:) ve aralıklandırma kullanılmıştır (bkz. Ekler s: 160-161; bkz. Tablo: 35).

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC'ında sadece tarama ekranı üzerindeki alanlar etiketlenmiş, bibliyografik bilgi etiketlenilmemiştir. Tarama ekranındaki etiketler belirginleştirici herhangi kullanmadan, sayfadaki tüm diğer bilgiler gibi çok küçük punto ile yazılmıştır. Burada her etiket için yeni bir satır kullanılmış, etiketler ve bunlardan sonra gelen alanların arasında aralıklandırma yapılmamış ancak iki nokta (:) kullanılmıştır. Bu katalog içerisindeki etiketlerde (bkz. Ekler s: 162-163), kütüphanecilik jargonu kullanımından kaçınılmıştır. Ancak

"demirbaş" etiketinin kullanıcı için anlamsız bir tarama seçeneği olduğu söylenebilir.

TABLO 35: YORDAM 2001'İN ETİKET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. <u>ETİKET</u>		YORDAM 2001	
		Mimar Sinan Üniversitesi	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
1.1	Bütün alanlar/değişkenler etiketlenmiş mi?	E	H
1.2	Bütün etiketler kısaltma kullanmaksızın tam ve açık olarak ifade edilmiş mi ?	E	E
1.3	Bütün etiketler kütüphane <i>jargonundan</i> arındırılmış mı ? (ör. OCLC#, ek giriş.)	H	E
Bütün etiketler "sayfa " üzerinde:			
1.4.a.	Uygun yerleştirilmiş mi ?	E	E
1.4.b.	Anlamlı mı ?	H	H
1.4.c.	Tam mı ?	E	E
Bibliyografik bilgi için:			
1.5.a.	Etiketlerin tümü büyük harfle veya farklı format/teknik kullanılarak yazılmış mı?	H	H
1.5.b.	Her etiket için yeni bir satır kullanılmış mı ?	E	H
1.5.c.	Etiketlerde her satır için ayrılan yer 20 karakteri geçmeyecek şekilde mi ?	E	H
1.6	Etiketler ile etiketlerden sonra gelen alanlar arasında iki nokta (:) kullanılmış veya boşluk bırakılmış mı ?	E	E
1.7	Etiketler yazılırken aşağıdaki yöntemlerden biri izlenmiş mi ? --Büyük harf (BÜYÜK HARF) , --Büyük harf ve altı çizilmiş (BÜYÜK HARF), --Büyük harf ve kısa çizgiler(--BÜYÜK HARF--) --Diğer belirleme (<i>highlighting</i>) teknikleri (Renk, koyu yazma vb.)	H	H

IV. 2. 9. 2. METİN AÇISINDAN

Mimar Sinan Üniversitesi Web OPAC'ında metin küçük ve büyük harf karışık olarak yazılmıştır. Metin kullanıcı açısından anlamlı kısaltmaları içermektedir. Metinde gereksiz bilgi kullanımından kaçınılmıştır. YORDAM 2001'de materyallerin yer numaraları ve ISBN doğal yapılarına sadık kalınarak verilmiştir. Metin içerisinde bu kayıtlar dışında gruplama

gerektirecek sayı veya karakterlere rastlanmadığından tabloda bu alanla ilgili sorular olumsuz “hayır” olarak cevaplandırılmıştır (bkz. Tablo: 36).

Metin içerisinde kaynağın yer ve ödünç verilme bilgisi hakkında kullanıcı bilgilendirilmemektedir. Tabloda, kaynağın ödünç verilme durumu ile ilgili alan yanıtlanmadan bırakılmıştır. YORDAM 2001’de listelenen kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilebilecek şekilde sıralanmıştır. Bu kayıtlar listelenmeden önce, tarama ekranı üzerinden kullanıcıya bunları kaçarlı gruplar halinde sayfa üzerinde görmek istediklerine ilişkin seçenekler sunulmuştur. Bu seçeneklere göre kullanıcı, kayıtları 5’li, 10’lu, 20’li, 30’lu veya 50’li gruplar halinde sayfa üzerinde görebilmektedir. Listede verilen kayıtlar “1” ile başlanarak numaralandırılmıştır. Kayıt numaraları ile kayıt arasında gerekli aralıklandırma yapılmıştır. Bu Web OPAC, bibliyografik kayıt içerisinde, sınıflama numarası, yazar adı ve konu başlıkları üzerinden hipermetin bağlantılar sağlamaktadır.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC’ı Mimar Sinan Üniversitesi Web OPAC’ıyla metin açısından aynı özellikleri taşımaktadır. Bu katalogta tek farklı bildirim, kaydın yer bilgisine aittir. Mimar Sinan Üniversitesi Web OPAC’ında kaynağın hangi kütüphanede olduğuna ilişkin bilgi verilmezken, bu katalog kullanıcıya kaynağın yerini de duyurmaktadır.

TABLO 36: YORDAM 2001’İN METİN AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2. METİN	YORDAM 2001	
	Mimar Sinan Üniversitesi	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
2.1 Metinde küçük ve büyük harf karışık kullanılmış mı ? (ör. cümle/satır başlarında, belli isimleri veya kelimeleri vurgulamak için büyük harf kullanımı gibi)	E	E
2.2 Metinde kısaltmalardan kaçınılmış mı ?(çok bilinen ve sıklıkla kullanılan santimetre için “cm.”, sayfa için “p./s.” gibi kısaltmalar dışında)	E	E

2.3	Metin soldan başlayarak ve diğer metin bilgileriyle aynı hizada ve formatla yazılmış mı ?	E	E
2.4	Metin içinde gereksiz (verilmesi gerekmeyen) bilgiden kaçınılmış mı ? (ör. OCLC#, LCCN, fiyat gibi.)	E	E
2.5	Metin, sınıflama numarası veya ISBN kaydı gibi yapıları gereği gruplandırma gerektiren sayıları içeriyorsa; bunlar yazılırken doğal yapılarına sadık kalınmış mı ?(ör. sınıf numaraları için HF541512C35M36 yerine HF 5415.12 C35 M36 veya ISBN numaraları için 0198158963 yerine 0-19-815896-3)	E	E
2.6	Eğer metin 4 rakamdan fazla sayı veya 4 karakterden fazla alfabetik değer içeriyorsa, bu değerler verilirken boşluk, kısa çizgi veya kesme işaretiyle ayrılarak üçlü veya dörtlü gruplara bölünmüş mü ? (ör. K349612094 yerine K394 612 094 gibi.)	H	H
2.7	Yer numaraları verilmiş mi ?	E	E
2.8	Kaynağın yer bilgisi (hangi kütüphanede/fakültede olduğu; nerede bulunduğu gibi.)metin içerisinde görülüyor mu?	H	E
2.9	Kaynağın ödünç verilme durumu metin içerisinde gösteriliyor mu?	H	H
2.10.a.	Eğer kaynağın varlığı, yeri ve/veya ödünç verilme durumu hakkında bilgi verilmişse : Kaynağın varlığı , yeri veya ödünç verilme durumu önceki ve sonraki metinden (ör. bibliyografik bilgi ve seçenekler) kısa çizgiler veya boş alanlarla ayrılmış mı?	H	H
2.10.b.	Kaynağın varlığı ve yer bilgisi ödünç verilme bilgisiyle aynı sayfa üzerinde ortak alanda verilmiş mi?	H	H
2.10.c.	Kaynağın ödünç verilme durumu yer numarasıyla birlikte verilmiş mi ?	H	H
2.10.d.	Eğer kaynak ödünç alınmışsa, metin, bu kaydın geri dönüş tarihi bilgisini içermiş mi?	H	H
2.11	Tüm kayıtlar birbirlerinden kolayca ayırdedilecek şekilde sıralanmış mı?	E	E
2.13	Sayfa üzerinde kayıtlar listelenirken, bunlar makul sayılarda gruplanmış mı ? (ör. Bir ekran boyu; 5-10 kayıt arası)	E	E
2.13.a.	Listedeki kayıtlar numaralandırılmış ise: Numaralandırma "1", ile başlamış mı ?	E	E
2.13.b.	Kayıt numaraları birbirini takip ediyor mu ?	E	E
2.13.c.	Kayıt numaraları kaydın sol tarafında ve diğer kayıt numaralarıyla aynı hizada düzenlenmiş mi?	E	E
2.13.d.	Kayıt numarasıyla kayıt arasında 2 karakter boşluk veya bir sembol yer alıyor mu?	E	E
2.13.e.	Kayıt numaraları yukarıdan aşağıya doğru düzenlenmiş mi?	E	E

Bibliyografik kayıt içerisindeki hipemetin bağlantılar:		
2.14 a. Sınıflama numaralarında var mı ?	E	E
2.14 b. Yazar adlarında var mı?	E	E
2.14 c. Eser adlarında var mı ?	H	H
2.14 d. Konu başlıklarında var mı ?	E	E
2.14 e. Dizi bilgisinde var mı ?	H	H

IV. 2. 9. 3. YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

Mimar Sinan Üniversitesi Web OPAC'ında katalog taramasına yardımcı olacak yönlendirici bilgiler, tarama sayfası altında verilen yardım seçeneğinden ve tarama yaparken kullanıcının hata yaptığını bildiren hata mesajından ibarettir. Tarama ekranının altında "tarama yaparken" başlığı ile verilen yardım seçenekleri basit ve anlaşılır cümlelerle ifade edilmiştir. Bu seçenek, sayfa üzerinde hemen farkedilebilecek özellik taşımamakta, sayfanın hemen sonunda yer almaktadır. Bu bilgiyi, ancak ekran kaydırması yaparak okuyabilme olanağı sağlanmaktadır. Bu bilginin daha büyük bir ikon ya da farklı bir başlıkla kullanıcıya duyurulması daha anlamlı olabilirdi. Bu sayfa üzerindeki bilgiler birbirlerinden ayırdeedilecek şekilde düzenlenmiş ve ilgi çekici teknikler de kullanılarak sayfadaki tekdüzelik aşılımaya çalışılmıştır.

Hata mesajları belirgin bir şekilde verilmektedir. Bazı kelimelerin tamamen büyük harf ve koyu renk kullanılarak yazıldığı bu ekran, kullanıcının hemen dikkatini çekecek özelliktedir. Bu mesajlar ses unsuru kullanılmaksızın ve sert uyarılardan kaçınılarak kullanıcıya duyurulmakta ve kullanıcıları tekrar taramaya cesaretlendirmektedir (bkz. Tablo: 37).

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC'ı üzerinde yardım komutuna erişim, tarama ekranının altından sağlanmaktadır. Ancak kullanıcının bu seçeneğe ait bağlantıyı görmesi zordur. Bu bağlantı sayfanın en altında bulunan:

"*Şu an ülkemizde bulunan en basit ve en detaylı aramayı bir arada sunan 2001 Kütüphane Bilgi Belge Otomasyon Yordamında Web arayüzü ile arama yapacaksınız. Nasıl arama yapılacağı hakkında daha **detaylı** bilgilere*

sahip olabilirsiniz. Yordam 2001'i kullandığınız için teşekkür ederiz... ©1998." bildirim içerisindeki "detaylı" kelimesi ile sağlanmaktadır. Bu bildirim kullanıcı açısından anlamsızdır ve gereksiz bilgi içermektedir. "Detaylı" bağlantısı ile, ayrıntılı bilgi içeren bildirimlere ulaşıldığında, buradaki metinlerin basit ve anlaşılır bir dille ifade edildikleri söylenebilir. Burada belirginleştirici teknikler kullanılmış, ancak sayfa tekdüzelikten kurtulamamıştır. Kullanıcı, bu ekranda uzun bir metinle karşılaşmakta ve bu durum sayfanın okunmasını güçleştirmektedir. Bu Web OPAC'da verilen hata mesajları da Mimar Sinan Üniversitesi'nin hata mesajlarıyla aynıdır. Bu mesaj koyu renkte yazılmış olup kullanıcının hemen dikkatini çekecek şekilde sunulmaktadır.

TABLO 37: YORDAM 2001'İN YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3. <u>YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER</u>	YORDAM 2001	
	Mimar Sinan Üniversitesi	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
3.1 Genel olarak verilen yönlendirici bilgilerin formatı karma mı(büyük ve küçük harf karışık)?	E	E
Yönlendirici bilgiler metni :		
3.2.a. Kısa cümlelerle ifade edilmiş mi ?	E	E
3.2.b. Hemen anlaşılacak şekilde açık mı ?	E	E
3.2.c. Gereksiz bilgi ve tekrarlardan kaçınılmış mı ?	E	H
3.2.d. Yazım hatalarından arındırılmış mı ?	E	E
3.3 Metin içerisinde gereksiz ve olumsuz yönlendirmelerden kaçınılıyor mu? (ör. "yeni bir taramaya başlamayacaksınız "RETURN" tuşuna basmayınız" yerine "yeni tarama için "RETURN" tuşuna basınız" ifadesinin kullanılması gibi.)	E	H
3.4 Yönlendirici bilgiler metin içerisinde hemen farkedilebiliyor mu ?	H	H
3.5 Yönlendirici bilgiler metni içerisinde sert uyarı veya gereksiz sözcüklerden kaçınılmış mı?	E	H
3.6 Yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma kullanımından kaçınılmış mı ?	E	E
3.7 Yönlendirici bilgiler jargonlardan arındırılmış mı?	E	E
3.8 Kullanıcı sunulan seçenekler kolayca görülecek şekilde düzenlenmiş mi (sayfa başında veya sonunda)?	H	H
3.9 Seçenekler, bunları çevreleyen bilgilerden açık bir şekilde ayırdedilebilecek biçimde düzenlenmiş mi ? (ör. boş satır bırakılarak).	E	E

3.10	Sistem mesajları (ör. hata mesajları) koyu harfle yazılma renk farklılığı vb. gibi dikkat çekici format kullanılarak belirtilmiş mi ?	E	E
3.11	Hata mesajları verilirken ses unsuru kullanımından kaçınılmış mı?	E	E

IV. 2. 9. 4. SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

Sayfa düzeni açısından **Mimar Sinan Üniversitesi Web OPAC'ı** ve **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC'ı** aynı özellikleri taşımaktadır. Bu Web OPAC sayfaları üzerinde etiket, metin ve yönlendirici bilgiler birbirleriyle tutarlı özellikler taşımamaktadır. Bunlar sayfa üzerinde verilirken farklı büyüklükte font kullanımı yoluna gidilmiş ve bu yöntemle bazı bilgiler (örneğin yönlendirici bilgiler) tamamen anlamlarını yitirmiştir. Her iki Web OPAC'da da tarama stratejisi sayfanın sonunda verilmiştir. Bu bilgiler kullanıcı açısından dikkat çekici bir özellik taşımamaktadır. Sayfa üzerinde koyu renkle yazma, renk unsuru ya da büyük harf kullanımı gibi belirginleştirici teknikler kullanılmıştır (bkz. Tablo: 38).

Tarama sonuçlandıktan sonra kullanıcıya bildirilen, kayıt sayısı ile bunu izleyen kayıtlar arasında satır arası verilmemiş, ayrıca bulunan kayıt sayısına ait yönlendirme bilgisi sayfa üzerindeki diğer bilgilerden daha küçük karakter kullanılarak yazılmıştır. Bu uygulama hem ekran üzerindeki tutarlılığı olumsuz yönde etkilemekte hem de kullanıcının bu bildirimini algılamasını güçleştirmektedir.

YORDAM 2001 bibliyografik kaydı içindeki sınıflama numaraları bibliyografik kaydın başında değil sol tarafında verilmektedir. Bu Web OPAC'larda sistemin taranıyor olduğuna ilişkin bildirim rastlanmamakta ve taramanın sonuçlandığı bulunan kayıt sayısı verilerek kullanıcıya duyurulmaktadır.

TABLO: 38 YORDAM 2001'İN SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

4. <u>SAYFA DÜZENİ</u>	<u>YORDAM 2001</u>	
	Mimar Sinan Üniversitesi	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
4.1 Etiketler, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde birbirleriyle uyumlu/tutarlı özellikte mi?	H	H
4.2 Tarama stratejisi "sayfanın" başına yakın bir yerde verilmiş mi ?	H	H
4.3 Bibliyografik bilginin başında ve sonunda bunu belirleyecek boş satır veya çizgiler var mı ?	E	E
4.4 Sayfa üzerinde belirginleştirici, ilgi çekici (<i>highlighting</i>) teknikler (bu teknikler koyu yazma, büyük harfle yazma, yazı karakterinin büyüklüğü ve kelimelerin altını çizmeyi de kapsamaktadır) kullanılmış mı ?	E	E
4.5 En fazla üç tip ilgi çekici teknik kullanılmış mı ?	E	E
4.6 Ekran yoğunluğu %30'un (ör. 600 karakterden az veya sayfa başına 100 kelime) altında mı ?	E	E
"Sayfa"nın başında:		
4.7 a. Sistemin taranıyor olduğu belirtilmiş mi ?	H	H
4.7 b. Taramanın sonuçlandığı belirtilmiş mi ?	E	E
4.8 Tarama esnasında "sayfa" başlığı ve taramadan elde edilen sonuç arasında en az bir satır arası bulunuyor mu?	H	H
4.9 Yer numarası bilgisi bibliyografik kayıt bilgisinin hemen üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş mi ?	H	H
4.10 Kayıtların genişlikleri 40-60 karakter arası mı?	E	E
4.11 Kayıtlar içerisinde en fazla dört renk kullanılmış mı ?	E	E

V. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

V. 1 DEĞERLENDİRME VE YORUM

Bu bölümde, önceden oluşturulmuş dört kontrol listesinden (etiket, metin, yönlendirici bilgiler ve sayfa düzeni) elde edilen yanıtların genel değerlendirilmesi ve bulguların yorumu yapılacaktır. Genel değerlendirme, her bir kütüphane Web OPAC'ı için, toplam sonuçları kapsayacak şekilde, **etiket, metin, yönlendirici bilgiler** ve **sayfa düzeni** olmak üzere dört ayrı tablo üzerinden yapılmıştır. Bu tabloların her biri (Tablo: 39; 40; 41; 42), etiket, metin, yönlendirici bilgiler ve sayfa düzeni için yapılan değerlendirme ve yorumları izleyen sayfalarda verilmiştir.

Değerlendirmede, %75 başarı ölçütü oranı olarak kabul edilmiş ve incelenen Web OPAC'lar bu ölçüte göre değerlendirilmiştir.

Genel değerlendirme için oluşturulan tablolar, sorulardan alınan evet (E), hayır (H), belirsiz (E/H) cevaplarına göre düzenlenmiştir. Bu tablolardaki değerlendirme, her bir kontrol listesindeki toplam soru sayısı üzerinden yapılmıştır. Sonuçların daha belirgin şekilde göz önüne serilebilmesi için çıkan sonuçların yüzdeleri hesaplanmış ve tablo üzerinden sunulmuştur. Bu tabloda, "evet" cevapları, değerlendirme açısından büyük değer taşımaktadır. Evet cevabı verilemeyen sorulara yönelik olarak "hayır" ve "belirsiz (evet/hayır)" seçenekleri kullanılmıştır. Belirsizlik durumu taşıyan sorularla ilgili açıklamalar yeri geldikçe ilgili kısımlarda yapılmıştır.

V. 1. 1 ETİKET AÇISINDAN

Etiketlendirme açısından çalışma kapsamındaki en iyi Web OPAC, INNOPAC arayüzünü temsil eden Boğaziçi Üniversitesine aittir. Bu Web OPAC, etiket değerlendirmeleri için oluşturulmuş kontrol listesindeki 11 kritere de uymakta ve %100 başarı sağlamaktadır. KUTUPMW sistemini kullanan Fırat Üniversitesi Web OPAC arayüzü %91 başarıyla INNOPAC'ı izlemektedir (Bkz Tablo: 39).

Çalışmamızda elde edilen bulgulara göre Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin kullandığı VTLS ve Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi'nin kullandığı BLISS sistemleri etiketlendirme açısından eşit oranda (%82) başarılı bulunmuştur. Bu Web OPAC'ların her ikisi de, %18 oranında kontrol listesindeki kriterleri karşılamamaktadır. BLISS'de, tarama ekranı üzerindeki etiketlerin bazıları sayfa üzerindeki yerleri açısından anlamsızlık göstermektedir (bkz. Tablo: 7). Bu etiketler sayfa üzerindeki konumları itibarıyla kullanıcı açısından hemen farkedilememektedir. VTLS sisteminde de bibliyografik bilgi içerisindeki tüm alanları etiketlenilmemiş ve etiketlerle bunlardan sonra gelen bildirimler arasında gerekli aralıklandırma yapmamıştır (bkz. Tablo: 31).

BİL-SIS arayüzüne sahip Ankara Üniversitesi %73 oranında etiketlendirme kriterleri karşılamaktadır. Bu Web OPAC'da kullanılan kısaltmalar, kullanıcı açısından etiketlerin anlaşılmasını güçleştirmektedir (bkz. s: 51). Etiketler, kısaltma kullanmadan, açık şekilleriyle verilse kullanıcı açısından daha anlamlı olabilirdi. Erciyes Üniversitesi ve YORDAM 2001 sistemi kullanan Mimar Sinan Üniversitesi Web OPAC'ları kontrol listesindeki sorulara %64 oranında "evet" yanıtı vermişlerdir. Burada etiketler belirginleştirici bir teknik kullanılmadan yazılmıştır. Bu etiketler koyu harfle veya farklı renkte yazılsalar daha anlamlı olabilirdi. Bu Web OPAC'daki etiketlerde kütüphanecilik jargonu olması da olumsuz bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, "alt eser adı" etiketi kullanıcı açısından çok

büyük anlam taşımayabilir. Burada ayrıca “içindekiler” ve “demirbaş” kayıtları da tarama ekranında etiketlenmiştir. İçindekiler alanında taramaya olanak vermeyen bu etiket kullanıcıyı yanlış yönlendirmektedir. Bazı kullanıcılar açısından demirbaş kaydına göre tarama yapma gerekliliği de tartışılır (bkz. s: 103). Erciyes Üniversitesi Web OPAC’ı etiketlendirme alanında belirsizlikler taşımaktadır. Bu kataloglarda, her ne kadar bibliyografik bilgi etiketleniyor görülsede, sayfa üzerindeki konum ve görünüş açısından bu alanların anlamlılığı tartışılır. Bibliyografik bilgide, etiketler ve daha sonra gelen alanların tümü, aynı satır aralığında, iki nokta kullanmadan veya belirgin aralıklandırma yapılmadan alt alta yazılmıştır. Tarama ekranı üzerinde de etiketler birbirleriyle tutarsızlıklar taşımakta ve birbirlerinden farklı karakter kullanılarak yazılmaktadırlar (bkz. Tablo: 11). Erciyes Üniversitesi kataloğu şekil açısından tam bir Web OPAC özelliği taşımamaktadır.

YORDAM 2001 sistemini kullanan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC’ı, %46 oranında başarı göstermektedir. Bu Web OPAC’la aynı sistemi kullanan Mimar Sinan Üniversitesine bakacak olursak, başarı oranının %64 olduğunu görürüz. Bu iki Web OPAC genelde benzer özellik gösterebilir de, kütüphanelerin kayıt aktarımında farklı yöntemler izlemesinden dolayı farklılıkların ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC’ında bibliyografik bilgi içindeki alanlar etiketlenilmemiş ve tarama ekranı üzerindeki etiketler de belirginleştirici teknik kullanılmadan yazılmıştır. Etiket yazımlarına, belirginleştirici teknik kullanımı ve etiketten sonra gelen alanla etiket arasında boşluk verilmesi etiketlendirmeyi daha anlamlı kılabilir (bkz. s: 103).

Anadolu Üniversitesi Web OPAC’ı Kybele ve İnönü Üniversitesi kataloğu, etiketlendirme açısından başarısızdır. Bu Web OPAC’larda etiket sorularına; Anadolu Üniversitesi %55 ve İnönü Üniversitesi %18 oranında uygunluk göstermektedir. KYBELE’de kullanıcıya sunulan bibliyografik bilgi etiketlenilmemiş, kart katalogdaki formatıyla verilmiştir. Tarama ekranında verilen etiketler ise belirginleştirici teknikler kullanılmaksızın yazılmıştır.

Ayrıca bazı etiketler kullanıcı açısından anlamsızlıklar taşımaktadır. Bunlar daha iyi ifade edilerek kullanıcıya duyurulabilir (bkz. s:90). İnönü Üniversitesi kataloğunda, bibliyografik bilgi içerisindeki tüm alanları etiketlenilmemiş, etiketlenilen alanlarda da belirginleştirme teknikleri kullanılmamıştır. Burada bazı anlamsız etiketlere de rastlamak mümkündür (bkz. Tablo: 19). Bu katalog, kriterlere genel bir uyumsuzluk sergilemektedir. Kullanıcı açısından daha anlamlı etiketlerin kullanımına, bu etiketlerin sayfa üzerindeki konumlarına dikkat edilmesi bu kataloğu kullanıcı açısından daha anlaşılır yapabilir.

TABLO: 39 ETİKET AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRİLME

ARAYÜZ	KULLANAN ÜNİVERSİTE	ETİKET							
		EVET(E)		HAYIR (H)		BELİRSİZ (E/H)		TOPLAM SORU SAYISI	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
BİL-SİS	Ankara Üniversitesi	8	%73	3	%27	--	--	11	%100
BLISS	Bilkent Üniversitesi	9	%82	2	%18	--	--	11	%100
ERCİYES ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	Erciyes Üniversitesi	7	%64	1	%9	3	%27	11	%100
INNOPAC	Boğaziçi Üniversitesi	11	%100	--	--	--	--	11	%100
İNÖNÜ ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	İnönü Üniversitesi	2	%18	8	%73	1	%9	11	%100
KUTUPMW	Fırat Üniversitesi	10	%91	--	--	1	%9	11	%100
KYBELE	Anadolu Üniversitesi	6	%55	5	%45	--	--	11	%100
VTLS	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	9	%82	2	%18	--	--	11	%100
YORDAM 2001	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.	5	%46	6	%27	--	--	11	%100
	Mimar Sinan Üniversitesi	7	%64	4	%36	--	--	11	%100

1.2 METİN AÇISINDAN

Web OPAC'lar, metin açısından incelendiğinde, genel bir başarısızlıktan söz edilebilir. Burada, %96 oranıyla INNOPAC ve %76 ile VTLS en başarılı sistemler olarak saptanmıştır (bkz. Tablo:40). INNOPAC sistemi ISBN ve sınıf numaralarını doğal yapılarına uygun olarak verme konusunda tutarsızlık sergilediğinden %4 oranında kayba uğramıştır. VTLS sisteminde de ISBN ve sınıflama numaraları kullanıcıya sunulurken, bunların doğal yapılarına uygun gruplandırmalarına özen gösterilmemiştir. VTLS'te tarama sonucu elde edilen kayıtlar sıralanırken belirgin bir aralıklandırma da söz konusu değildir. Kayıtlar arası aralıklandırma yapılması, bibliyografik bilgi içerisinde yer alan ödünç verme bildirimine kaynağın yer numarası bilgisinin de eklenmesi kullanıcı açısından daha anlamlı olabilir (bkz. s:98).

YORDAM 2001 sistemini kullanan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ve Mimar Sinan Üniversiteleri, kaynakların ödünç verilme bilgilerini içermediklerinden bu alanda başarısızlıklar sergilemektedir. Bu iki Web OPAC arasındaki tek farklılık Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC'ında kullanıcının, kaynağın hangi kütüphanede olduğuna ilişkin olarak bilgilendirilmesidir (bkz. s: 104). Bu Web OPAC'da kayıtların statü bilgilerinin verilmesinde de yarar vardır.

KUTUPMW ve BİL-SİS sistemlerini kullanan Fırat ve Ankara Üniversiteleri metin kriterlerine %56 oranında uygunluk göstermektedir. BİL-SİS, tarama sonucu elde edilen kayıtların numaralandırılması konusunda yetersizdir. Burada numaralandırma "001" yerine "1" ile başlasa ve sayfalar arası geçişlerde numaralandırmada süreklilik sağlansa, kullanıcı için daha anlamlı olabilir. Bu Web OPAC'da da kaynakların ödünç verilme durumları gösterilmemektedir (bkz. Tablo: 4). BLISS sistemi de metin sorularına %52 oranında "evet" yanıtı vermiştir. Bilkent Üniversitesi Web OPAC'I, kaynakların ödünç verilme statülerini kullanıcılara duyursa da bu bildirimleri tarama ekranı üzerinde bir seçenek olarak sunmaktadır. Kaynağın ödünç verilme

durumu bibliyografik kayıt içerisinde otomatik olarak duyurulsa daha anlamlı olabilir. Bu Web OPAC'da da ISBN ve sınıflama numaraları kullanıcıya sunulurken doğal yapılarına uygun olarak verilmekte ve sayfalar arası tutarsızlıklara rastlanmaktadır. Bilkent Üniversitesi Web OPAC'ı BLISS, bibliyografik bilgi içerisinde hipermetin bağlantılara da yer vermemektedir (bkz. Tablo: 8).

KYBELE, metin için hazırlanan kriter sorularına %40 oranında uygunluk göstermektedir. Anadolu Üniversitesi Web OPAC'ında bibliyografik bilgi etiketlenmediğinden, buradaki alanlar birbirinin içerisine geçmiş durumdadır. Bu durum, kullanıcının algılama süresini olumsuz yönde etkilemektedir. Tarama sonucu elde edilen kayıtların da 50'şerli gruplar halinde sıralanması kullanıcının algılama süresini uzatmaktadır. Bu Web OPAC'da, elde edilen kayıtlar daha makul gruplarda sunulabilir (bkz. s: 92).

İnönü ve Erciyes Üniversiteleri yerel sistemleri, metin alanındaki kriterlere uyumluluk konusunda en başarısız sistemlerdir. İnönü Üniversitesi %36 ve Erciyes Üniversitesi ancak %20 oranında kriterleri karşılamaktadır. Her iki katalogda da kayıtların yer ve ödünç verilme bildirimleri yer almamakta ve bibliyografik kayıtlar içerisinde hipermetin bağlantılar sağlanmamaktadır. Erciyes Üniversitesi kataloğunda, tarama sonucu elde edilen kayıtlar numaralandırılmadan kullanıcıya sunulmaktadır (bkz. Tablo: 12). Bu uygulama kullanıcının kayıtları birbirinden ayırmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Her iki katalogda da tarama sonucu elde edilen kayıtların tümü aynı anda kullanıcılara bildirilmekte ve bu durum kullanıcının dikkatini ve algılamasını olumsuz yönde etkilemektedir. İnönü Üniversitesi kataloğunda sınıflama numaralarının yer almaması da tartışılması gereken bir konudur (bkz. s: 79).

TABLO: 40 METİN AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRİLME

ARAYÜZ	KULLANAN ÜNİVERSİTE	METİN							
		EVET(E)		HAYIR (H)		BELİRSİZ (E/H)		TOPLAM SORU SAYISI	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
BİL-SİS	Ankara Üniversitesi	14	%56	11	%44	--	--	25	%100
BLISS	Bilkent Üniversitesi	13	%52	9	%36	3	%12	25	%100
ERCİYES ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	Erciyes Üniversitesi	5	%20	20	%80	--	--	25	%100
INNOPAC	Boğaziçi Üniversitesi	24	%96	--	--	1	%4	25	%100
İNÖNÜ ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	İnönü Üniversitesi	9	%36	16	%64	--	--	25	%100
KUTUPMW	Fırat Üniversitesi	14	%56	11	%44	--	--	25	%100
KYBELE	Anadolu Üniversitesi	10	%40	15	%60	--	--	25	%100
VTLS	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	19	%76	5	%20	1	%4	25	%100
YORDAM 2001	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.	17	%68	8	%32	--	--	25	%100
	Mimar Sinan Üniversitesi	16	%64	9	%36	--	--	25	%100

V. 1.3 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN

Yönlendirici bilgiler açısından ele alınan Web OPAC'lar, diğer kriterlere oranla daha başarılıdır. Burada INNOPAC ve Erciyes Üniversitesi yerel sistemi %100, BLISS %93, VTLS ve Mimar Sinan Üniversitesi'nin kullandığı YORDAM 2001 sistemi %86 başarı sağlamıştır. Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi'nin kullandığı BLISS sisteminin tek yetersizliği, verdiği hata mesajlarında dikkat çekici özellikler taşımasıdır. Bu sistem tarama sonucunda kayıt bulunamadığında kullanıcıyı tekrar taramaya teşvik edici özellikler de taşımamaktadır (Bkz s: 62). Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin kullandığı VTLS sistemi, genel olarak yönlendirici bilgiler açısından başarılı olsa da, bu sistem kullanıcılarına hata mesajı vermemektedir. Yönlendirici bilgiler açısından gösterilen %14'lük başarısızlık buradan kaynaklanmaktadır. Mimar Sinan Üniversitesi Web OPAC'ı yönlendirici bilgiler açısından %86 başarı göstermektedir. Bu Web OPAC'ın tarama sayfasının hemen altında verilen taramaya ilişkin açıklamalar ancak kaydırma yoluyla görülebilmekte ve kullanıcının ilgisini yeterince çekmemektedir. Bu bilgilerin, daha belirgin bir butonla ve tarama işlemi aşamalarında erişilebilecek şekilde verilmesi kullanıcı için daha anlamlı olabilir. Fırat Üniversitesi Web OPAC'ı KUTUPMW, yönlendirici bilgiler açısından %71 oranında kriterlere uymaktadır. Bu Web OPAC'daki, yönlendirici bilgiler içerisinde kısaltma ve kütüphanecilik jargonu kullanıldığı görülmüştür. Kullanıcı için çok fazla anlam taşımayan kısaltmaların kaldırılması ve/veya daha açık ifadelerin kullanımı mümkündür. Taramaya ilişkin örneklerin verildiği sayfada da verilen örneklerin daha çarpıcı olmasına dikkat edilmesiyle bu kataloğun eksiklikleri büyük oranda giderilebilir (bkz. s: 87).

Ankara Üniversitesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nin kullandığı BİL-SİS ve YORDAM 2001 sistemleri ve İnönü Üniversitesi Kütüphanesi yerel sistemi, kontrol listesindeki kriterlere %64 oranında uymaktadır. BİL-SİS üzerinden verilen yönlendirici bilgiler, ilk bakışta

kullanıcıya anlamsız gelecek ifadeler taşımaktadır. Tarama ekranının en başında verilen yardım seçeneği butonu da sayfadaki diğer butonlarla tutarsızlık sergilemekte ve hemen dikkat çekmemektedir. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Web OPAC'ında tarama ekranında kullanıcıya sunulan yardım bağlantısı dikkat çekici değildir ve kullanıcı tarafından farkedilmesi zordur. Bu Web OPAC'da yönlendirici bilgi butonları birbiriyle tutarlı olsaydı yardım seçeneği daha anlamlı olabilirdi. Web OPAC'daki diğer yönlendirici bilgi bildirimlerinde, kullanıcı açısından anlamsız ifadeler ve gereksiz bilgiye rastlanmıştır (bkz. Tablo: 5). İnönü Üniversitesi Web OPAC'ındaki yönlendirici bilgiler, kullanıcıya anlamsız gelebilecek ifadeler ve yazım hataları içermektedir. Bu katalogta yer alan yönlendirici bilgilerin hepsi dikkat çekici özellik taşımamaktadır (bkz. Tablo:21). Yönlendirici bilgilerin dikkat çekici hale getirilmesi ve bunların açık, öz ifadeler kullanılarak kullanıcıya duyurulması daha anlamlı olabilir.

Anadolu Üniversitesi Web OPAC'ı KYBELE, yönlendirici bilgiler açısından en düşük başarı oranına sahiptir. Yönlendirici bilgiler kriterlerine, ancak %36 oranında yeterlilik gösteren bu Web OPAC, yönlendirici bilgilerini daha açık ifadeler kullanarak ve kısa cümlelerle verse daha anlamlı olabilir. Burada, hata mesajları da belirginleştirici teknikler kullanılmadan kullanıcıya bildirilmiştir. Yönlendirici bilgilerin sayfa üzerindeki diğer bildirimlerden hemen ayırdedilebilecek şekilde, dikkat çekici özellik göstermeleri sağlanarak, söz konusu olumsuzluk giderilebilir (bkz. s: 94).

TABLO: 41 YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRİLME

<u>ARAYÜZ</u>	<u>KULLANAN ÜNİVERSİTE</u>	<u>YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER</u>							
		<u>EVET(E)</u>		<u>HAYIR (H)</u>		<u>BELİRSİZ (E/H)</u>		<u>TOPLAM SORU SAYISI</u>	
		<u>Sayı</u>	<u>%</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
BİL-SİS	Ankara Üniversitesi	9	%64	5	%36	--	--	14	%100
BLISS	Bilkent Üniversitesi	13	%93	1	%7	--	--	14	%100
ERCİYES ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	Erciyes Üniversitesi	14	%100	--	--	--	--	14	%100
INNOPAC	Boğaziçi Üniversitesi	14	%100	--	--	--	--	14	%100
İNÖNÜ ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	İnönü Üniversitesi	9	%64	4	%29	1	%7	14	%100
KUTUPMW	Fırat Üniversitesi	10	%71	4	%29	--	--	14	%100
KYBELE	Anadolu Üniversitesi	5	%36	9	%64	--	--	14	%100
VTLS	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	12	%86	2	%14	--	--	14	%100
YORDAM 2001	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.	9	%64	5	%36	--	--	14	%100
	Mimar Sinan Üniversitesi	12	%86	2	%14	--	--	14	%100

V. 1.4 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN

Sayfa düzeni için belirlenen kriterler açısından, INNOPAC ve VTLS sistemleri, %83'lük başarı göstermiştir (bkz. Tablo: 42). Her iki sistem de, aynı kriterler bağlamında başarısız görülmektedir. Bu Web OPAC'lar, aynı anda birçok bilgiyi kullanıcılara sunmaya çalıştıklarından, sayfa yoğunluğu bazı durumlarda %30 kriterini aşmaktadır. Bu durum özellikle tarama sonucu elde edilen kayıtlar sıralanırken göze çarpmaktadır. Sayfayı daha ekonomik kullanarak bu olumsuzluk giderilebilir. Bu Web OPAC'lar, sistemin taranıyor olduğu bilgisini de kullanıcılarına duyurmamaktadır. Sistemin taranıyor olduğuna ilişkin herhangi bir bildirim araştırma kapsamındaki hiçbir sistemde rastlanmamıştır. Bu özellik, tarama uzun zaman aldığına önem kazanmaktadır ve taramanın ne aşamada olduğunu bildirdiğinden, kullanıcı için rahatlatıcı bir özelliğe sahiptir. Sayfa düzeni açısından, Ankara Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi Web OPAC'ları aynı oranda uygunluk göstermiş ve %75 oranında başarı sağlamıştır. Ankara Üniversitesi Kütüphanesi'nin kullandığı BİL-SİS, sayfalarında verilen bildirimler arasında yazım karakterleri açısından ve yönlendirici bilgi butonları açısından tutarsızlıklar göstermektedir. Bu katalog üzerindeki bilgiler, en azından kendi içlerinde çelişmeyecek şekilde yazılabilir. Sayfa üzerindeki butonlar da kullanıcı için anlamlılıkları göz önüne alınarak yeniden gözden geçirilebilir ve daha uygun yerlere yerleştirilebilir (bkz. s: 76). KUTUPMW sistemi de sayfa üzerinde verilen bilgilerin yazım formatları açısından tutarsızlıklar içermektedir. Burada, vurgulanması gereken noktalar ya da diğerlerine oranla daha önemli sayılabilecek alanların tespit edilerek dikkat çekici formatta yazılmasında yarar vardır (bkz. s: 89).

Bilkent Üniversitesi Web OPAC'ı BLISS, Erciyes Üniversitesi yerel sistemi, İnönü Üniversitesi yerel sistemi ve Anadolu Üniversitesi Web OPAC'ı KYBELE, katalogların sayfa düzeni için belirlenen kriterlere %66 oranında uyum göstermektedir. BLISS sistemi, bibliyografik kayıtları satır arası vermeksizin bir tablo içinde verdiği için bunların kullanıcı açısından

ayırdedilmesi zordur. Kayıtlar arasında boşluk bırakılsa bunlar daha anlamlı olabilir. BLISS'te sayfa yoğunluğu da bazen %30'u aşabilmektedir (bkz. Tablo: 10). Erciyes Üniversitesi kataloğunda etiket, metin ve yönlendirici bilgiler sayfa üzerinde uyumsuzluk göstermektedir. Bu uyumsuzluklar, kullanılan karakterler ve yazı şekillerinden kaynaklanmaktadır. Bu katalogda, ayrıca, kullanıcının dikkatini dağıtabilecek ve gözünü yorabilecek kadar fazla renk unsuru kullanılmıştır (bkz. Tablo: 14). İnönü Üniversitesi Web OPAC'ında tarama sonucu elde edilen kayıtların tümü bir arada listelendiğinden, kullanıcının bunları algılaması güçleşmektedir. Bu kayıtlar sayfaya sığabilecek şekilde gruplar halinde listelenebilir (bkz. s: 83).

YORDAM 2001 sistemini kullanan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ve Mimar Sinan Üniversitesi sayfa düzeni açısından aynı özelliklere sahiptir ve bunlar %58 oranında kriterleri karşılamaktadır. Bu Web OPAC'lar, belirginleştirilmesi gereken unsurları yeterince dikkat çekici formatta vermek konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda, genel olarak sayfada sunulan bilgilerin birbirleriyle uyumsuz özellikler taşıdıkları da söylenebilir. Bu sistem, taramadan elde edilen sonuçlar ve sayfa başlığı arasında da gerekli aralıklandırmayı yapmakta yetersiz kalmaktadır (bkz. Tablo: 37).

_TABLO: 42 SAYFA DÜZENİ AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRİLME

ARAYÜZ	KULLANAN ÜNİVERSİTE	SAYFA DÜZENİ							
		EVET(E)		HAYIR (H)		BELİRSİZ (E/H)		TOPLAM SORU SAYISI	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
BİL-SİS	Ankara Üniversitesi	9	%75	2	%17	1	%8	12	%100
BLISS	Bilkent Üniversitesi	8	%66	2	%17	2	%17	12	%100
ERCİYES ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	Erciyes Üniversitesi	8	%66	4	%34	--	--	12	%100
INNOPAC	Boğaziçi Üniversitesi	10	%83	2	%17	--	--	12	%100
İNÖNÜ ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	İnönü Üniversitesi	8	%66	4	%34	--	--	12	%100
KUTUPMW	Fırat Üniversitesi	9	%75	3	%25	--	--	12	%100
KYBELE	Anadolu Üniversitesi	8	%66	4	%34	--	--	12	%100
VTLS	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	10	%83	2	%17	--	--	12	%100
YORDAM 2001	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.	7	%58	5	%42	--	--	12	%100
	Mimar Sinan Üniversitesi	7	%58	5	%42	--	--	12	%100

V. 1. 5. GENEL BAŞARI ORANLARI

Çalışma kapsamında ele alınan Web OPAC arayüzleri, etiket, metin, yönlendirici bilgiler ve sayfa düzeni başlıkları altında ayrı ayrı değerlendirildikten sonra tüm bu kriterler açısından genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; INNOPAC %95 başarı oranıyla arayüz tasarım kriterlerine en uygun Web OPAC olarak saptanmıştır. Bu Web OPAC, toplam 62 kriterden 59'unu karşılamaktadır. INNOPAC'ı izleyen VTLS sistemi ise %81 oranında belirlenen kriterlere uygundur (bkz. Tablo: 43).

INNOPAC ve VTLS sistemleri dışındaki yedi kütüphane Web OPAC arayüzü %70'in altında kriterleri karşılamaktadır. BLISS ve KUTUPMW aynı oranda kriterlere uygunluk göstererek %69 oranında genel başarı sağlamıştır. YORDAM 2001 sistemini kullanan Mimar Sinan Üniversitesi Web OPAC arayüzü %68 oranında kriterleri karşılarken, aynı arayüzü kullanan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nin başarı oranı %61'dir. BİL-SİS sistemi arayüzü 62 kriterden 40'ına uygunluk göstermekte ve %65 oranında başarı sağlamaktadır. Erciyes Üniversitesi Yerel Sistemi de %55 oranında kriterleri karşılamaktadır.

Anadolu Üniversitesi Web OPAC arayüzü KYBELE ve İnönü Üniversitesi Yerel Sistemi, çalışmamız kapsamında belirlenen arayüz tasarım ilkelerini karşılamada %50'nin altında kalmaktadır. KYBELE %47, İnönü Üniversitesi Yerel sistemi ise ancak %45 oranında kriterleri karşılamaktadır.

TABLO: 43 BAŞARI ORANLARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ (Bu tablodaki sıralama genel başarı oranına göre yapılmıştır.)

ARAYÜZ	KULLANAN ÜNİVERSİTE	GENEL DEĞERLENDİRME									
		ETİKET		METİN		YÖNLENDİRİCİ BİLGİLER		SAYFA DÜZENİ		GENEL BAŞARI ORANI	
INNOPAC	Boğaziçi Üniversitesi	11	%100	24	%96	14	%100	10	%83	59	%95
VTLS	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	9	%82	19	%76	12	%86	10	%83	50	%81
BLISS	Bilkent Üniversitesi	9	%82	13	%52	13	%93	8	%66	43	%69
KUTUPMW	Fırat Üniversitesi	10	%91	14	%56	10	%71	9	%75	43	%69
YORDAM 2001	Mimar Sinan Üniversitesi	7	%64	16	%64	12	%86	7	%58	42	%68
BİL-SİS	Ankara Üniversitesi	8	%73	14	%56	9	%64	9	%75	40	%65
YORDAM 2001	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.	5	%46	17	%68	9	%64	7	%58	38	%61
ERCİYES ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	Erciyes Üniversitesi	7	%64	5	%20	14	%100	8	%66	34	%55
KYBELE	Anadolu Üniversitesi	6	%55	10	%40	5	%36	8	%66	29	%47
İNÖNÜ ÜNİV. YEREL SİSTEMİ	İnönü Üniversitesi	2	%18	9	%36	9	%64	8	%66	28	%45

VI. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

VI. 1. SONUÇ

Bilginin alınıp satılabilen bir meta haline geldiği günümüzde, sunumu çok önemlidir. Bilgi sunulmadan önce kime ve ne amaçla sunulacağı üzerinde durulmalıdır. Bilgiye, hitap edeceği kitle, bu kitlenin düzeyi ve bilgi ihtiyacı doğrultusunda gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra şekil verilir. Gerekli bir takım aşamalar sonunda, sunuma hazır olan bilgi ve kullanıcı karşı karşıya getirilir. Bu bağlamda devreye bilgi erişim araçları girer.

Kütüphane katalogları da kütüphane bilgisini kullanıcıya sunan araçlar olarak düşünülebilir. Bu araçlar zaman içerisinde değişik formatlardan geçerek Web OPAC formatını almıştır.

Web OPAC'lar, en basit şekliyle, Internet üzerinden erişilebilen kütüphane katalogları olarak tanımlanabilirler. Internet üzerinden erişim, kütüphane kataloglarını evrensel hale getirmiş ve gerekli donanıma sahip kullanıcıların hizmetine sunmuştur. Internet üzerinden sunulan bu kataloglarda en önemli etken kullanıcı arayüzleridir. Kullanıcının sistemle etkileşim içinde olduğu ve yüzleştiği ekran olan arayüzün iyi tasarlanmasıyla daha güçlü, esnek ve kolay katalog taraması sağlanabilir. Literatürde, arayüz tasarım ilkeleri alanında birçok çalışma vardır. Literatürdeki bu çalışmalar araştırmamıza temel alınmıştır.

Araştırmamızda, şu sorulara yanıt aranmıştır: Web OPAC arayüz tasarımında temel alınacak ilkeler nelerdir? Bu ilkelerin ortaya çıkış nedenleri, amaçları ve yararları nelerdir? Ülkemizde, Web OPAC'ı olan üniversite kütüphanelerimizin arayüzleri tasarım ilkelerine uygun mudur?

Yukarıda yer alan sorulara yanıt aramak amacıyla başladığımız araştırmamızın temel hipotezi: “Ülkemizdeki üniversite kütüphanelerinin Web OPAC kullanıcı arayüzleri, genelde, var olan tasarım ilkelerine ve standartlarına uygun değildir” biçiminde belirlenmiştir.

Araştırmamız sonucunda, incelediğimiz üniversite Web OPAC arayüzlerinin geneli, belirlediğimiz %75 başarı kriterlerini karşılamamaktadır. Tablo 43'te de görülebileceği gibi INNOPAC ve VTLS sistemlerini temsilen seçilen Boğaziçi ve Orta Doğu Teknik Üniversiteleri dışında kalan 8 üniversite kütüphanesi Web OPAC arayüzü %75 başarı oranının altındadır. Araştırma sonucunda, en başarılı bulunan sistem ve en başarısız bulunan sistem arasında %50 oranında bir fark söz konusudur (bkz. Tablo: 43).

Araştırmamızla ilgili olarak elde ettiğimiz bulgular, ülkemizde Web OPAC arayüz tasarımlarına gereken önemin verilmediğini, araştırma sonucunda başarılı bulunan ve %75 başarı kriterinin üstünde olan iki arayüz sisteminin de yurt dışından satın alınan sistemler olduğunu ortaya koymuştur.

Bulgular doğrultusunda araştırmamızda vardığımız sonuçlar:

1. Ülkemiz üniversite kütüphaneleri içerisinde, Web OPAC arayüz değerlendirme kriterlerine en uygun sistem toplam %95 başarı oranıyla INNOPAC'tır. Kriterlere uyum konusunda son sırada, %45 başarı oranıyla, İnönü Üniversitesinin geliştirdiği yerel sistem yer almaktadır. Bu iki sistem arasındaki %50'lik başarı farkı küçümsenecek bir fark değildir.
2. İncelenen Web OPAC'lar arasında en başarılı olan iki sistem de (INNOPAC ve VTLS) dışarıdan satın alınan hazır sistem arayüzleridir. Ülkemizde geliştirilen arayüzler bu Web OPAC'larla aynı oranda başarı gösterememektedir.

3. Ülkemizde geliştirilen en başarılı arayüzler toplam %69 başarı oranıyla BLISS ve KUTUPMW sistemlerine aittir. Ülkemizde geliştirilen en başarısız arayüz ise %45'lik toplam başarı oranıyla İnönü Üniversitesi Kütüphanesine aittir.
4. İncelenen Web OPAC'lar genelde yönlendirici bilgiler alanında başarı gösterirken, en düşük başarıyı metin alanında göstermektedir.
5. İncelenen Web OPAC'lar genelde, tarama sonucu elde edilen kayıtları satır arası ile birbirinden ayırmak, ya da etiketler ve bunlardan sonra gelen alanlar arasında boşluk bırakmak konularında başarısızdır. Bu durum, kayıtların birbirlerinden ayrılmasını ve etiketlerin, kendilerinden sonra gelen alanlardan ayrılmasını güçleştirmektedir.
6. İncelenen Web OPAC'lar, INNOPAC, VTLS ve BLISS dışında, kaynakların ödünç verilme durumuna ilişkin bildirimleri, bibliyografik bilgi metni içerisinde sağlamamaktadır. Buna bağlı olarak, bu arayüzler birçok kritere uygunluk göstermemektedir.
7. İncelenen Web OPAC'lar içerisinde İnönü ve Erciyes Üniversitesi Kütüphane yerel sistemleri ve KUTUPMW gibi sistemler, tarama sonucu elde edilen kayıtların tümüne aynı anda erişim sağlamakta ve bunları aynı sayfa üzerinden vermektedir. Bu durum sayfa yoğunluğunu artırdığı gibi, kullanıcının dikkatini olumsuz yönde etkileyici özellik taşımaktadır.
8. İncelenen Web OPAC'lar, KYBELE, İnönü ve Erciyes Üniversiteleri yerel sistemleri dışında, genelde, gereksiz bilgi ve tekrarların kullanılmaması ya da yazım hatalarından arındırılma konularında başarılı özellik göstermektedir.
9. İncelenen Web OPAC'lar genelde, hata mesajlarını normal metinden farklı puntolarla vererek bu alanda başarı göstermiştir. Ancak genel

olarak bakılacak olursa bu Web OPAC'lar hata mesajının verildiği ekran üzerinden tekrar taramaya cesaretlendirici unsur taşımamaktadır.

10. İncelenen Web OPAC'ların hiçbiri hata mesajlarında ses unsuru kullanmamıştır. Bu, olumlu bir özelliktir.
11. İncelenen Web OPAC'lar genelde, sayfa üzerinde belirginleştirici teknikleri sıkça kullanmakta ve istenilen noktalara dikkat çekme konusunda başarı göstermektedir.
12. İncelenen sistemlerin hiçbirinde, sistemin taranıyor olduğuna ve taramanın ne aşamada olduğuna ilişkin bildirim yoktur. Oysa bu tür bildirimler kullanıcıları bilgilendirmek ve rahatlatmak açısından önem taşımaktadır.

VI. 2. ÖNERİLER

Araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda sunacağımız öneriler, hem var olan arayüzlerin iyileştirilmesinde hem de yeni arayüzler tasarlanırken faydalı olacak şekilde hazırlanmıştır. Bunlar:

1. Web OPAC arayüzleri üzerindeki tüm alanların etiketlenilmesine ve bu etiketlerin dikkat çekici özellik taşımalarına özen gösterilmelidir. Etiketlerin, sayfa üzerindeki diğer bilgilerden ayırdedilecek şekilde farklı karakter kullanılarak yazılmasında yarar vardır.
2. Etiketlerle, bunları izleyecek alanların ilk bakışta ayırdedilmesi için gerekli aralıklandırmanın yapılmasına özen gösterilmelidir.

3. Katalogda, özellikle bibliyografik bilginin sayfa üzerindeki düzenine, bilginin sayfadaki konumu ve formatına dikkat edilmelidir. Bibliyografik bilgi içerisindeki alanlar birbirleriyle tutarlı ve uyumlu olmalıdır.
4. Kullanıcı açısından önemli olan, kaynak ödünç verilme durumlarına ait bilgileri metin içerisinde gösterebilecek sistemler geliştirilmelidir. Böylece kullanıcı kaynağın kütüphanedeki statüsü hakkında bilgilendirilir ve kullanıcının kaynağa erişimi kolaylaşır ya da ödünç alınmış kaynakları aramak için harcadığı zaman kaybı önlenir.
5. Tarama sonucu elde edilen kayıtların listelenmesinde gruplandırmalara gidilmelidir. Gruplandırmalar, kullanıcının algılamasını kolaylaştıracak makul ölçülerde yapılmalıdır.
6. Bibliyografik bilgi içerisinde hipermetin bağlantılara önem verilmelidir. Bu sayede kullanıcı konuyla ilgili daha fazla kayda eriştirilebilir.
7. Tarama stratejisi, hata mesajları ya da diğer yönlendirici bilgiler, sayfa üzerinde hemen dikkat çekecek formatta yazılmalıdır. Bu bilgiler kullanıcı açısından önemli olduğundan ilk bakışta algılanmalıdır.
8. Sayfa üzerinden verilen yönlendirici bilgilerde, ifadelere özen gösterilmelidir. Bunların hemen anlaşılacak şekilde açık, kısa ve öz ifade edilmelerinde yarar vardır.
9. Etiket, metin ve yönlendirici bilgilerin birbirleriyle uyumlu olmalarına dikkat edilmelidir.
10. Sistemin taranıyor olduğu bildirimini, kullanıcıyı rahatlatıcı özellik taşıyor ve sayfa üzerinde gösterilmesi kullanıcı açısından anlamlıdır. Bu bilgiyle kullanıcı taramanın ne aşamada olduğunu öğrenebilir ve olası sistem kilitlenmelerinde bunun farkına varabilir.

Tamamen kullanıcıyı ön plana çıkaran bu öneriler, kullanıcının, erişmek istediği kaynakla ilgili bilgiye kapsamlı bir formatta, mümkün olan en kısa sürede, fazla çaba harcamadan ve sıkılmadan erişimine yardımcı olacaktır.

Yeni bir kütüphane Web OPAC arayüzü tasarlamadan önce tasarımcıların öncelikle literatürü incelemelerinde yarar vardır. Literatürde, kullanıcı arayüz tasarımıyla ilgili birçok yardımcı kaynak bulunmaktadır. Diğer taraftan, dünyadaki iyi arayüz örneklerinin incelenmesi de tasarım öncesi birtakım fikirlerin oluşmasında yardımcı olacaktır.

Web OPAC kullanıcı arayüzü tasarımında birlikte çalışacak grup çok önemlidir. Bu tür tasarım çalışmaları, kütüphaneciler, bilgisayar programcıları ve sistem tasarımcıları gibi farklı alanlardan kişilerin işbirliğini gerektirir. Tasarım aşamalarında, sistemin denenmesi ve eksikliklerinin giderilmesi için ön çalışmaların yapılması da dikkat edilecek noktalar arasındadır. Sistemin işleyişi hakkında yapılacak bu çalışmalar arasına kullanıcı çalışmalarını eklemek de mümkündür. Kullanıcıya uygulanacak testler veya görüşmeler sonucu elde edilecek geribildirimler, en az sistemden alınanlar kadar değerlidir.

Web OPAC'lar ve bunların kullanıcı arayüzleri sürekli kendilerini yenilemek zorundadır. Bunların işlevsellikleri, kendilerini değerlendirebildikleri ve güncelledikleri sürece artar.

KAYNAKÇA

ABI/Inform Global Edition

1971- Bell & Howell Information and Learning

Academic Dialog

1959 - Library & Information Science OneSearch

<http://open.academic.n2k.com/mcomp.htm#targ3>

A.L.A. Glossary of Library and Information Science

1983 Chicago: American Library Association.

ALURI, R.; D. A. KEMP ve J. J. BOLL

1991 Subject Analysis in Online Catalogs.

Englewood, Colorado: Libraries Unlimited Inc.

AMBLER, SCOTT W.

1998 "User Interface Design: Tips and Techniques."

Building Object Patterns Applications That Work.

New York: SIGS Books/ Cambridge University Press.

<http://www.ambysoft.com/userInterfaceDesign.pdf> (10.01.2000).

BAILEY, Charles W.

1989 "Public-Access Computer Systems: The Next Generation of Library Automation Systems."

Information Technology and Libraries, 8 (2): 178-185.

BARNARD, H.

1987 "Online catalog/authority file checklist submitted to Vendors".

Library Software Reviews, 6 (1): 31-33.

BATES, Marcia J.

- 1990 "OPAC Use and Users: Breaking Out of the Assumptions."
N. V. PULIS (Ed.) Think Tank on the Present and Future of the
Online Catalog: Proceedings. ALA midwinter meeting, 11-12 Jan.
Chicago: ALA.
(RASD Occasional Papers, No: 9)

BLOOMBERG, M. ve G. E. EVANS

- 1989 Kütüphane Teknisyenleri için Teknik Hizmetlere Giriş.
(Çev. Nilüfer Tuncer),
Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

CHAN, Juliana

- 1995 "An Evaluation of Displays of Bibliographic Records in OPACs in
Canadian Academic and Public Libraries."
Master of Information Science Research Report.
Toronto: University of Toronto Faculty of Information Studies.
<http://www.fis.utoronto.ca/research/displays/juliana.htm> (10.10.1999)

CHERRY, M. Joan

- 1998 "Bibliographic Displays in OPACs and Web Catalogs: How Well Do
They Comply with Display Guidelines?."
Information Technology and Libraries. 17 (3): 124-137.

CHERRY M. J ve J. P. COX

- 1996 "World Wide Web Displays of Bibliographic Records: An Evaluation."
Proceedings of the 24th Annual Conference of the Canadian
Association of Information Science. Toronto, June 1996.
<http://www.fis.utoronto.ca/research/programs/displays/caispck1.htm>
(20.10.1999).

CHERRY M. J. ve DIĞERLERİ

- 1994 "OPACs in Twelve Canadian Academic Libraries: An Evaluation of Functional Capacities and Interface Futures."
Information Technology and Libraries. 12 (3): 174-195.

Compumath Citation Index

- 1972- Philadelphia: Institute for Scientific Information.

CRAWFORD, Walt

- 1987a Patron Access: Issues for Online Catalogs.
Boston: G. K. Hall & Co.
- 1987b "Testing Bibliographic Displays for Online Catalogs."
Information Technology and Libraries. 6 (20): 20-33.
- 1992 "Starting Over: Current Issues in Online Catalog User Interface Design."
Information Technology and Libraries. 11 (1): 62-76.
- 1999 "Webcats and Checklists: Some Cautionary Notes."
Information Technology and Libraries. 18 (2): 100-103.

DENNIS, N. K.; C. E. CARTER ve S. BORDEIANU

- 1997 "Vision vs. Reality: Planning to a Web-Based Online Catalog in an Academic Library."
Library Hi Tech. 15 (3-4): 59-60.

Dissertation Abstracts International: A: Humanities and Social Sciences.

- 1969- Ann Arbor: Xerox.

DRABENSTOTT, K. M. ve P. A. COCHRANE

- 1993 Improvements Needed for Better Subject Access to Library Catalogs Via Internet.
<http://www.cni.org/docs/illinois.dpc/drabenst.html> (30.06.1999).

DUMAS, Joseph S.

- 1988 Designing User Interfaces for Software.
 New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

EBSCOhost

- Ebsco Publishing.
<http://www.epnet.com/ehost/login.html>

Encyclopedia of Library and Information Science.

- 1996 New York: Marcel Dekker. Supp:21.
 1998 New York: Marcel Dekker. Supp:25.

FELDMAN, Susan

- 1999 "The Key to Online Catalogs That Work? Testing One, Two, Three."
Computers in Libraries. 19 (5): 16-22.

FIDEL, R.

- 1991 "Searchers' Selection of Search Keys. Part 1: The Selection Routine."
JASIS. 42 (7): 490-500.

GREEN, Elizabeth ve Alison J. HEAD

- 1998 "Web-Based Catalogs."
Online. (22) 4: 98-105.

HARTLEY, R. J ve DIĞERLERİ

- 1990 Online Searching: Principles and Practice.
 London: BOWKER & SAUR.

HCI Bibliography : Human-Computer Interaction Resources

<http://www.hcibib.org/> (20.11.1999).

HELANDER, Martin (Ed.)

- 1988 Handbook of Human-Computer Interaction.
Amsterdam: North-Holland.

HILDRETH, Charles

- 1985 "Online Public Access Catalogs."
Annual Review of Information Science and Technology.
20: 234-285.
- 1989 "General Introduction; OPAC Research: Laying the Groundwork for
Future OPAC Design". C. R. Hildreth (Ed.)
The Online Catalogue: Developments and Directions.
London: Library Association.

İmlâ Klavuzu

- 1996 Ankara:Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Yüksek Kurumu.
(<http://www.tdk.gov.tr/sunus.html>)

KAPLAN, Dennis

- 1990 "Sidebar: Profiling User Assistance on Online Catalogs."
D. Kaplan (Ed.), "Online User Assistance: A Symposium."
Library Hi-Tech 8(1): 65-85.

KOPAK R. W. ve J. M. CHERRY

- 1998 "Bibliographic Displays and Web Catalogues: User Evaluations of
Three Prototype Displays."
Electronic Library. 16 (5): 309-323.

LANSDALE, Mark W. ve Thomas C. ORMEROD

- 1994 Understanding Interfaces: A Handbook of Human – Computer Dialogue.
London: Academic Press.

LARSEN, Ronald L.

- 1993 The Role of Networks in Achieving Academic Library Goals
<http://www.cni.org/docs/illinois.dpc/larsen.html> (30.06.1999).

Library and Information Science Abstracts

- 1969- London: Library Association Publishing.

LIPOW, Anne Grodzins

- 1991 "Handling the Negative Effects of an Online Catalog."
Jennifer Cargill (Ed.) Integrated Online Library Catalogs.
London: Meckler, Westport.

MACAULAY, Linda

- 1995 Human-Computer Interaction for Software Designers.
London: International Thompson Publishing Company.

MARCHIONINI G. ve A. KOMLODI

- 1998 "Design of Interface for Information Seeking."
Annual Review of Information Science and Technology.
33: 90-130.

MATTHEWS, Joseph R.

- 1985 "Screen Displays for Public Online Systems."
P. E. PETERS (Ed.) Command Language and Screen Displays for Public Online Systems.
Washington: Council on Library Resources, Inc.

- 1987 "Suggested Guidelines for Screen Layouts and Design of Online Catalogs."
Library Trends. 35 :555-570.
- 1991 "The Online Catalog: Time to Move Beyond the Boundary of a "Catalog" !." N. V. PULIS (Ed.) Think Tank on the Present and Future of the Online Catalog: Proceedings. ALA Midwinter Meeting, 11-12 Jan. Chicago: ALA. 5-16.

McGRAW, Karen L.

- 1992 Designing User Interfaces for Knowledge-Based Systems.
New York: Ellis Harwood.

MITEV, Natalie N.

- 1989 "Ease of Interaction and Retrieval in Online Catalogues: Contributions of Human-Computer Interaction Research." Charles R. Hildreth (Ed.)
The Online Catalogue: Developments and Directions.
London: Library Association.

MITEV, N. N.; G. M. Venner ve S. WALKER

- 1985 Designing an Online Public Access Catalogue: Okapi, a catalogue on a local area network. Library and Information Research Report: 39.
London: The British Library.

MORGAN, Eric Lease

- 1994 "Online Catalogs with 'Webbed' Interfaces."
<http://www.lib.ncsu.edu/staff/morgan/alcuin/wwwed-catalogs.html>
(29.06.1999).

NAHL, Diane

- 1998 "The User Centered Revolution: 1970-1995."
Encyclopedia of Library and Information Science.
New York: Marcel Dekker Inc., 62, 313-371.

NIELSEN, Jakob

- 1999 "User Interface Directions for the Web".
Communications of the ACM, 42: (1),65-72.

The New Shorter Oxford English Dictionary : On Historical Principles.

- 1993 Oxford: Oxford University, Clarendon Press.

O'ROURKE, Victoria

- 1987 "Selection of an Online Public Access Catalog: A Checklist
Approach."
Information Technology and Libraries. 6(4): 278-287.

PETERS, Thomas A.

- 1991 The Online Catalog: A Critical Examination of Public Use.
North Carolina: McFarland & Company, Inc.

REITERER, Harald

- 1997 "User Interface Evaluation."
Encyclopedia of Library and Information Science.
New York: Marcel Dekker, Inc., 60: 364-384.

REPSIDO, Virginia Otriz

- 1999 "Web-Based OPACs: Between Tradition and Innovation."
Information Technology and Libraries. 18, 2: 68-77.

SCHON, B. S. ve A. L. Pode

1996 Pathways: How to Access Electronic Information.

Toronto: Library Action Committee Book and Periodical Council.

Science Citation Index.

1972- Philadelphia: Institute for Scientific Information.

SHIRES N. L. ve L. P. Olszak

1990 "What Screens Should Look Like: An Introduction to OPACs."

RQ. 31: 357-369.

SHNEIDERMAN, Ben

1987 Designing the User Interface: Strategies for Effective Human-Computer Interaction.

Massachusetts: Addison Wesley Publishing Company, Inc.

1992 Designing the User Interface: Strategies for Effective Human-Computer Interaction. 2nd ed.

Massachusetts: Addison Wesley Publishing Company, Inc.

Social Science Citation Index.

1972- Philadelphia: Institute for Scientific Information.

STRAUSS, Howard

1993 "The Good Interface: Friendly, Forgiving, and Inuitive."

CWIS. 10 (2): 17-20.

SUBAŞIOĞLU, Fatoş

1997 OPAC ve Bir Model Önerisi.

Ankara: Seren Matbaası.

TENNANT, Roy

- 1999 "User Interface Design: Some Guiding Principles."
Library Journal, 14, (17): 28-29.

TEDD, Lucy A.

- 1984 An Introduction to Computer-Based Library Systems. 2nd. ed.
Chichester: John Wiley & Sons.

Türk Kütüphaneciliği

- 1987- Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Türkçe Sözlük

- 1988 Ankara: Türk Dil Kurumu.

Türkiye Bibliyografyası.

- 1935- Ankara: Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü.

Türkiye Makaleler Bibliyografyası.

- 1952- Ankara: Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü.

User Interface Engineering: User Interface Design Bibliography

Chauncey Wilson of BMC Software, Inc.

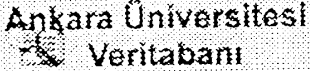

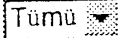

<http://world.std.com/~uieweb/biblio.htm> (20.11.1999).

YEE M. M. ve S. S. LAYNE

- 1996 "Online Public Access Catalogs."
Encyclopedia of Library and Information Science.
New York: Marcel Dekker, Inc., 58: 149-137

- 1998 Improving Public Access Catalog.
Chicago: ALA.

EKLER

Fakülteler	TÜM FAKÜLTELER			
Tarama Tabanı	KITAP			
Tarama Alanı	YAZAR			
Tarama Terimi				

- Tarama Terimini (enaz 2 karakter) belirleyip, BUL butonunu tıklayınız.
- YAZAR(Soyad), ESER, KONU, DİZİ, YAYINLAYAN seçeneklerinde; Seçilen alandaki **ilk sözcük** dikkate alınır.
- Diğer SÖZCÜK seçeneklerinde; Seçilen alandaki **tüm sözcükler** dikkate alınır.
- YENİ seçeneğinde; Fakülte ve Taban seçeneklerine bağlı olarak , **yeni** eserleri listeler.
- NOT: Tarama işlemi; Tarama Terimi ile başlayan veya Tarama Terimine eşit durumları dikka Tarama Terimi uzadıkça erişim süresi kısalmır ! .
Önerilen Browser: Internet Explorer.

Eser...

0001 / 0001

Bilim

YER-NO: 800 ÇAL (Siyasal Bilgiler Fakültesi)

----- Düzenleyen Aziz Çalışlar
ESER.: Edebiyat barış ve özgürlük /

YAYL.: Bilim ve Sanat,

DİZİ.: Bilim ve Sanat Yayınları ;

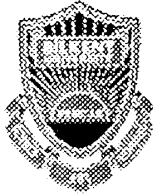
1 KONU: EDEBİYAT

2 KONU: BARIŞ

3 KONU: HÜRRİYET

DE.BAŞ: 69642

bil-sis

Bilkent University Library

BLISS

BLISS-Web Search Module
Bilkent Library Information Services System
Bilkent University

Bilkent University Library - Simple Search

Type your query below and click Submit button

☒ All search	☐ call number search
☐ author search	☐ title search
☐ corporate name search	☐ series name search
☐ conference name search	☐ subject search
☒ Find materials starting with	☐ Find materials including
☐ compact form	☒ Do not include volume/copy/"in use" info
☒ standard form	☐ Include volume/copy/"in use" info
☐ detailed form	

Submit

Clear

[Bilkent University Library](#)

[Send your comments to BLISS Discussion List](#)

Developed by Bilkent University BLISS Project Group

BLISS, © Copyright 1996-1998 Bilkent University. All Rights Reserved

BLISS-Web, Bilkent Library Information Services Systems Web Module, 1998

 Sistemi	Erciyes Üniversitesi	
	Eser Adı	<input type="text"/> ile başlayan ▾
	Konu	<input type="text"/> ile başlayan ▾
	Yazar	<input type="text"/> ile başlayan ▾ yazar adı ▾
Kütüphane Bilgi Tarama		
Bilgiye hızla ulaşın		

Bilgisayar Bilimler Araştırma ve Uygulama Merkezi 2000 KAYSERİ.

[Erciyes Üniversitesi Ana Sayfa](#)

Muhsin KOCA, Orhan KIZILKAYA

Arama Sonuçları

- Edebiyat akımları
- Edebiyat araştırmaları
- Edebiyat araştırmaları
- Edebiyat bilgi ve teorileri
- Edebiyat bilgi ve teorileri:belgat
- Edebiyat bilgileri:batıda ve bizde edebi akımlar (ecole'ler)
- Edebiyat biliminin temelleri
- Edebiyat bilimin'nin yöntemleri
- Edebiyat dünyası ve Atatürk
- Edebiyat hayatı:seçmeler
- Edebiyat Hayatı:Seçmeler
- Edebiyat hayatı:seçmeler
- Edebiyat lügatı
- Edebiyat meseleleri
- Edebiyat meseleleri
- Edebiyat nazariyatı,edebi tenkit örnekleri
- Edebiyat Terimleri Sözlüğü
- Edebiyat üzerine denemeler
- Edebiyat üzerine düşünceler
- Edebiyat üzerine düşünceler
- Edebiyat üzerine düşünceler
- Edebiyat üzerine makaleler
- Edebiyat üzerine makaleler
- Edebiyat ve Eğitim fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri içi
- Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü
- Edebiyata dair
- Edebiyata dair
- Edebiyata dair
- Edebiyata dair
- Edebiyata dair
- Edebiyata dair=De la litterature
- Edebiyatı dair= De la Litterature
- Edebiyatımız
- Edebiyatımızda isimler sözlüğü
- Edebiyatımızın içinden

Sorgulama sayfasına geri Don

Eser

13985 - Edebiyat akımları

Yeri

PL207 , K144 , 1965 ,

Konular

TÜRK EDEBİYATI ,

Yazarlar

Karaaliğlu Seyit Kemal ,

[Listeye Geri Don](#)

INNOPAC - Bogazici University Library Catalog

[PREVIOUS RECORD](#)
[NEXT RECORD](#)
[RETURN TO BROWSE](#)
[ANOTHER SEARCH](#)
[START OVER](#)
[MARC DISPLAY](#)

You searched:

Title   **Literature and gender / edited by Lizbeth Goodman.**
Imprint   London ; New York, NY : Routledge in association with the Open University, 1996.

LOCATION	CALL #	STATUS
General Collection	PN98.W64 L58 1996	AVAILABLE

Descript   xiv, 403 p. : ill. ; 26 cm.
Series   Approaching literature ; bk. 2
Note   "This book is one of a four-volume series, which has been designed to offer a range of different but current approaches to the study of literature"--Pref.
Bibliog.   Includes bibliographical references (p. 385-391) and index.
Subject   Feminist literary criticism.
                               Poetry -- History and criticism.
                               Women in literature.
                               English literature By Women
Alt author   Goodman, Lizbeth, 1964-
ISBN   0415135737
                               0415135745 (pbk.)

[PREVIOUS RECORD](#)
[NEXT RECORD](#)
[RETURN TO BROWSE](#)
[ANOTHER SEARCH](#)
[START OVER](#)
[MARC DISPLAY](#)

[INNOVATIVE INTERFACES](#)

INNOPAC - Bogazici University Library Catalog

[NEXT PAGE](#)
[EXTENDED DISPLAY](#)
[START OVER](#)
[ANOTHER SEARCH](#)
[LIMIT THIS SEARCH](#)
[SEARCH AS WORDS](#)

You searched:

Num	TITLES (1-12 of 83)	Entries 88 Found
1	Literature. / Livingston, R. W.	4
2	LITERATURE AND BIBLIOGRAPHY OF THE SOCIAL SCIENCES. :	1
3	Literature and feminism : an introduction / Pam Morris. :	1
4	Literature and gender / edited by Lizbeth Goodman. :	1
5	Literature and imperialism / edited by Robert Giddings. :	1
6	Literature and language teaching / edited by Christopher Brumfit and Ronald Carter. :	1
7	Literature and language teaching : a guide for teachers and trainers / Gillian Lazar. :	1
8	Literature and life -- see also --Literature and life series	1
9	LITERATURE AND LIFE.	2
10	LITERATURE AND LIFE IN AMERICA. :	1
11	LITERATURE AND LIFE IN ENGLAND. :	1
12	Literature and life series :	1

[JUMP TO AN ENTRY](#)

[NEXT PAGE](#)
[EXTENDED DISPLAY](#)
[START OVER](#)
[ANOTHER SEARCH](#)
[LIMIT THIS SEARCH](#)
[SEARCH AS WORDS](#)

INNOVATIVE INTERFACES

[Ana Sayfa](#)[Linkler](#)[English](#)[Bilgi](#)[Servisler](#)[Ara](#)[Kitaplar](#)[Kitap Ara](#)[Dergiler](#)[Sürelî Yayınlar](#)

Kitap ve Tez Katalogları Tarama

Kitap isimleri ve yazar adlarında türkçe harf kullanmayınız.

Kitap Adı veya
Konu

Yazar Adı veya
Soyadı

Sonuç
Listeleme Kitap Adı-Yazarı Tam rapor

Demirbaş No

Prog: mkarakaplan@inonu.edu.tr

[Ana Sayfa](#)[Linkler](#)[English](#)[Bilgi](#)[Servisler](#)[Ara](#)

Inönü Üniversitesi - Malatya Tel: +90 0(422) 341 00 10 webmaster@inonu.edu.tr

KATALOG KAYITLARI

Aramak istediğiniz ifadeyi girdikten sonra <Enter> tuşuna basınız veya ARAMA butonunu tıklayınız

Arama Türü :

Aranacak İfade :

Örnekler

YAZAR adına göre sorgulama: Yazarın SOYADINI önce giriniz, örneğin:

İnönü, Erdal

Byrne, Deborah J.

Organizasyonun veya kuruluşların adını da yazabilirsiniz, örneğin:

İstanbul Sanayi Odası

World Bank

ESER adından sorgulama: Aramak istediğiniz ESERİN ADININ tamamını veya bir kısmını giriniz, örneğin:

Marc Manual

Kobiler için çevre mevzuatı

KONU adından sorgulama: Aramak istediğiniz KONUYU giriniz, örneğin:

Marc Formats

Ekonomi -- Ahlak Ve Ahlaki Yönleri

Sanayi Ekonomisi

ISBN/ISSN'den sorgulama: Aramak istediğiniz ISBN/ISSN'in tamamını veya bir kısmını girebilirsiniz örneğin:

9751002656

1300-0152

070423806

0036-8105

Yer Numarasından sorgulama: Aramak istediğiniz Yer Numarasını örneklerdeki gibi girebilirsiniz, örneğin:

LC kullanıyorsanız *Q*

QA

QA 76.7

QA 76.73.C 15 B37 1989

DEWEY kullanıyorsanız *610*

025.020

Kelimedenden sorgulama: Aramak istediğiniz ifadeyi giriniz, örneğin:

Kanser

ARGE

Kara

KutupWeb

x1

Sorgulama Sonuçları

Seçilen Yayının Detayı

Yer no	822.33 S324S 1947
Yazar adı	SHAKESPEARE, WILHELM
Eser adı	VIII. HENRY
Basım kaydı	İSTANBUL, MEB, 1947
Konu	VIII. HENRY

Sıra	Bulunduğu yer	Durumu	Cilt
1		Mevcut	

Copyright © 1999,2000 by Mikrobeta Elektronik Bilgisayar San. Tic. Ltd.Şti.

All rights reserved.

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı
Kütüphane Yönetim ve Belge Erisim Sistemi

Sorgu:

Katalog:

Dizin:

Sorgula

Temizle

Artık anahtar sözcükler içinde de * ve ? kullanabilirsiniz. Aşağıdaki açıklamaları okuyunuz

Taramada kullanacağınız dizgide Türkçe karakterler varsa, bunları da aynen girmeniz **ZORUNLUDUR**. Eğer sisteminiz Türkçe harfleri desteklemiyorsa, Her bir Türkçe karakteri, noktasız seklinin önüne / isareti koyarak girebilirsiniz (/c, /g, /U gibi).

Açıklamalar:

Anahtar sözcük taraması için kurallar

- Sistemde tanımlanabilecek tüm erişim uçlarındaki sözcükler kullanılarak anahtar sözcük dizini oluşturulmuştur.
- Tarama dizgisi olarak en çok 8 adet anahtar sözcük giriniz. Bunların arasında en az birer boşluk bırakınız.
- Anahtar sözcüklerin sırasının önemi yoktur.
- Sistem, girdiğiniz anahtar sözcükler ile, bunların kombinasyonlarını içeren künye adetlerini görüntüler. Buradan istediğiniz kombinasyonu tıklayarak ilgili künye bilgilerini görebilirsiniz.
- Gireceğiniz anahtar sözcükler içinde HERHANGİ BİR KARAKTER DİZGİSİNİ belirtmek üzere * isareti; HERHANGİ BİR TEK KARAKTERİ belirtmek üzere ? isareti kullanabilirsiniz. Sistem, diğer tip arama işlemlerinde girdiğiniz tarama dizgisinin * ile bittigini varsaydığı halde, anahtar sözcükleri tam yazdığınız biçimi ile arar.
- Anahtar sözcükler içinde bulunan, * ve ? dışındaki özel işaretler dikkate alınmaz.
- Anahtar sözcüklerin ilk 3 karakteri içinde * ya da ? isareti kullanmayınız.
- Anahtar sözcüklerde büyük-küçük harf ayrımı yoktur.
- Anahtar sözcükler içinde bulunan noktalı ve noktasız I harfleri es degerdedir ve birbirlerinin yerine kullanılabilir.
- Anahtar sözcükler içinde bulunan diğer Türkçe özel harfleri, mutlaka Türkçe harf olarak girmek gerekir. Eğer kullandığınız klavyede Türkçe harfler yoksa, ya da sistemle uyumsuzluk gösteriyorsa Türkçe harfleri, noktasız karşılıklarının önüne / isareti koyarak vermek mümkündür (/g /c /s gibi).
- Aksi belirtilmedikçe verdiğiniz anahtar sözcükler tüm dizinlerde aranır. Belirli bir dizinde aranmasını istediğiniz sözcüklerin önüne dizin kodu ve = isaretini koyunuz. = işaretinin önünde veya arkasında boşluk bırakmayınız. Kullanılabilecek dizin kodları ile ait olduğu dizin adları şöyledir:

" " " "

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı
Kütüphane Yönetim ve Belge Erisim Sistemi

Künyenin USMARC giriş biçimini görmek için [burasını](#) tıklayınız

DIKKAT : Sistemimizde kitap vb. materyallerin içeriği kayıtlı **DEĞİLDİR**. USMARC giriş biçimi terimi, kütüphanecileri ilgilendiren ve kataloglama bilgilerinin standart kodlarla nasıl girileceğini belirten bir terimdir. Lütfen 'kitabın içeriğini nasıl alıriz' türünde e-mail'ler göndermeyiniz.

PL230 .E43 1997	KI		
Elçin, Sükrü. Halk edebiyati araştırmaları / Sükrü Elçin. -- 2. bs. -- Ankara : Akçag, 1997.			
2 c. -- (Akçag yayınlari ; 220. Kaynak eserler ; 43. Halk edebiyati ; 5)			
Kaynakça: c. 1, s. 520-521. Kütüphanede 1. c. var. ISBN 975-338-196-4			
1. Türk halk edebiyati. 2. Türk halk edebiyati--Tarih ve elestiri. I. E.a.			
M E V C U T L A R			
Kütüphane	Dbas.no	Iade Tar.	Koleksiyon
=====	=====	=====	=====
MERKEZ	09715300		

VTLS Gateway Search Results

MENU OF COPIES AND VOLUMES

CALL NO	BF455 S7148
AUTHOR	Stevenson, Rosemary J.
MAIN TITLE	Language, thought, and representation / Rosemary J. Stevenson.
PUBLISHER	Chichester ; New York : J. Wiley & Sons, c1993. 062117110523

	LOCATION	STATUS	ITEM-ID	COPY	UNITS
▶1	RESERVE (C)	Available	1020061509	1	

Card

Save/Capture

Trace

Search Again

Email Requests

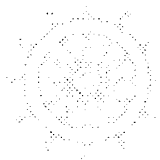
Global Request

Help

Previous Searches

[Subject](#) [Intermediate](#) [Title](#)

[Copies](#)

Katalog Tarama	
Yayın Türü: <input type="text"/>	İçerik: <input type="text"/>
Eser Adı: <input type="text"/>	Alt Eser Adları: <input type="text"/>
Yazar Adı: <input type="text"/>	Emeği Geçenler: <input type="text"/>
Eserin Dili: <input type="text"/>	Yayın Yeri/Yayınlayan: <input type="text"/>
Konu Başlıkları: <input type="text"/>	Yayın Tarihi 1/2: <input type="text"/>
Sınıflama: <input type="text"/>	Dizi: <input type="text"/>
Yer: <input type="text"/>	İçindekiler: <input type="text"/>
ISBN: <input type="text"/>	Demirbaş: <input type="text"/>
Alanları ☒ (VE) ☐ (VEYA) ile bağla. Kayıtları <input type="text" value="10"/> listele <input type="button" value="Bul"/> <input type="button" value="Temizle"/>	
Yordam 2001'i kullandığınız için teşekkür ederiz... ©1999	

Arama Yaparken

1. Aynı alanda veya alanlar arasında yazdığınız kelimeleri birbiriyle bağlamak için alanları (VE) ile bağlayınız. (VEYA) ile bağla seçeneğini bir veya birden fazla aramayı aynı anda yapmak için kullanınız. Daha fazla bilgi için Arama seçenekleri'ne bakınız.

2. Hangi tür arama yapacağınızı seçiniz.

3. Arama yapacağınız alana arayacağınız bilgiyi yazınız. Arama sonuçlarınızı en aza indirmek; aradığınız bilgiye tam olarak ulaşabilmek için mantıksal operatörler kullanabilirsiniz. Mesela, bir alanda beş ve on arasındaki kayıtları bulmak için 5...10 yazabilirsiniz. Daha fazla bilgi için Mantıksal operatörler'e bakınız.

4. Bu işlemleri her bir alan için tekrarlayabilirsiniz.

5. Aramayı başlatmak için **Bul** butonuna basınız. Aradığınız kayıt veya kayıtlar liste ekranında gösterilecektir.

Arama Seçenekleri

Alanları (VE), (VEYA) ile bağla seçeneği hem aynı alan içinde, hem de alanlar arasında geçerlidir.

Aranacak kelime	Seçim	Yazım şekli
Eser adı alanında Türkiye ve Tarih geçen bütün kayıtlar ("Türkiye" veya "Tarih" olanlar değil)	(VE) ile bağla	Türkiye Tarih (Eser adı alanına bir boşlukla)
Eser adı alanında Türkiye veya Tarih geçen bütün kayıtlar	(VEYA) ile bağla	Türkiye Tarih (Eser adı alanına bir boşlukla)
Eser adı Türkiye olup Yazar adı da Ahmet olan bütün kayıtlar	(VE) ile bağla	Türkiye (Eser adı alanına), Ahmet (Yazar adı alanına)
Eser adı Türkiye olan bütün kayıtlarla Yazar adı Ahmet olan bütün kayıtlar	(VEYA) ile bağla	Türkiye (Eser adı alanına), Ahmet (Yazar adı alanına)

Not Aynı anda VE/VEYA kullanamazsınız.

Arama sonuçlarınızı en aza indirmek; aradığınız bilgiye tam olarak ulaşabilmek için **mantıksal operatörler** kullanabilirsiniz. Mesela:

MSÜ Merkez Kütüphanesi		
Bulunan 673 kaydın 1 - 10 arası görüntüsü.		
1	Kitap (Fransızca) 000028 NK 4702.5 .F73 C65 [t.y.]	Eser adı: Les collections du musée de l'union centrale des arts décoratifs : Palais du Louvre, Pavillon de Marsan Yayın yeri: <u>Paris</u> Yayınlayan: <u>Editions D'art Charlrs Moreau</u> Cilt/Sayfa: [48] y.levha : res. ; 30 sm. Notlar: <u>Bilgiler dış kapaktan alınmıştır.</u> Konu <u>Kostüm Sanat Koleksiyonları</u> başlıkları: <u>Louvre Müzesi Sanat Koleksiyonları</u>
2	Kitap (İngilizce) 000030 Z 701 .C66 1987.	Eser adı: Conservation of library and archive materials and the graphic arts Emeği ed. by. <u>Guy Petherbridge</u> geçenler: Yayın yeri: <u>London</u> Yayınlayan: <u>Butterwarths</u> Cilt/Sayfa: <u>328 s. : res. (kimi rnl.) ; 30 sm.</u> ISBN/ISSN: <u>ISBN 0408014660</u> Notlar: <u>Dizin: s. 322-328</u> Konu <u>Kütüphane Materyalleri Koruma ve Restorasyon</u> başlıkları: <u>Arşiv Materyalleri Koruma ve Restorasyon</u> <u>Kitaplar Koruma ve Restorasyon</u> <u>Grafik Sanatlar Koruma ve Restorasyon</u> <u>Sanat Koruma ve Restorasyon</u> <u>Kağıt Saklama</u>
3	Kitap (Almanca) 000047 NK 702.5 .A46 1932.	Eser adı: Die bauerlichen mannertrachten im Germanischen nationalmuseum zu nurnb : mit 48 tafeln und schnittzeichnungen Yazar adı: <u>Rudolf Helm</u> Yayın yeri: <u>Heidelberg (Germany)</u> Yayınlayan: <u>Carl Winters Universitatssbuchhandlung</u> Cilt/Sayfa: <u>162, [48] s. : 48 levha, 13 kesim ; 27 sm.</u> Notlar: <u>Kitapta konu ile ilgili resim var.</u> <u>Kaynakça: s.154-163</u> Konu <u>Kostüm Almanya Tarih</u> başlıkları: <u>Nürnberg Ulusal Müzesi (Almanya) Sanat Koleksiyonları</u>
4	Kitap (Fransızca) 000051 NK 702.5 .F73 C67 1987.	Eser adı: Costume = Coutume : Galeries nationales du Grand Palais 16 mars-15 juin #Cinquanteaire du Musee national des arts et traditions populaires Yayın yeri: <u>Paris</u> Yayınlayan: <u>Ministe're de la Culture et de la Communication</u> Cilt/Sayfa: <u>327 s. : res. (kimi rnl.) ; 24 sm.</u> ISBN/ISSN: <u>ISBN 2-7118-2.097.</u> Notlar: <u>Kitapta konu ile ilgili renkli ve siyah-beyaz resim var.</u> Konu <u>Louvre Müzesi Sanat Koleksiyonları</u> başlıkları: <u>Kostüm Sanat Koleksiyonları</u>

"

"

"

"

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Merkez Kütüphanesi

Bulunan 92 kaydın 1 - 10 arası görüntüsü.

Sıra	Kütüphane Bölüm	Demirbaş	Sınıflama Yer	Bibliyografik Künye
1	SIÜMK	000728	663. T235z 1950	Ziraat sanatları / Sait Tahsin Tekeli . -- 2. bs. -- Ankara : Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 1950. 384,406 s. ; 25 sm. -- (A.Ü.Z.F. Yayınları ; No. 26. Ders Kitabı ; No. 11) I. ve II. ciltler birarada ciltlenmiştir. Bez kaplama. 1. Ziraat sanatları. Teknoloji
2	SIÜMK	000997	712.09 A313b 1974	Bahçe ve peyzaj sanatı tarihi / Günel Akdoğan. -- Ankara : Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 1974. VII, 290 s. : şek. ; 24 sm. -- (A. Ü. Z. F. Yayınları ; No. 528. Ders Kitabı ; 173) 1. Bahçe. Peyzaj sanatı. Tarih
3	SIÜMK	001250	720.9 A835t 1990	Türk sanatı: başlangıcından beylikler devrinin sonuna kadar / Oktay Aslanapa. -- Ankara : Kültür Bakanlığı, 1990. XV,392 s. : res. ; 28 sm. -- (Kültür Bakanlığı Yayınları; No.1196.Kültür Eserleri Dizisi; No.158) ISBN 975-17-0714-5 1. Sanat. Türk sanatı. Sanat
4	SIÜMK	001393	723.3 Ö252b 1989	Beylikler devri sanatı XIV.-XV. yüzyıl (1300-1453) / Gönül Öney. -- Ankara : Türk Tarih Kurumu, 1989. 83 [47] s. : res. , şek. ; 24 sm. -- (Türk Tarih Kurumu Yayınları; No.XXIV. Dizi-Sa.9) ISBN 975-16-0155-X 1. Beylikler devri. Sanat tarihi
5	SIÜMK	002879	814 Ö221s 1990	Sanat ve edebiyat yazıları / Orhan Okay. -- İstanbul : Dergah, 1990. 234 s. ; 24 sm. -- (Dergah Yayınları; No.134. İnceleme Dizisi.19) 1. Sanat ve edebiyat. Yazılar. Türk edebiyatı
6	SIÜMK	002885	746.44 B464t 1982	Türk motifleri ve işlemleri / İnci Beşoğul. -- İstanbul : Gonca, 1982. 437 s. ; 24 sm. 1. Motifler. İşlemler. Türk el sanatları
7	SIÜMK	002908	016.74561 B340h 1990	Hüsn-i hat bibliyografyası (1888-1988) / Ali Haydar Bayat. -- Ankara : Kültür Bakanlığı, 1990. XXIX, 160 s. ; 24 sm. -- (Kültür Bakanlığı Yayınları; 1158. Kaynak Eserler Dizisi;44) İndeks var. ISBN 975-17-0624-6 1. Hat sanatı. Bibliyografya

"

"

"

"